وزارت آموزش و پرورش

توانا بود هر که دانا بود

حساب

برای کلاس دوّم دبستان

۱۳۴۸

وزارت آموزش و پرورش

توانا بود هر که دانا بود

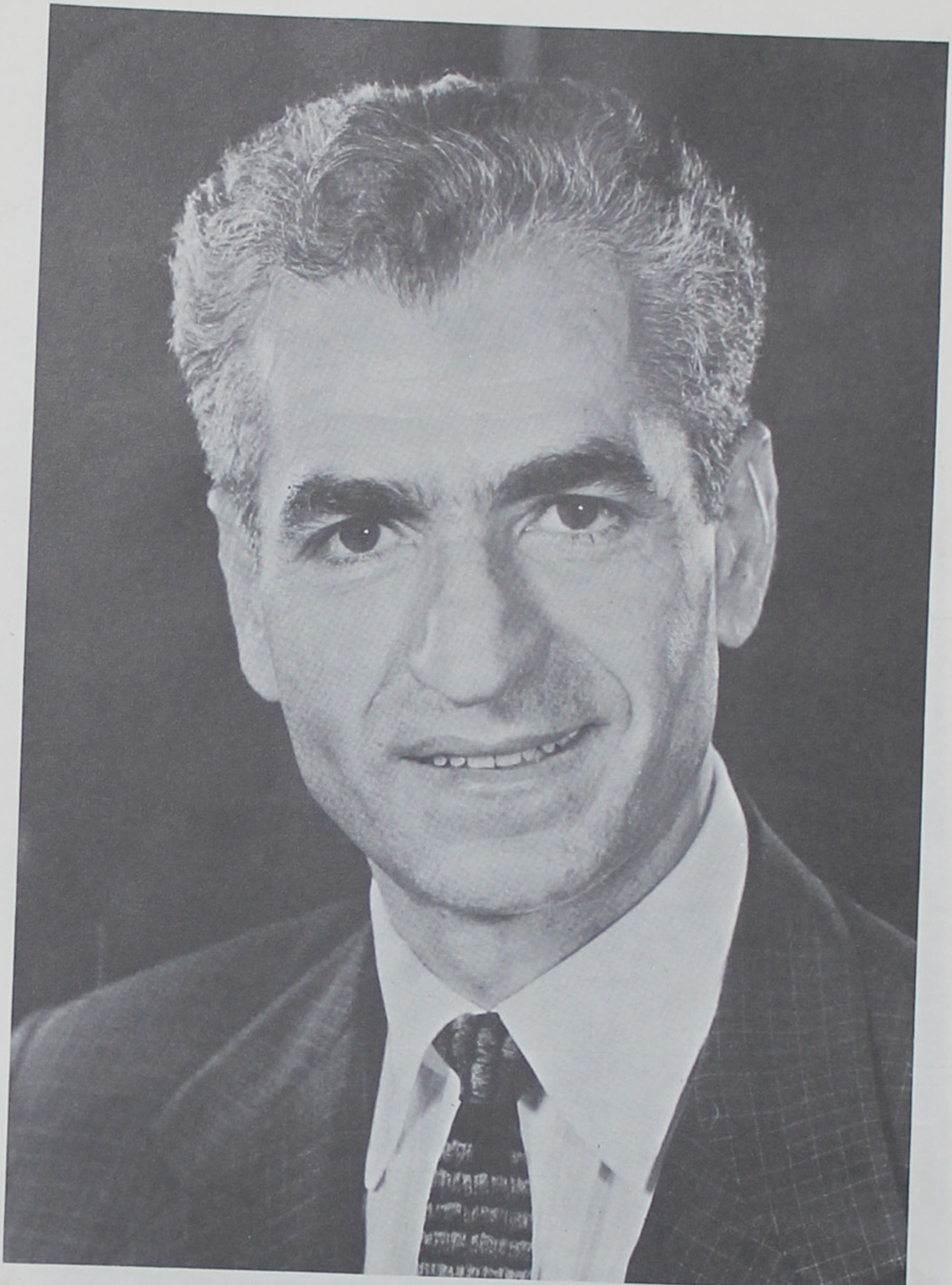
حساب

برای کلاس دوّم دبستان

همراه این کتاب، کتاب راهنمایی برای تدریس آن چاپ و به تمام مدارس فرستاده شده است. آموزگاران با توجّه به راهنماییهایی که در آن کتاب شده، کتاب حاضر را تدریس خواهند کرد.

سازمان کتابهای درسی ایران

۱۳۴۸









در سال ۱۳۲۶ به فرمان شاهنشاه آریامهر، سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی تشکیل یافت و اساسنامهٔ آن به اجرا گذارده شد. طبق بند «ب» از سومین مادهٔ این اساسنامه کمک به فرهنگ و مساعدت به دانش‌آموزان و دانشجویان مستعد کشور از جمله مقاصد سازمان بشمار آمد.

برای اینکه بتوان به فرهنگ کشور کمکی مهم و مؤثر معمول داشت، به پیروی از علاقه و توجه شاهنشاه به تعمیم تعلیمات ابتدایی و باسوادشدن مردم و به ابتکار والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی نیابت ریاست عالیه، سازمان شاهنشاهی تصمیم گرفت که کتابهای دورهٔ چهار سالهٔ ابتدایی را بطریقی مرغوب و مطلوب چاپ کند تا میان دانش‌آموزان سراسر کشور برایگان توزیع گردد.

اینک پس از مذاکره با وزارت آموزش و پرورش برای سال تحصیلی جاری همهٔ کتب چهار سالهٔ ابتدایی و روش تدریسهای مربوط از طرف سازمان طبع و برای توزیع در دبستانهای سراسر کشور به اختیار وزارت آموزش و پرورش گذارده شده است. بدین طریق به امر مبارك شاهنشاه آریامهر در راه خدمت به فرهنگ کشور قدمی بسیار بزرگ برداشته شده که تاکنون نظیری نداشته است و مسلماً تأثیر شگفت آن از نظر ارباب بصیرت پوشیده نخواهد بود. سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی طی چند سالی که از ایجاد آن می‌گذرد تأسیساتی در کشور بوجود آورده و اقداماتی معمول داشته است که مهمترین آنها فهرست‌وار ذکر می‌شود:

۱ ـ آموزشگاه عالی پرستاری اشرف پهلوی ـ تهران.

۲ ـ آموزشگاه حرفه‌ای رضا پهلوی ـ تهران.

۳ ـ بخش درمان کچلی ـ تهران.

۴ ـ بخش پرتوشناسی (عکس‌برداری) ـ تهران.

۵ ـ بخش جراحی سوانح و حوادث بیمارستان سینا ـ تهران.

۶ ـ پنج شعبهٔ کمک به مادران و کودکان در تهران و هفتاد و هشت شعبه در شهرستانها.

۷ ـ درمانگاه و ناهارخوری بنگاه اشرف در سرآسیاب دولاب ـ تهران.

۸ ـ ساختمان دو خوابگاه برای دانشجویان در کوی دانشگاه و کمک به ساختمان خوابگاه دختران ـ تهران.

۹ ـ سه بیمارستان بزرگ: بیمارستان فرح پهلوی (رامسر) ـ بیمارستان نکوئی (قم) ـ بیمارستان رضا پهلوی (تجریش).

۱۰ ـ صد و سی درمانگاه در نقاط مختلف کشور که در آنها دارو و درمان برای همه رایگان است.

۱۱ ـ درمانگاه درمان تراخم در دزفول.

۱۲ ـ پرداخت کمک هزینهٔ تحصیل به عده‌ای از دانش‌آموزان و دانشجویان ـ سراسر کشور.

۱۳ ـ کمکهای نقدی و جنسی و دارویی به مؤسسات خیریهٔ دیگر ـ سراسر کشور.

۱۴ ـ کمکهای نقدی به مؤسسات فرهنگی و تربیتی.

۱۵ ـ ایجاد کارخانهٔ داروسازی بنگاه خیریهٔ داروپخش برای تهیهٔ داروی مرغوب و ارزان در داخل کشور.

سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی

تألیف :

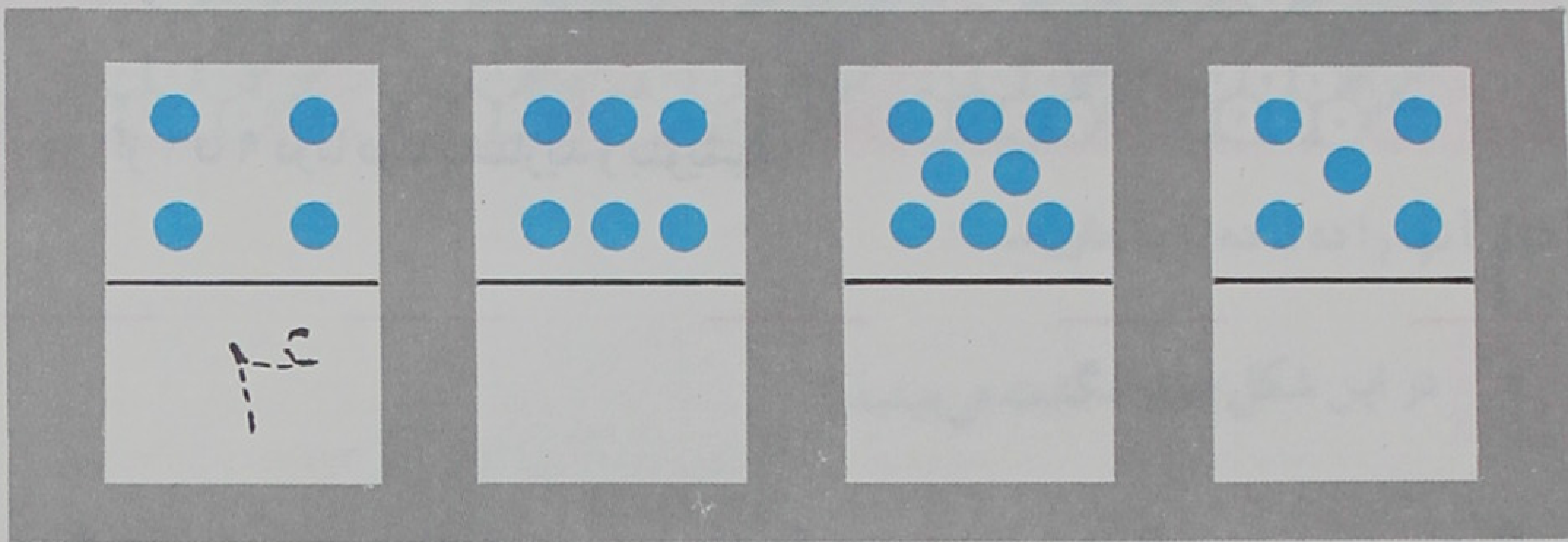
جهانگیر شمس آوری
پرویز شهریاری

طرّاحی صفحات: خسرو مدیریان

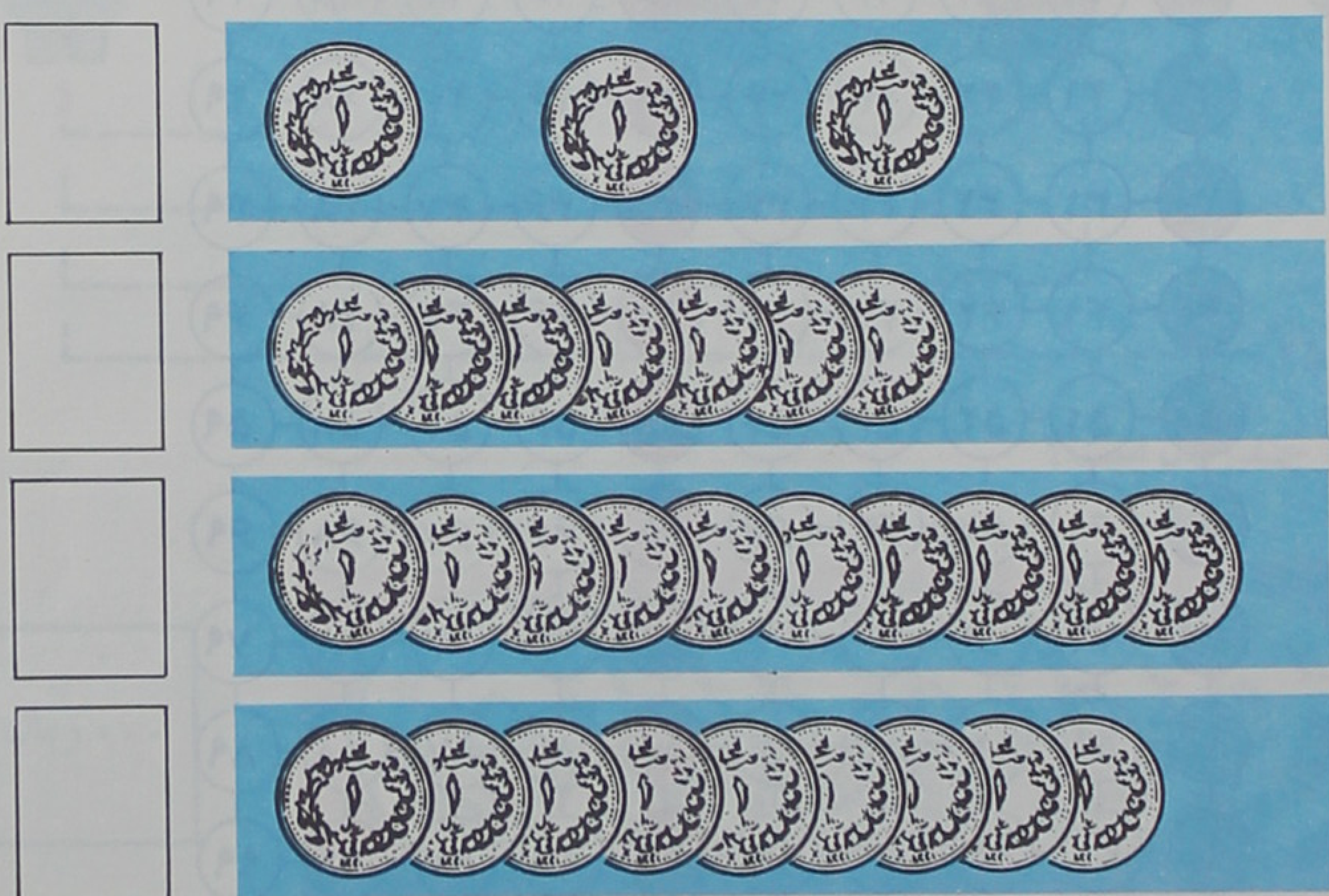
چاپ : شرکت سهامی افست

بنام خدا

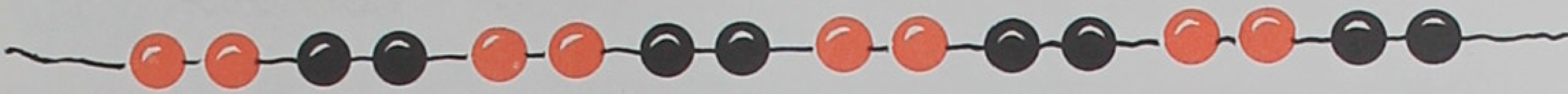
۱ در هر شکل چند دایره هست؟



۲ در هر دسته چند یک ریالی است؟



۱ این مهره‌ها را دو تا دو تا بشمارید، اینطور : ۲ ، ۴ ، ۶ ، . . .

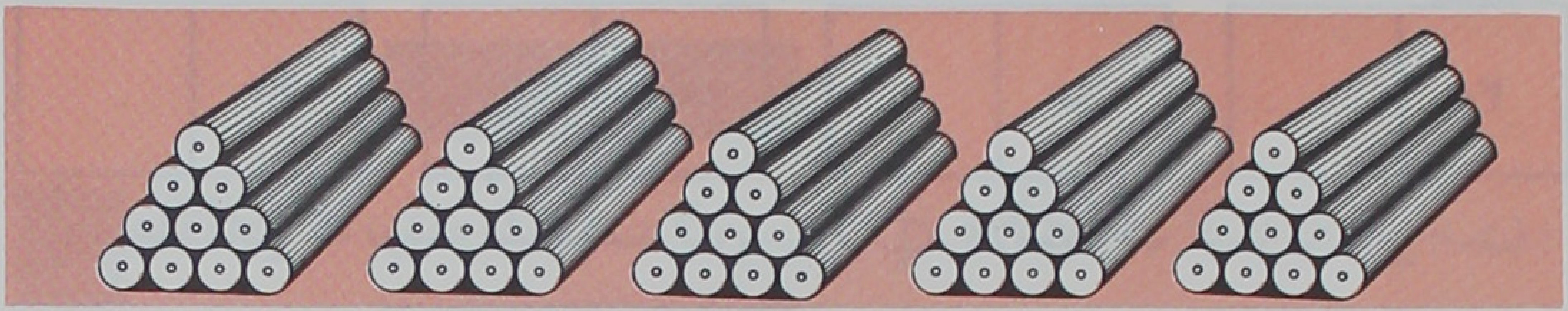


۲ از ۱ تا ۹ دوتا دوتا بشمارید و بنویسید:

_____ _____ _____ _____ ...._____

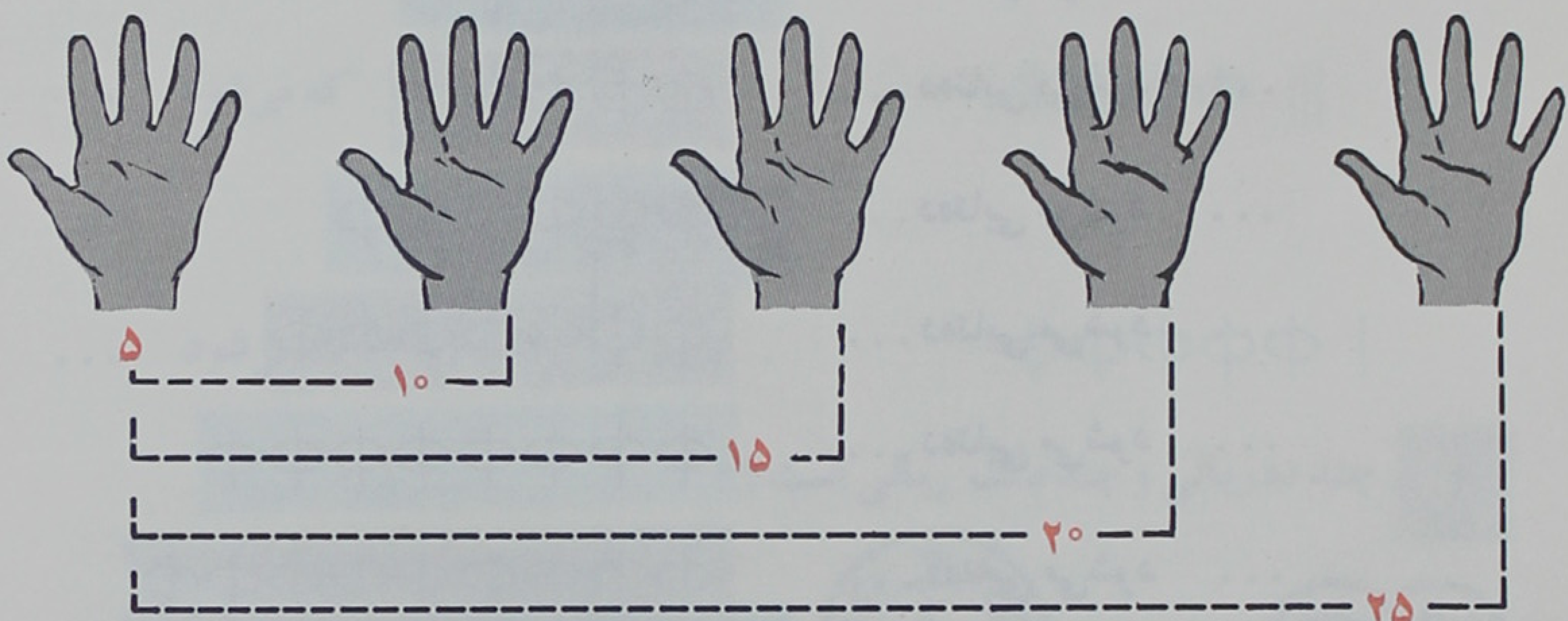
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹
۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹
۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹
۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹
۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹
۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹
۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹
۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹
۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹

۱ در هر دسته چند مداد است؟



همهٔ آنها را ده تا ده تا بشمارید.

۲ در این شکل چند انگشت می بینید؟



۳ چند ریال است؟



... ریال

۱ وقتی که ده‌تا ده‌تا می‌شمارید بعد از هر یک از این عددها چه می آید؟

۶۰		۸۰		۵۰		۳۰	

۲ عددهایی که نوشته نشده است بنویسید (Φ علامت یک دستهٔ ده تایی است) :

ΦΦ	۲ ده‌تایی می‌شود	۲۰
ΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .
ΦΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .
ΦΦΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .
ΦΦΦΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .
ΦΦΦΦΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .
ΦΦΦΦΦΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .
ΦΦΦΦΦΦΦΦΦ	. . . ده‌تایی می‌شود	. . .

۳ چند ده‌تایی می‌شود ۴۰ ؟ . . . ده‌تایی

چند ده‌تایی می‌شود ۷۰ ؟ . . . ده‌تایی

۵۰ چند ده‌تایی است؟ . . . ده‌تایی

۸۰ چند ده‌تایی است؟ . . . ده‌تایی

۱ چند ده‌تایی و چند یکی است؟



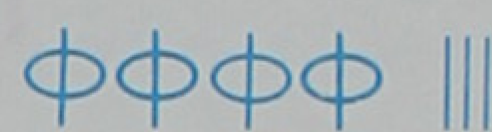
یکی	ده‌تایی
۳	۲

که می‌شود ۲۳



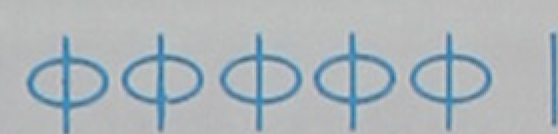
یکی	ده‌تایی
...	...

که می‌شود ...



یکی	ده‌تایی
...	...

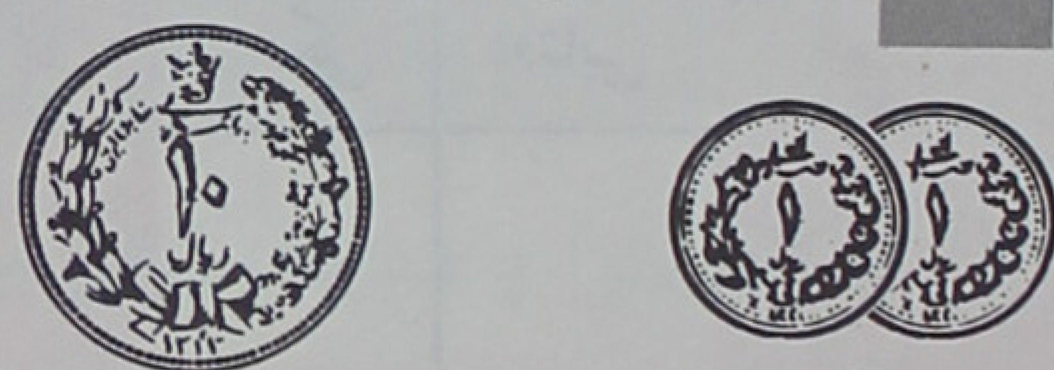
که می‌شود ...



یکی	ده‌تایی
...	...

که می‌شود ...

۲ چند ده ریالی و چند یک ریالی است؟



یک ریالی	ده ریالی
...	...

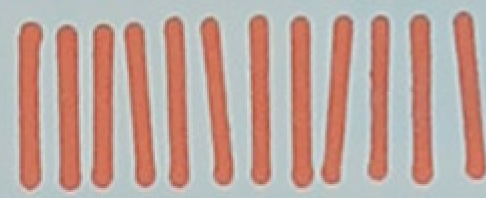
که می‌شود ... ریال



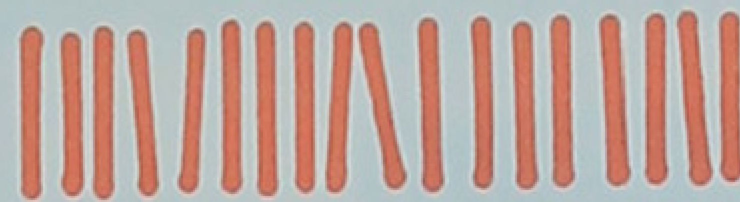
یک ریالی	ده ریالی
...	...

که می‌شود ... ریال

۱ از هر دسته چند ده‌تایی و چند یکی می‌توان درست کرد؟



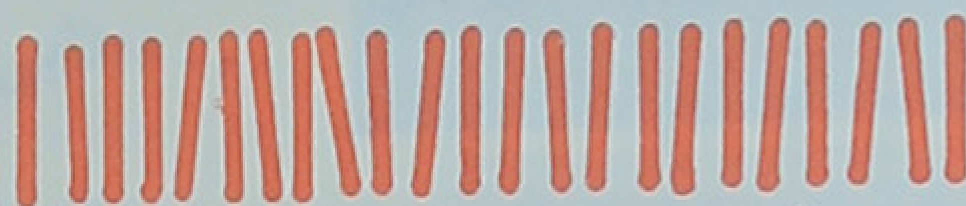
... ده‌تایی و ... یکی



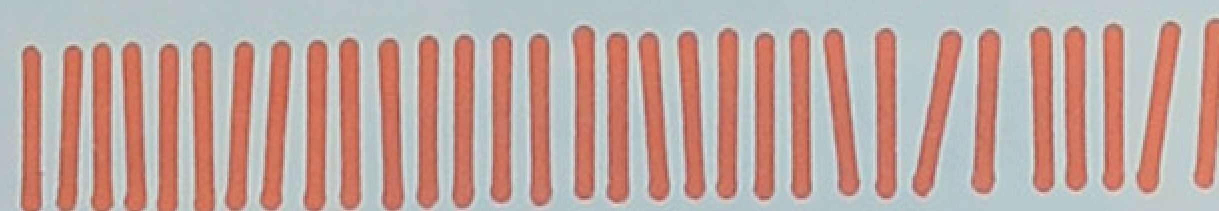
... ده‌تایی و ... یکی



... ده‌تایی و ... یکی



... ده‌تایی و ... یکی



... ده‌تایی و ... یکی

۲ چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۳۵

ده‌تایی	یکی

۲۸

ده‌تایی	یکی

شصت و هشت

ده‌تایی	یکی

هفتاد و چهار

ده‌تایی	یکی

۱ عددهایی را که در این جدول نوشته نشده است بنویسید و شکلهایی را هم که کشیده نشده است بکشید.

۱ ده‌تایی و ۷ یکی	۱۷	Φ |||||||
. . . ده‌تایی و . . . یکی	. . .	ΦΦΦ |||||||||
۴ ده‌تایی و ۶ یکی	. . .	
. . . ده‌تایی و . . . یکی	۷۲	
۳ ده‌تایی و ۵ یکی	. . .	
. . . ده‌تایی و . . . یکی	. . .	ΦΦΦΦΦ |||
. . . ده‌تایی و . . . یکی	۶۴	

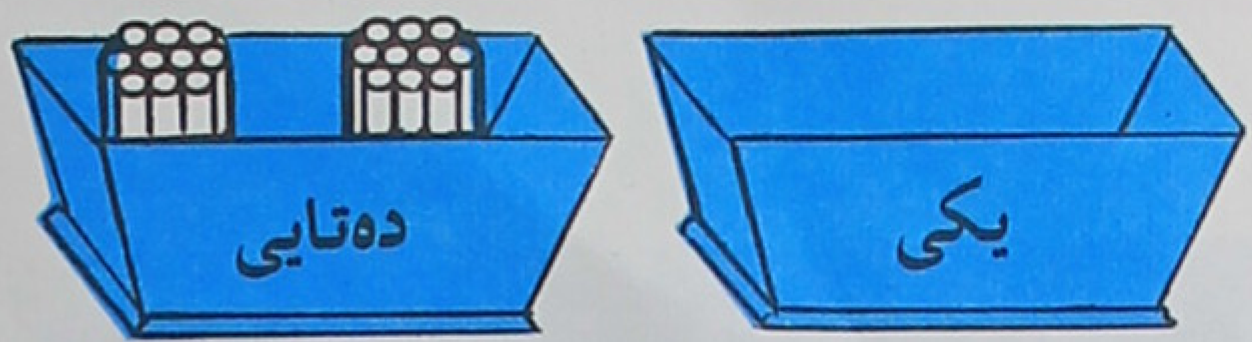
۲ ۶ تا ده ریالی و ۵ تا یک ریالی می‌شود . . . ریال

۸ تا ده ریالی و ۳ تا یک ریالی می‌شود . . . ریال

. . . تا ده ریالی و . . . تا یک ریالی می‌شود ۵۶ ریال

. . . تا ده ریالی و . . . تا یک ریالی می‌شود ۳۸ ریال

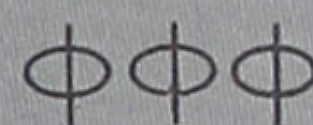
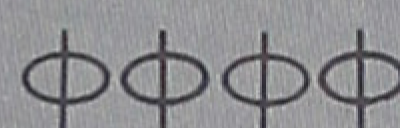
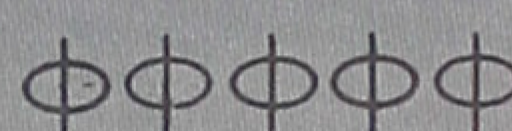
۱ چند ده‌تایی و چند یکی است؟





برای آنکه نشان دهیم از یکی هیچ نیست، علامت صفر را که اینطور می‌نویسند ۰ بکار می‌بریم.

۲ عددهایی را که در این جدول نوشته نشده است بنویسید:

	یکی	ده‌تایی	
	...	...	که می‌شود ...
	...	...	که می‌شود ...
	...	...	که می‌شود ...

۳ ۹۰ چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۷۰ چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۸۰ چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۱ چه عدد است ، آن را بنویسید:

۴ ده‌تایی و ۳ یکی؟ . . .

۶ ده‌تایی و ۸ یکی؟ . . .

۹ ده‌تایی و هیچ یکی؟ . . .

۲ در این جدولها به جای هر ده‌تایی یا هر یکی یک خط کشیده شده است، عددی را که هر جدول نشان می‌دهد بنویسید:

یکی	ده‌تایی
IIII	I

۱۴ ___

یکی	ده‌تایی
I	III

___

یکی	ده‌تایی
I	IIII

___

یکی	ده‌تایی
II	IIIII

___

یکی	ده‌تایی
IIIII	IIII

___

یکی	ده‌تایی
III	III

___

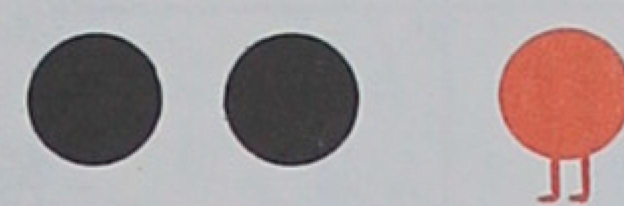
به شکلها نگاه کنید و اعدادی را که در این صفحه نوشته نشده است بنویسید:



۳ +
۱
. . .



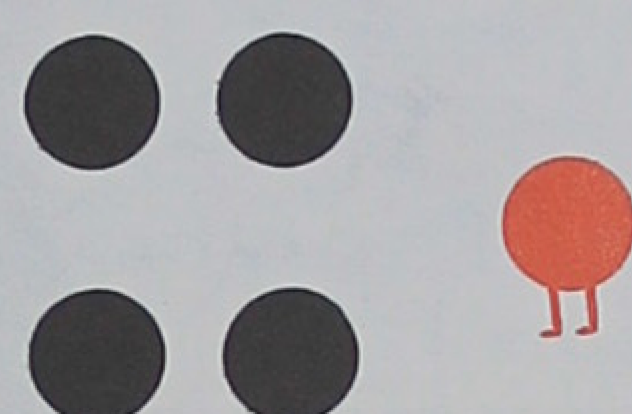
۴ −
۳
. . .



۲ +
۱
. . .



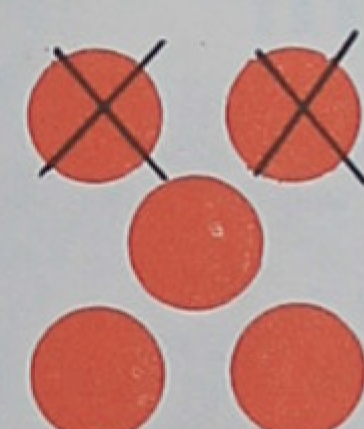
۳ −
۲
. . .



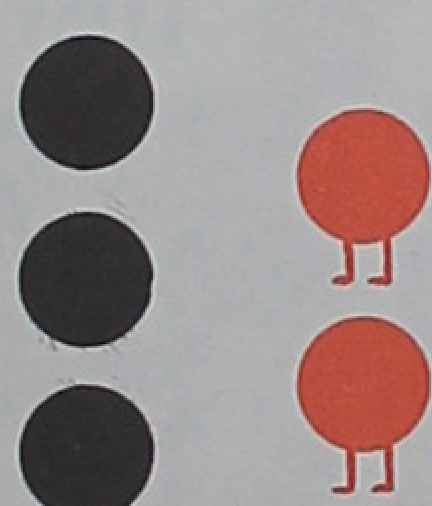
۴ +
. . .
. . .



۴ −
. . .
. . .



. . . −
۲
. . .



. . . +
۲
. . .



جمع ـ علامت جمع

پرویز پولهای خود را دو دسته به این شکل کرد :



در هر دسته چند ریال پول هست ؟

پروانه برای اینکه بفهمد پرویز چقدر پول دارد، پولهای هر دو دسته را پشت سر هم چنین شمرد: «یک ـ دو ـ سه ـ چهار ـ پنج » و فهمید که پرویز ۵ ریال پول دارد.

پروین گفت: من راه بهتری می‌دانم که بفهمیم پرویز چقدر پول دارد. و گفت: «۳ ریال با ۲ ریال می‌شود ۵ ریال » .

۳ با ۲ می‌شود چند؟

وقتی که می گویید ۳ با ۲ می‌شود ۵ ، ۳ را با ۲ جمع کرده‌اید.

وقتی که بخواهیم بفهمیم اگر دو دسته چیز را روی هم بریزیم چقدر می‌شود، جمع می کنیم.

اگر بخواهیم بفهمیم که ۳ سیب با ۲ سیب روی هم چند سیب می‌شود، چه می‌کنیم؟

اگر از شما بخواهند که ۲ را با ۳ جمع کنید، اینطور بنویسید:

۲ +
۳
۵

و اینطور بخوانید: «۲ به اضافهٔ ۳ می‌شود ۵».

علامت جمع این است + ، اسم آن به اِضافه است.

این جمعها را بخوانید:

۳ +	۱ +	۱ +
۱	۱	۲
۴	۲	۳

جمع کنید:

۲ +	۲ +	۴ +	۱ +	۲ +
۱	۳	۱	۳	۲
...	...	...	...	...

حاصل جمع



از فریدون پرسیدند: «۱ به اضافهٔ ۳ می‌شود چند؟»
جواب داد ۴ .
آیا جواب فریدون درست بود؟

این پرسش و جواب آن را بخوانید:

پرسش : ۲ به اضافهٔ ۱ می‌شود چند؟
جواب : ۳

این پرسش را که در بارهٔ جمع «۲ با ۱» است می‌توانیم چنین بنویسیم:

$$\begin{array}{r} ۲ + \\ ۱ \\ \hline \end{array}$$

جواب آن را هم چنین می‌نویسیم:

$$\begin{array}{r} ۲ + \\ ۱ \\ \hline ۳ \end{array}$$ جواب

جواب هر جمع را حاصل جمع می گویند.

حاصل جمع ۳ با ۲ چیست؟

حاصل جمع ۳ با ۱ چیست؟

۱ حاصل جمع را بنویسید:

۱ +	۲ +	۳ +
۱	۱	۱
ــــــ	ــــــ	ــــــ

۲ +	۴ +	۱ +
۳	۱	۴
ــــــ	ــــــ	ــــــ

۲ جمع کنید:

۱ +	۱ +	۴ +	۳ +
۳	۲	۱	۲
ــــــ	ــــــ	ــــــ	ــــــ

۳

حاصل جمع ۲ با ۱ چیست؟

حاصل جمع ۱ با ۳ چیست؟

حاصل جمع ۲ با ۳ چیست؟

تفریق ـ علامت تفریق



اینها پولهای پرویز است:



او چند ریال پول دارد؟

پرویز ۲ ریال از پولهای خود را خرج کرد:



چقدر پول برایش باقی مانده است؟

۲ ریال از ۵ ریال می‌شود چند ریال؟

۲ از ۵ می‌شود چند؟

وقتی که می گویید ۲ از ۵ می‌شود ۳ ،
۲ را از ۵ تفریق کرده‌اید.

وقتی که از یک دسته چیز، مقداری برداریم و بخواهیم بفهمیم چقدر باقی مانده است تفریق می کنیم.

اگر بخواهیم بفهمیم وقتی که از ۴ سیب، ۲ سیب برداریم، چند سیب باقی می‌ماند، چه می کنیم؟

اگر از شما بخواهند که ۱ را از ۴ تفریق کنید، اینطور بنویسید:

۴ −
۱
۳

و اینطور بخوانید: «۴ منهای ۱ می‌شود ۳»

علامت تفریق این است − ، اسم آن مِنها است.

این تفریقها را بخوانید:

۴ −	۵ −	۳ −
۲	۴	۱
۲	۱	۲

تفریق کنید:

۴ −	۳ −	۲ −	۵ −	۴ −	۵ −
۱	۲	۱	۴	۳	۳
...	...	...	...	...	...

باقیمانده



از فرشید پرسیدند: «۳ منهای ۱ می‌شود چند؟» جواب داد ۲.

آیا جواب فرشید درست بود؟

این پرسش و جواب آن را بخوانید:

پرسش: ۵ منهای ۳ می‌شود چند؟
جواب: ۲

این پرسش را که در بارهٔ تفریق ۳ از ۵ است می‌توانیم چنین بنویسیم:

$$\begin{array}{r} 5- \\ 3 \\ \hline \end{array}$$

جواب آن را هم چنین می‌نویسیم:

$$\begin{array}{r} 5- \\ 3 \\ \hline 2 \end{array}$$

جواب

جواب هر تفریق را باقیمانده می‌گویند.

باقیماندهٔ ۲ از ۵ چیست؟

باقیماندهٔ ۴ منهای ۳ چیست؟

۱ باقیماندهٔ این تفریقها را بنویسید:

۴ – ۱ ___	۳ – ۲ ___	۲ – ۱ ___
۵ – ۴ ___	۴ – ۲ ___	۵ – ۱ ___

۲ کم کنید (کم کنید یعنی تفریق کنید):

۴ – ۳ ___	۳ – ۱ ___	۵ – ۴ ___	۵ – ۲ ___

۳ ۱ باقیماندهٔ ۲ از چیست؟

۲ باقیماندهٔ ۱ از چیست؟

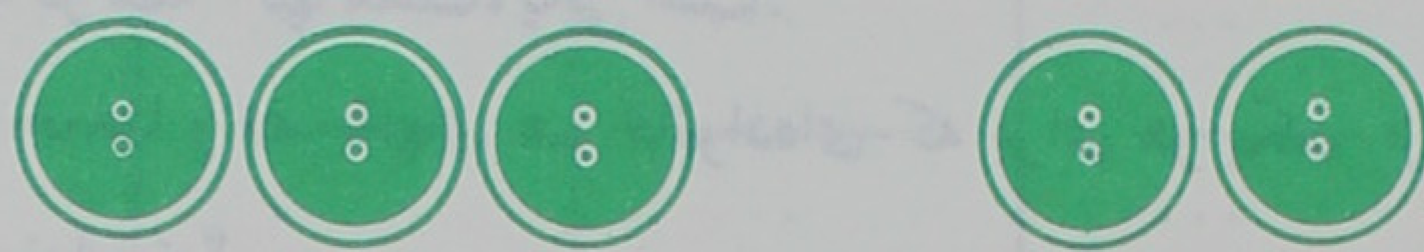
۱ باقیماندهٔ ۳ از چیست؟



جمعها و تفریقهای هم‌خانواده



۵ دگمه روی میز اینطور چیده شده بود و بچه‌ها به آن نگاه می کردند:



بهروز گفت: « با نگاه کردن به این دگمه‌ها من می‌توانم دو جمع و دو تفریق بگویم. »

شیده با تعجب پرسید: «دو جمع و دو تفریق؟ »

بهروز جواب داد: «آری! این دو جمع و این دو تفریق» :

۳ +	۲ +	۵ −	۵ −
۲	۳	۲	۳
۵	۵	۳	۲

اگر دگمه‌ها اینطور چیده شده بودند:

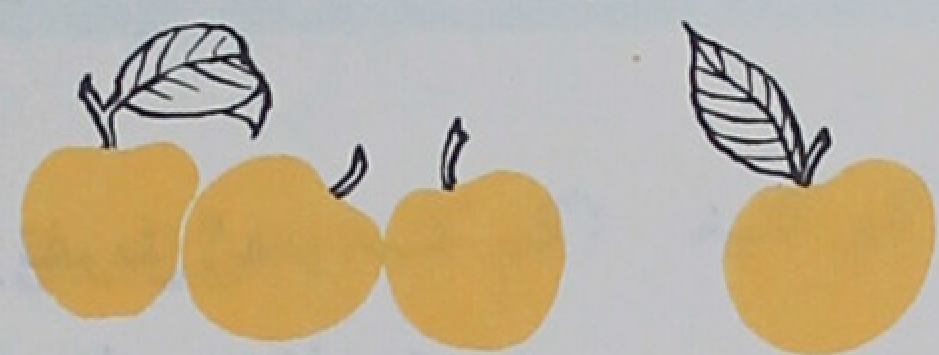


باز با نگاه کردن به آنها دو جمع و دو تفریق دیگر می‌شد نوشت. آن دو جمع و دو تفریق را بنویسید:

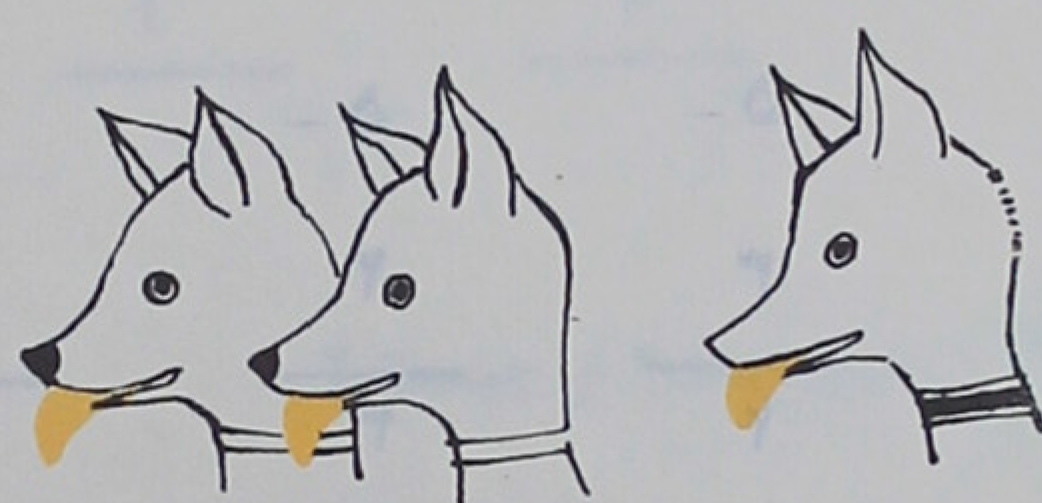
... −	... −	... +	... +
...	...	...	...
...	...	...	...

به این جمعها و تفریقها، جمعها و تفریقهای هم خانواده می‌گویند، زیرا سه عددی که در همهٔ آنها هست، یکی است.

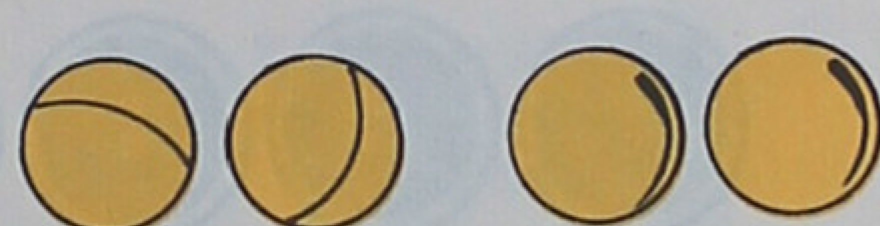
آیا جمعها و تفریقهای هم خانواده‌ای که برای هر یک از این شکلها نوشته شده درست است؟



۴ −	۴ −	۱ +	۳ +
۳	۱	۳	۱
۱	۳	۴	۴



۳ −	۳ −	۱ +	۲ +
۲	۱	۲	۱
۱	۲	۳	۳

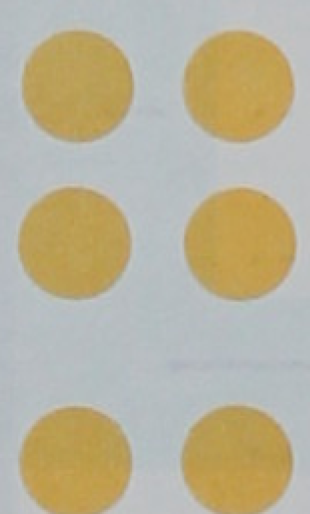


۴ −	۲ +
۲	۲
۲	۴

به شکلی که در هر خانه هست نگاه کنید و جمعها و تفریقهای هم خانوادهٔ آن را بنویسید:



+ ...	+ ...	− ...	− ...
...	...	...	...
...	...	...	...



+ ...	+ ...	− ...	− ...
...	...	...	...
...	...	...	...

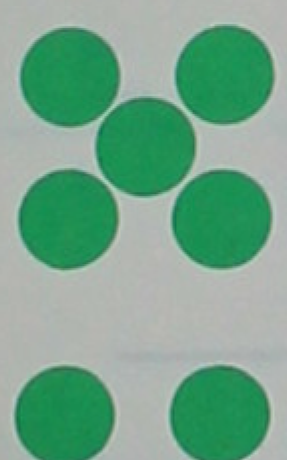


+ ...	− ...
...	...
...	...

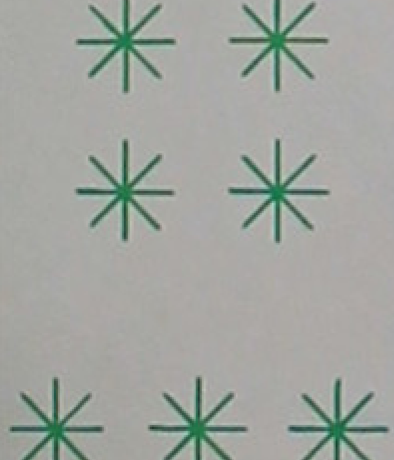
به شکلی که در هر خانه هست نگاه کنید و جمعها و تفریقهای هم خانوادهٔ آن را بنویسید:



$\begin{array}{r} + \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} + \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} - \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} - \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$



$\begin{array}{r} + \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} + \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} - \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} - \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$



$\begin{array}{r} + \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} + \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} - \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$	$\begin{array}{r} - \;\; \cdots \\ \cdots \\ \hline \cdots \end{array}$

۱ در هر خانه یک جمع نوشته شده است. از روی آن، جمع و تفریقهای هم‌خانواده‌اش را بنویسید:

۴ +	... +	... −	... −
۲	...	...	...
۶	...	...	...

۴ +	... +	... −	... −
۳	...	...	...
۷	...	...	...

۶ + ۱ = ۷
... + ... = ...
... − ... = ...
... − ... = ...

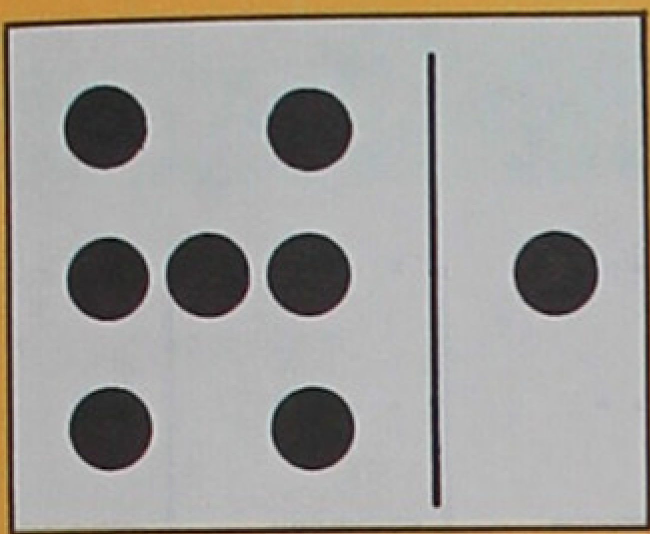
۵ + ۱ = ۶
... + ... = ...
... − ... = ...
... − ... = ...

۲ جمع یا تفریق کنید:

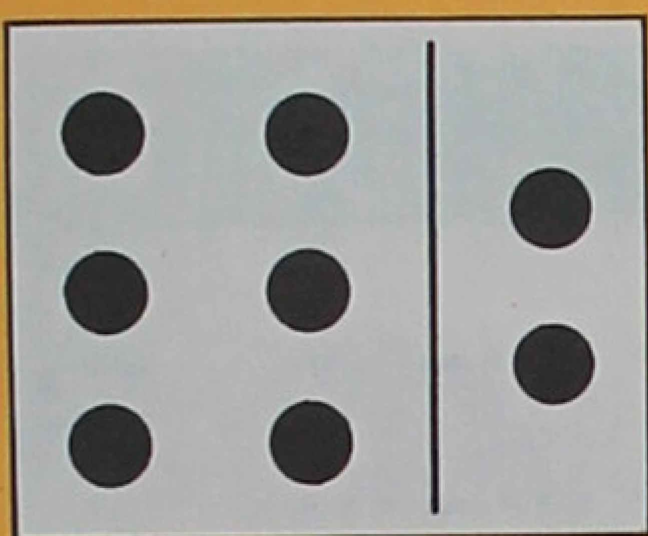
۲ + ۴ =	۵ − ۱ =	۴ + ۱ =
۳ − ۱ =	۳ + ۴ =	۶ − ۴ =

۳ جمعها و تفریقهای هم خانواده‌ای را که در آنها سه عدد ۵ و ۳ و ۲ بکار رفته باشد بنویسید.

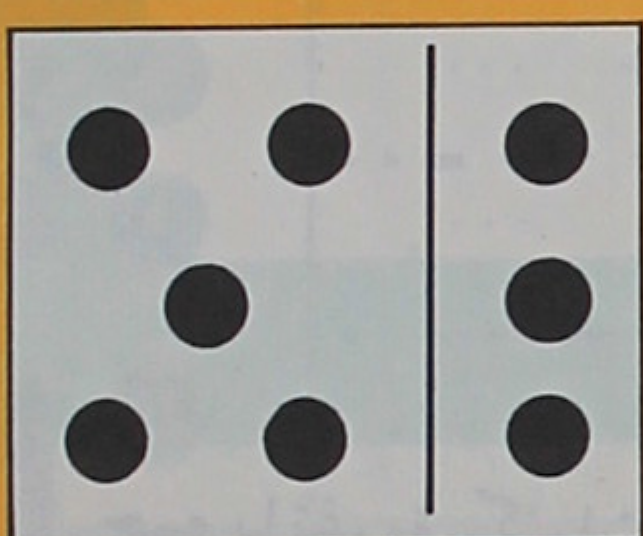
جمعها و تفریقهای هم خانواده‌ای را که برای هر شکل می‌توان نوشت در مقابل آن بنویسید:



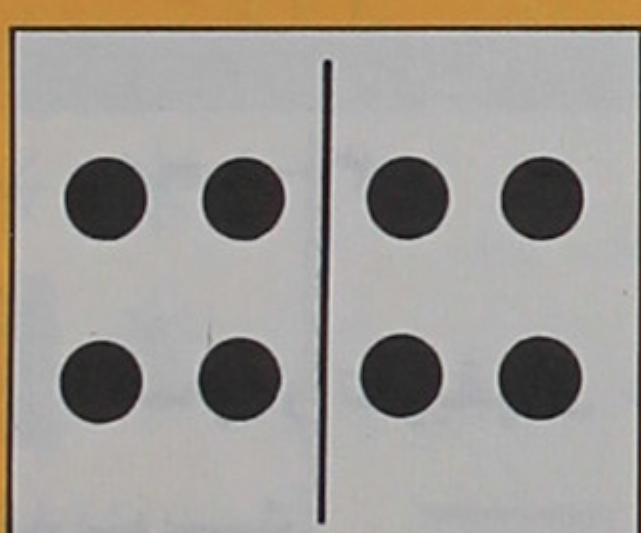
... −	... −	... +	... +
...	...	...	...
...	...	...	...



... −	... −	... +	... +
...	...	...	...
...	...	...	...

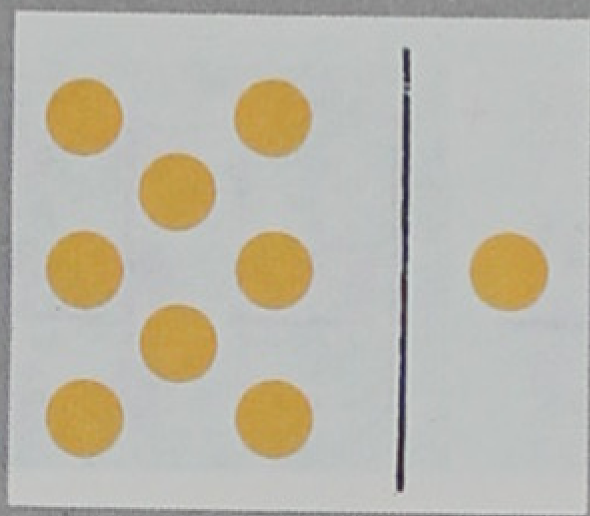


... −	... −	... +	... +
...	...	...	...
...	...	...	...

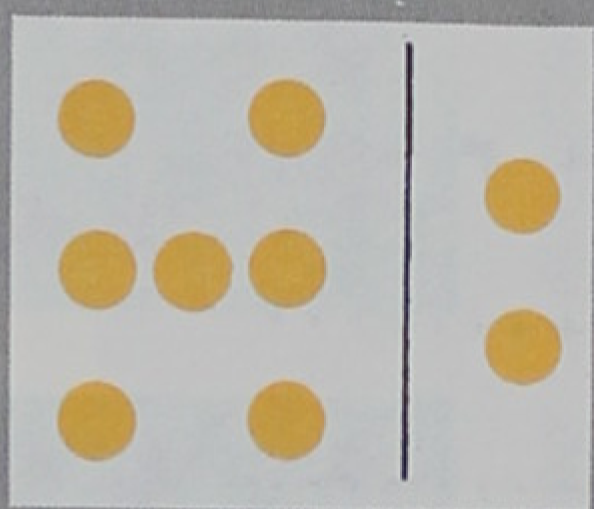


... −	... +
...	...
...	...

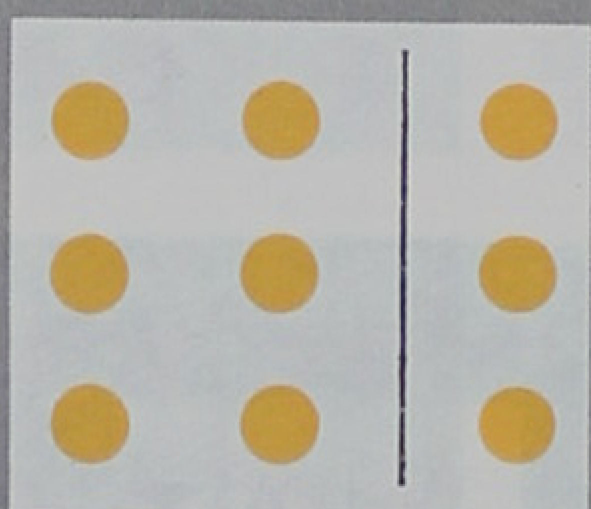
جمعها و تفریقهای هم خانواده‌ای را که برای هر شکل می‌توان نوشت در مقابل آن بنویسید:



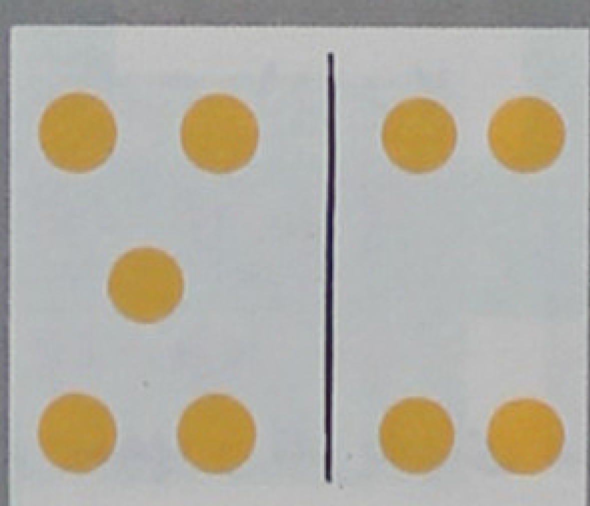
... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...

۱ در هر خانه یک جمع نوشته شده است. از روی آن،یک جمع دیگر و دو تفریق بنویسید:

۶ + ۲ = ۸	... + ... = ...	... − ... = ...	... − ... = ...
۵ + ۴ = ۹	... + ... = ...	... − ... = ...	... − ... = ...

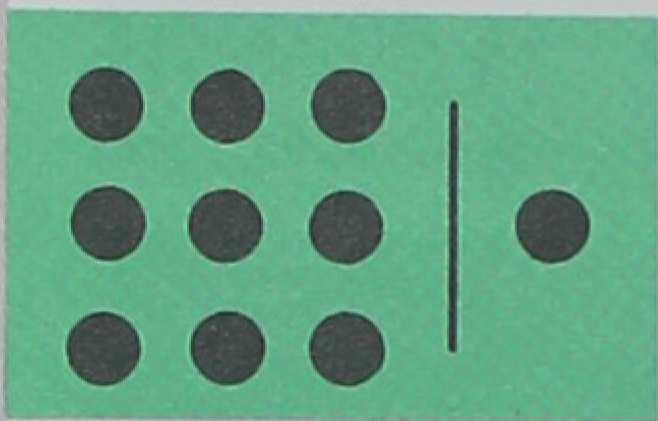
۵ + ۳ = ۸	۳ + ۶ = ۹
...+...=...	...+...=...
...−...=...	...−...=...
...−...=...	...−...=...

۲ جمع یا تفریق کنید:

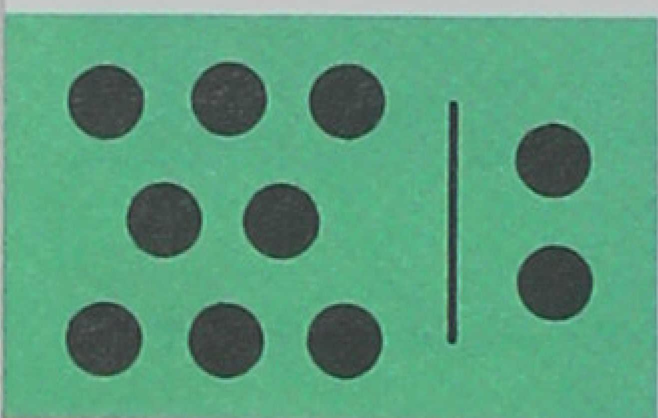
۱ + ۸ =	۴ + ۴ =	۴ + ۵ =
۷ − ۱ =	۶ − ۳ =	۲ + ۶ =

۳ جمعها و تفریقهای هم خانوادهای را که در آنها سه عدد ۸ و ۶ و ۲ بکار رفته باشد بنویسید.

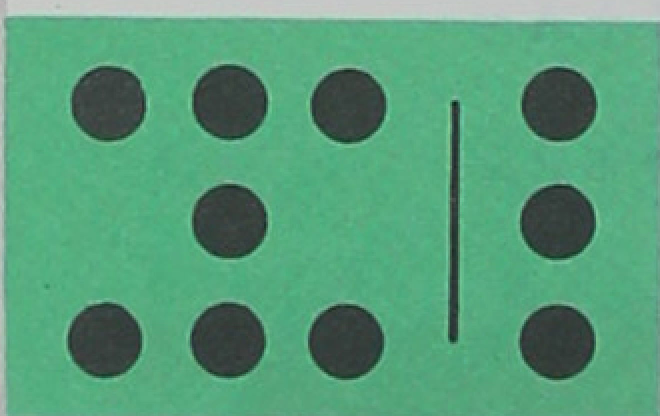
جمعها و تفریقهای هم خانواده‌ای را که برای هر شکل می‌توان نوشت در مقابل آن بنویسید:



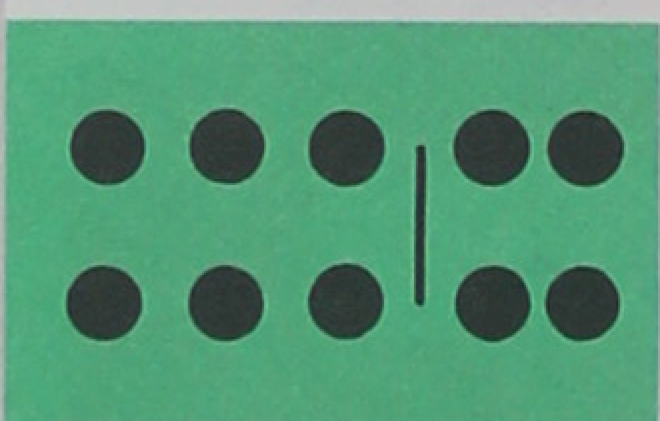
... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



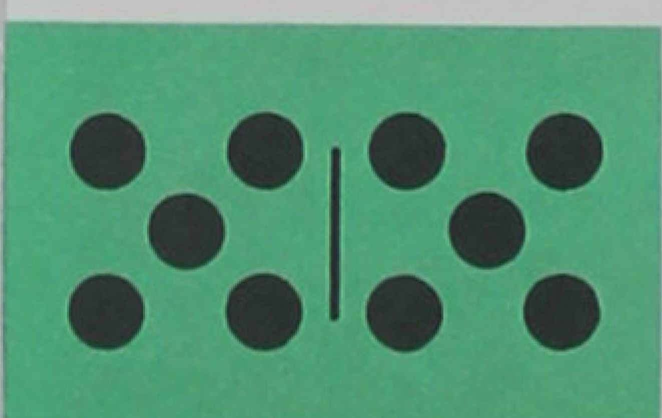
... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... −
...	...
...	...

۱ عددی را که در سمت چپ چهارگوش است با هر یک از عددهای سمت راست آن جمع کنید و حاصل جمع را بگویید. مثلاً بگویید: ۶ و ۴، ده.

۳	۲	۴	۶
۲	۱	۳	۷
۸	۹	۵	۱

۵	۳	۴	۵
۴	۵	۷	۳
۱	۶	۲	۴

۲ جمع کنید:

۲ + ۸ =	۴ + ۳ =	۹ + ۱ =
۳ + ۷ =	۵ + ۵ =	۳ + ۶ =

۳ تفریق کنید:

۱۰ − ۳ =	۹ − ۷ =	۱۰ − ۴ =
۸ − ۵ =	۱۰ − ۸ =	۱۰ − ۹ =



حل کردن مسئله

داریوش و سیروس برادرند. داریوش ۲ کتاب و سیروس ۳ کتاب دارد. این مسئله را که در بارهٔ کتابهای آنهاست بدقت بخوانید:

> داریوش ۲ کتاب و سیروس ۳ کتاب دارد.
> آنها روی هم چند کتاب دارند؟

حالا به این سؤالها در بارهٔ مسئله‌ای که خواندید جواب دهید:

۱ـ این مسئله چه می گوید؟

۲ـ چه سؤالی می کند؟

برای اینکه به این سؤال جواب دهیم یعنی بفهمیم که داریوش و سیروس روی هم چند کتاب دارند، باید جمع کنیم:

$$۲ + ۳ = ۵$$

> وقتی که به سؤال مسئله‌ای جواب دهیم آن مسئله را **حل کرده‌ایم**.

اگر از شما بخواهندکه مسئله‌ای را **حل کنید** باید جواب سؤال مسئله را پیدا کنید.

مسئله حل کنید

بعد از خواندن صورت هر مسئله در بارهٔ آن به این سؤالها جواب دهید:

- آن مسئله چه می گوید؟ — چه سؤالی می کند؟

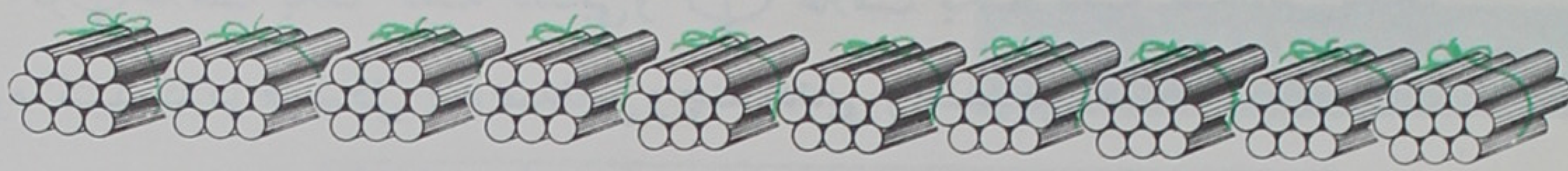
و بعد بگویید که برای حل کردن آن مسئله باید جمع کنید یا تفریق .

۱ ــ دیروز محمود ۵ درخت کاشت و امروز ۴ درخت.
محمود روی هم چند درخت کاشته است؟

۲ ــ مریم ۹ ریال داشت.۳ ریال آن را خرج کرد.
چقدر پول برای مریم باقی مانده است؟

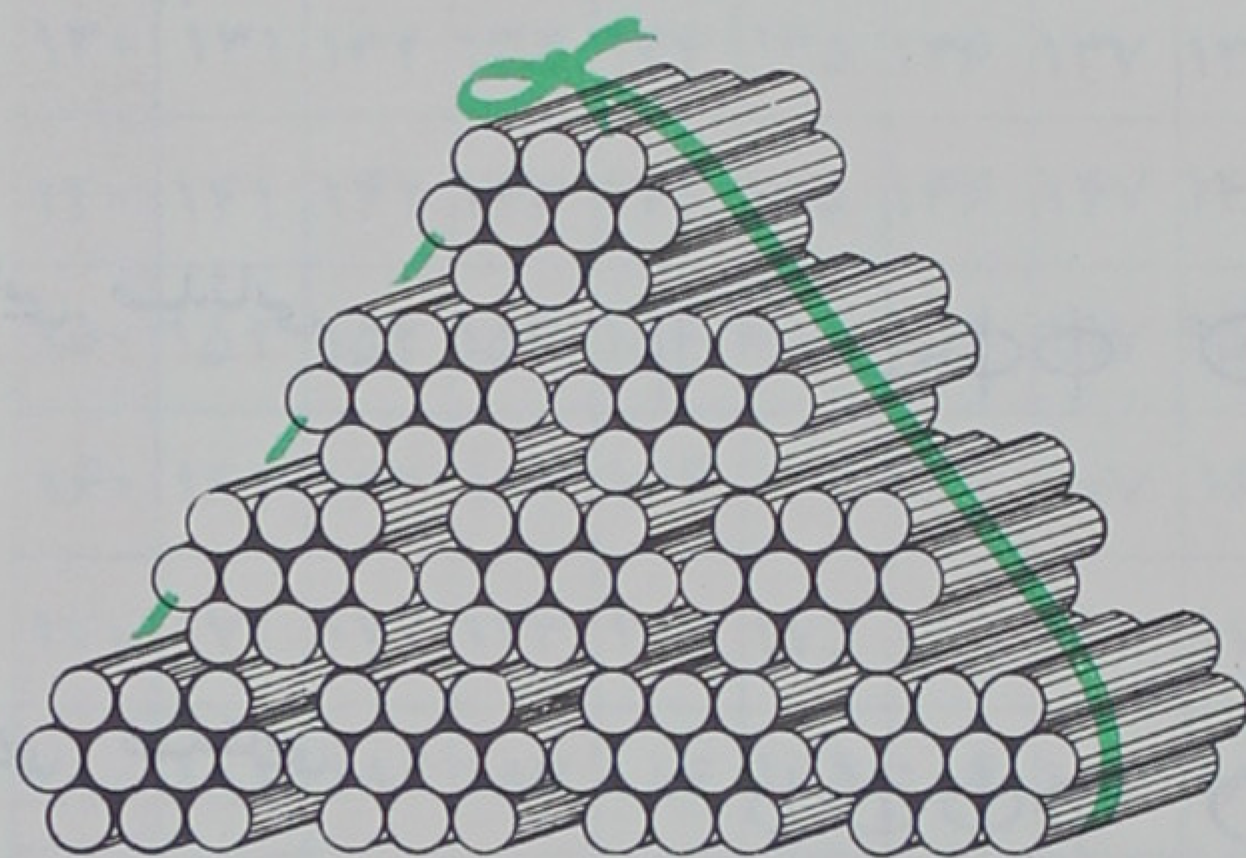
۳ ــ آذر ۵ عروسک دارد و سودابه ۳ عروسک.
آنها روی هم چند عروسک دارند؟

۴ ــ ۷ مداد روی میز بود. ۲ تا از آنها افتاد.
حالا چند مداد روی میز است؟



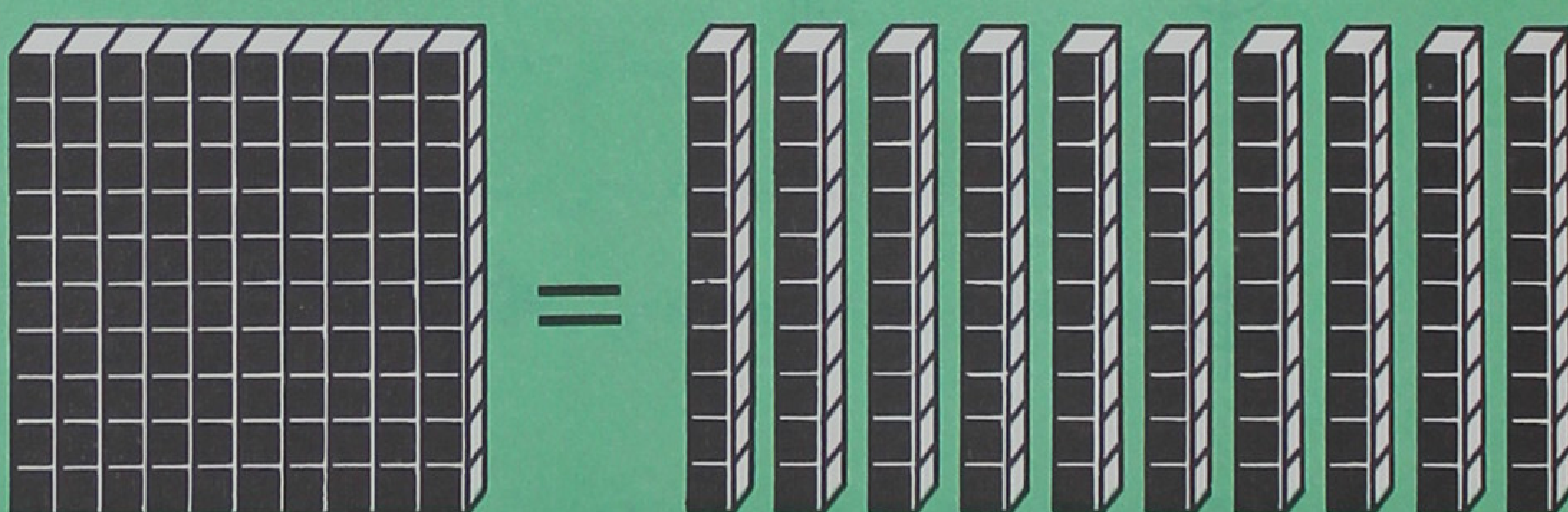
چند بستهٔ ده‌تایی است؟ ... بستهٔ ده‌تایی

می‌توان ۱۰ بستهٔ ده‌تایی را یک بسته کرد. ۱۰ تا ده‌تایی را می‌گویند **صد** تا.



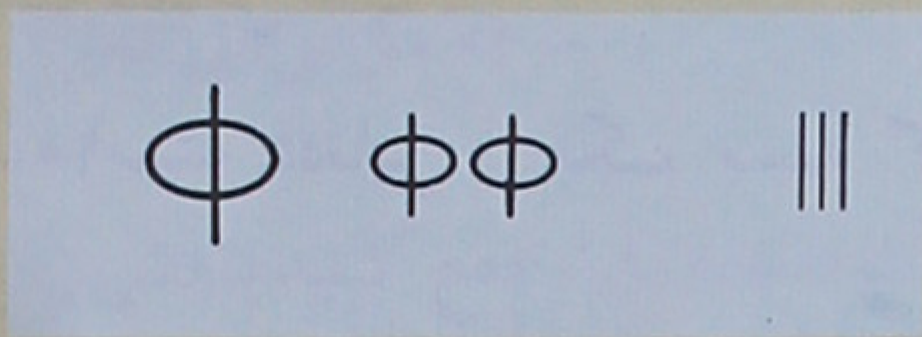
۱ صدتایی

۱۰ تا ده ریالی چند ریال است؟ ... ریال



۱۰ تا ده تایی — می‌شود — ۱ صد تایی

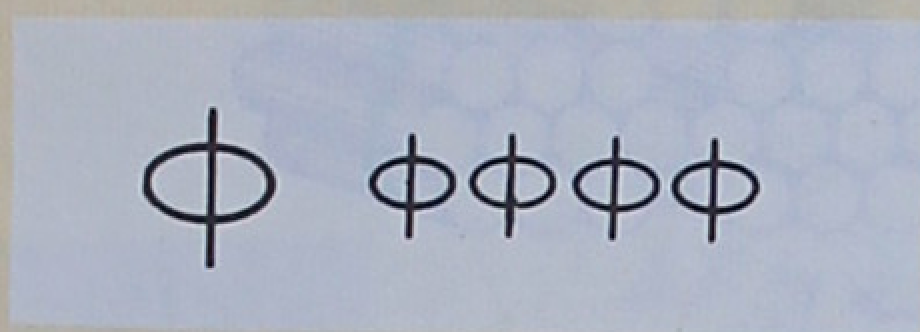
اگر ϕ علامت یک دستهٔ ده‌تایی و Φ علامت یک دستهٔ صدتایی باشد،
معلوم کنید که در هر شکل چند صدتایی و چند ده‌تایی و چند یکی است؟



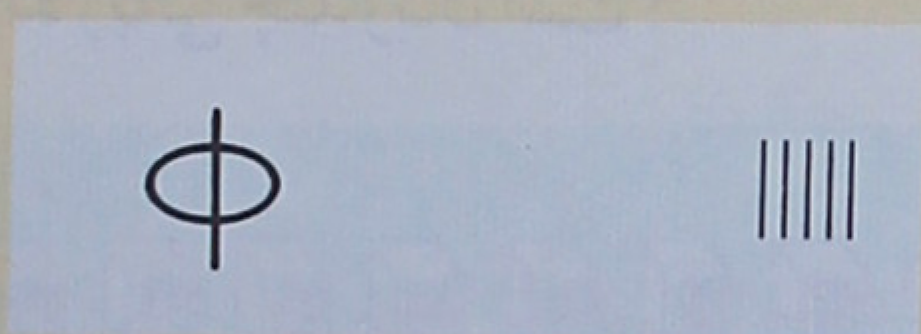
یکی	ده‌تایی	صدتایی
۳	۲	۱



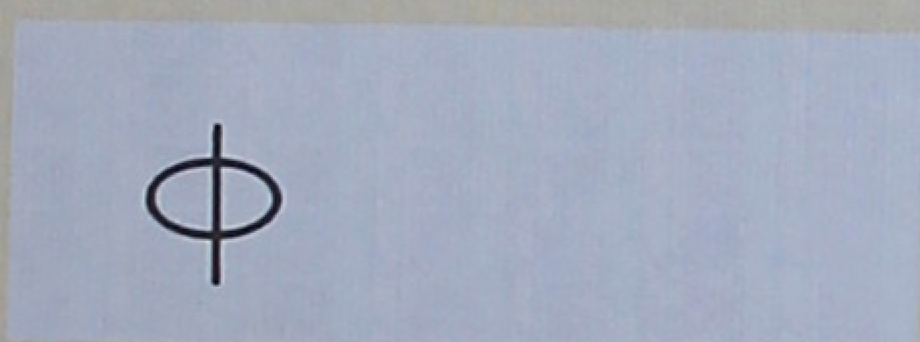
یکی	ده‌تایی	صدتایی



یکی	ده‌تایی	صدتایی



یکی	ده‌تایی	صدتایی



یکی	ده‌تایی	صدتایی

صد را اینطور می‌نویسند : ۱۰۰

از صد تا دویست

صد	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵	۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹
صد و ده	۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۹
صدوبیست	۱۲۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶	۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹
صد و سی	۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹
صد و چهل	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹
صد و پنجاه	۱۵۰	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۶	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۹
صد و شصت	۱۶۰	۱۶۱	۱۶۲	۱۶۳	۱۶۴	۱۶۵	۱۶۶	۱۶۷	۱۶۸	۱۶۹
صد و هفتاد	۱۷۰	۱۷۱	۱۷۲	۱۷۳	۱۷۴	۱۷۵	۱۷۶	۱۷۷	۱۷۸	۱۷۹
صد و هشتاد	۱۸۰	۱۸۱	۱۸۲	۱۸۳	۱۸۴	۱۸۵	۱۸۶	۱۸۷	۱۸۸	۱۸۹
صد و نود	۱۹۰	۱۹۱	۱۹۲	۱۹۳	۱۹۴	۱۹۵	۱۹۶	۱۹۷	۱۹۸	۱۹۹
دویست	۲۰۰									

قبل از ۱۰۰ چه عددی است؟ . . .   بعد از ۱۱۰ چه عددی است؟ . . .

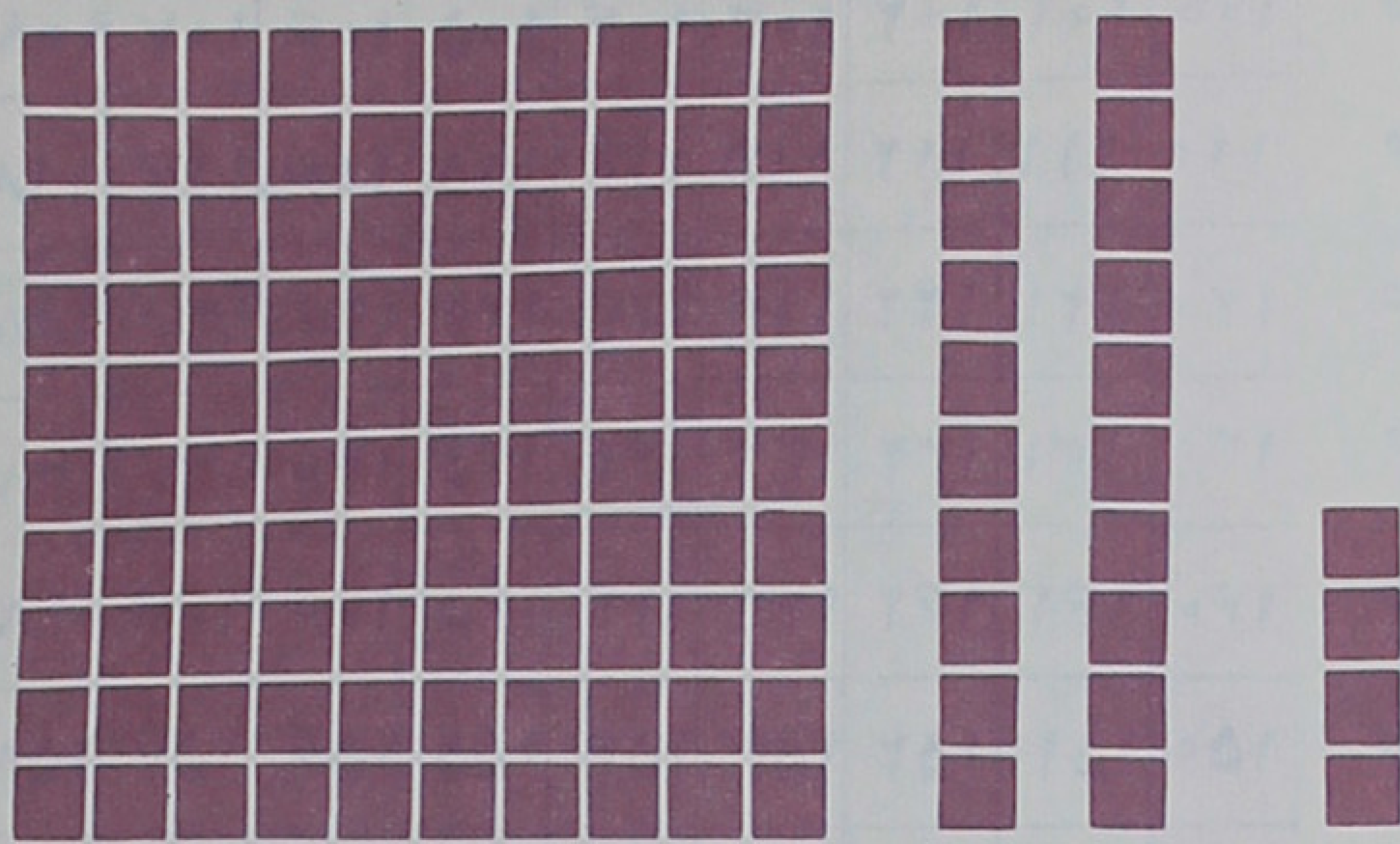
صد و پنجاه و دو را با عدد چگونه می‌نویسند؟ . . .

صد و هشت را با عدد چگونه می‌نویسند؟ . . .

از ۱۲۱ تا ۱۳۰ را دنبال هم در خانه‌های زیر بنویسید:

۱۲۱									

از صد تا دویست



چند صدتایی و چند ده‌تایی و چند یکی است؟

چند خانه است؟ ... خانه

صدتایی	ده‌تایی	یکی
...	...	...

۱۲۴ یعنی :

صدتایی	ده‌تایی	یکی
۱	۲	۴

۱۴۸ یعنی :

صدتایی	ده‌تایی	یکی
...	...	...

چند صدتایی و چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۱۵۰

صدتایی	ده‌تایی	یکی

۱۰۹

صدتایی	ده‌تایی	یکی

اسکناس صد ریالی را بشناسیم





یک ریالی	ده ریالی	صد ریالی
...	...	...

چند صد ریالی و چند ده ریالی و چند یک ریالی است؟

چند ریال است؟

یک ریالی	ده ریالی	صد ریالی
۴	۵	۱

... ریال

یک ریالی	ده ریالی	صد ریالی
۰	۶	۱

... ریال

یک ریالی	ده ریالی	صد ریالی
۷	۰	۱

... ریال

جمع چند دسته چیز با هم



روی این درخت چند گنجشک نشسته است؟

برای جواب دادن به این سؤال، سیما گنجشکهایی را که روی سه شاخهٔ درخت نشسته‌اند پشت سر هم می‌شمارد و می گوید: یک ، دو، سه، چهار ، پنج، شش .

آیا جواب سیما درست نیست؟

زهره برای جواب دادن به همین سؤال اینطور می‌نویسد:



+ ۳ گنجشک

۱ گنجشک

۲ گنجشک

---

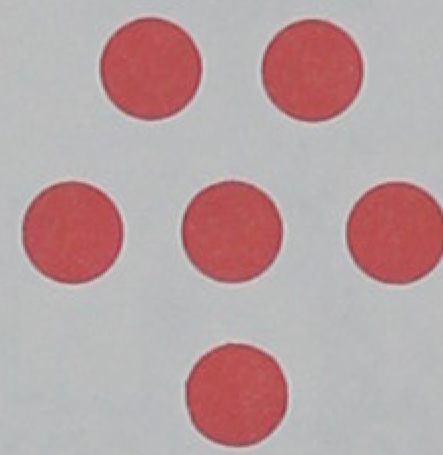
۶ گنجشک

و اینطور می گوید: ۳ و ۱ می‌شود ۴ ؛ ۴ و ۲ می‌شود ۶ .

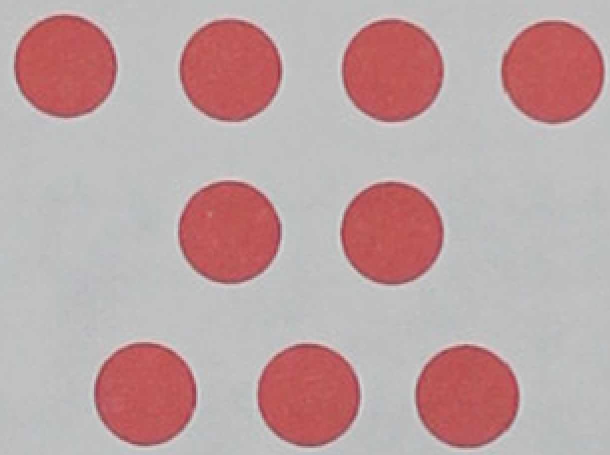
با این کار زهره سه عدد ۳ و ۱ و ۲ را با هم جمع می کند.

وقتی که بخواهیم بفهمیم چند دسته چیز روی هم چند تاست، جمع می کنیم.

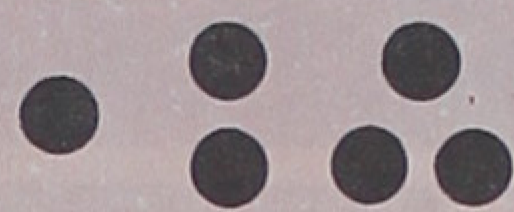
عددهایی که نوشته نشده است بنویسید:



+ ...
...
...
______
...



+ ...
...
...
______
...



۱ + ۲ + ۳ = ...

۳ +	۱ +	۲ + ۴ + ۲ = ...
۲	۵	۲ + ۵ + ۳ = ...
۴	۳	۴ + ۱ + ۴ = ...
...	...	۱ + ۵ + ۲ = ...

۲ +	۳ +
۱	۳
۶	۲
...	...

مسئله حل کنید

بعد از خواندن صورت هر مسئله در بارهٔ آن به این سؤالها جواب دهید :

– آن مسئله چه می گوید؟ – چه سؤالی می کند؟

و بعد بگویید که برای حل کردن آن مسئله باید جمع کنید یا تفریق.

۱ مهرناز یک ۵ ریالی و یک ۲ ریالی و یک ۱ ریالی دارد . او چقدر پول دارد ؟

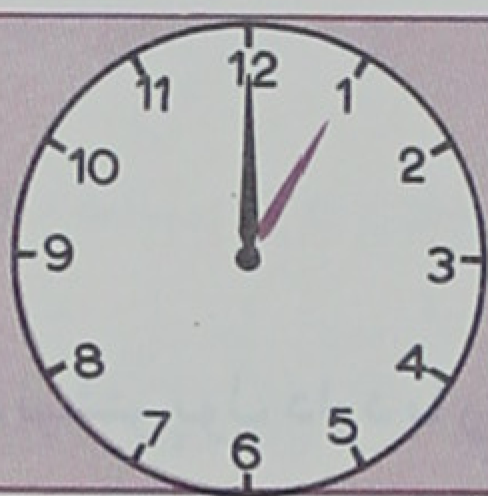
۲ مراد با کاغذ ۹ موشک ساخت. ۴ تا از این موشکها را به هوا پرتاب کرد . چند موشک روی زمین مانده است؟

۳ شهره یک دفعه ۴ عکس به دیوار کوبید و دفعهٔ دوم ۳ عکس و دفعهٔ سوم ۲ عکس . او روی هم چند عکس به دیوار کوبیده است؟

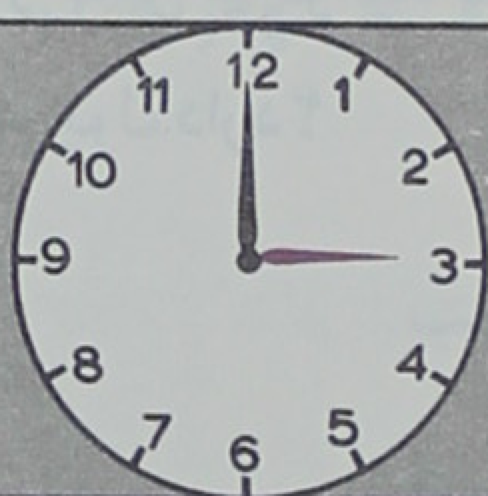
ساعت چند است؟

۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

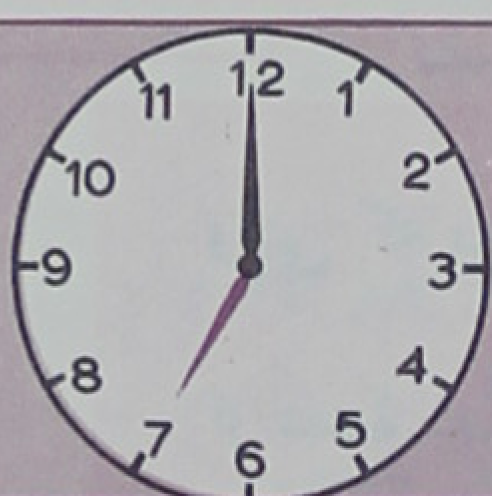
عقربهٔ بزرگ روی ۱۲ ،
عقربهٔ کوچک روی ۱ ،
ساعت ۱ است.



عقربهٔ بزرگ روی . . . ،
عقربهٔ کوچک روی . . . ،
ساعت . . . است.



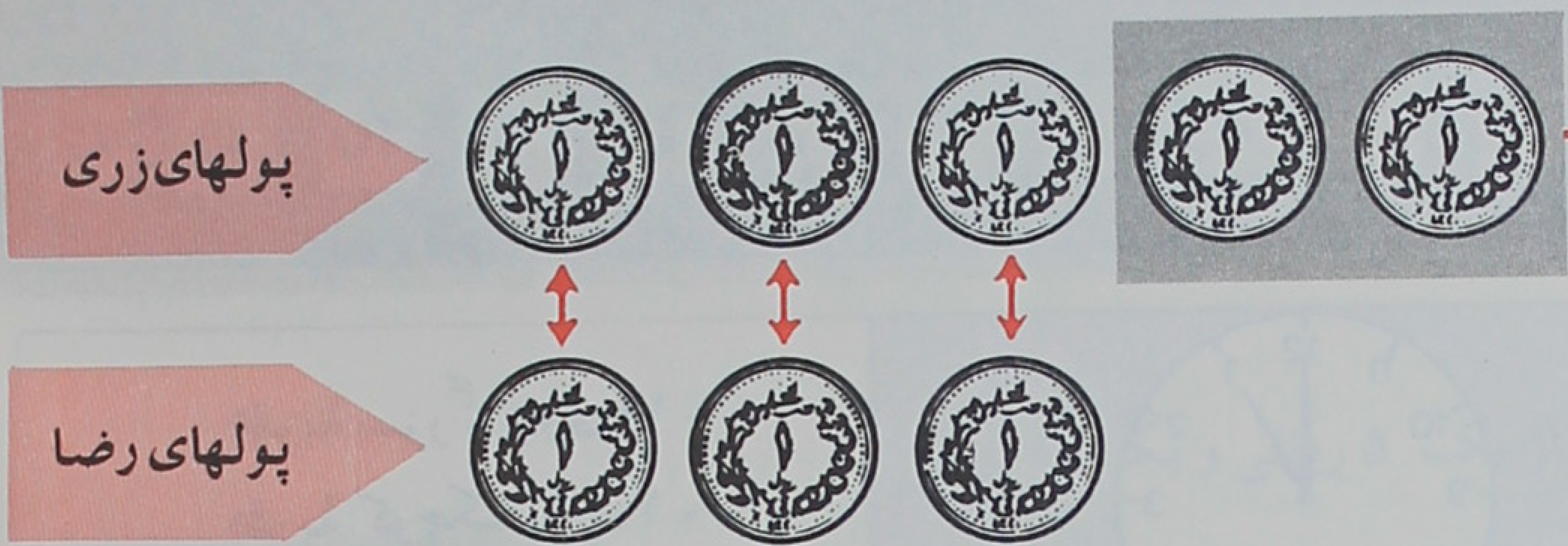
عقربهٔ بزرگ روی . . . ،
عقربهٔ کوچک روی . . . ،
ساعت . . . است.



اگر عقربهٔ بزرگ روی ۱۲ و عقربهٔ کوچک روی ۵ باشد، ساعت چند است؟

چقدر بیشتر است؟

زری ۵ ریال و رضا ۳ ریال پول دارد:



زری بیشتر پول دارد یا رضا؟ چقدر؟

آیا از شکل می‌توانید بفهمید چه کنیم تا معلوم شود که زری چقدر از رضا بیشتر پول دارد؟

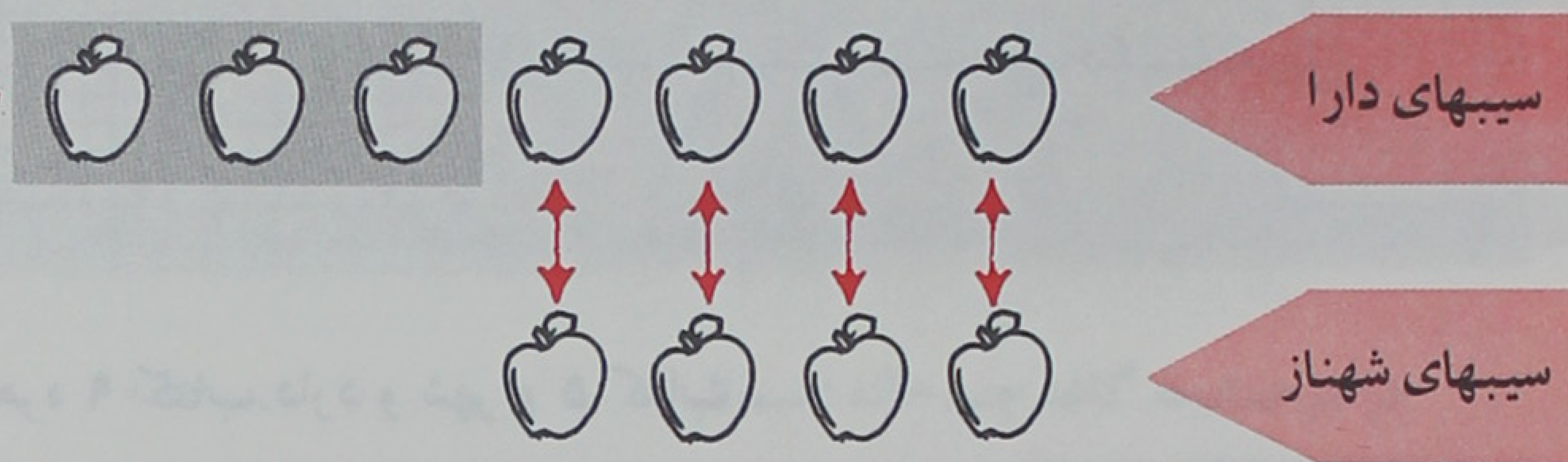
ـ ۵ ریال
۳ ریال
۲ ریال

وقتی که بخواهیم بفهمیم یک دسته چیز چقدر از دستهٔ دیگر بیشتر است، تفریق می کنیم.

اگر بخواهیم بفهمیم که ۷ چقدر از ۴ بیشتر است چه باید بکنیم؟ چقدر بیشتر است؟

چقدر کمتر است؟

دارا ۷ سیب از درخت چید و شهناز ۴ سیب :



دارا کمتر سیب چیده است یا شهناز؟ چقدر؟

آیا از شکل می‌توانید بفهمید چه کنیم تا معلوم شود که شهناز چقدر از دارا کمتر سیب چیده است؟

− ۷ سیب

۴ سیب

۳ سیب

وقتی که بخواهیم بفهمیم یک دسته چیز چقدر از دستهٔ دیگر کمتر است، تفریق می کنیم.

اگر بخواهیم بفهمیم که ۵ چقدر از ۸ کمتر است چه باید بکنیم؟ چقدر کمتر است؟

مسئله حل کنید

بعد از خواندن صورت هر مسئله در بارهٔ آن به این سؤالها جواب دهید:

– آن مسئله چه می گوید؟ – چه سؤالی می کند؟

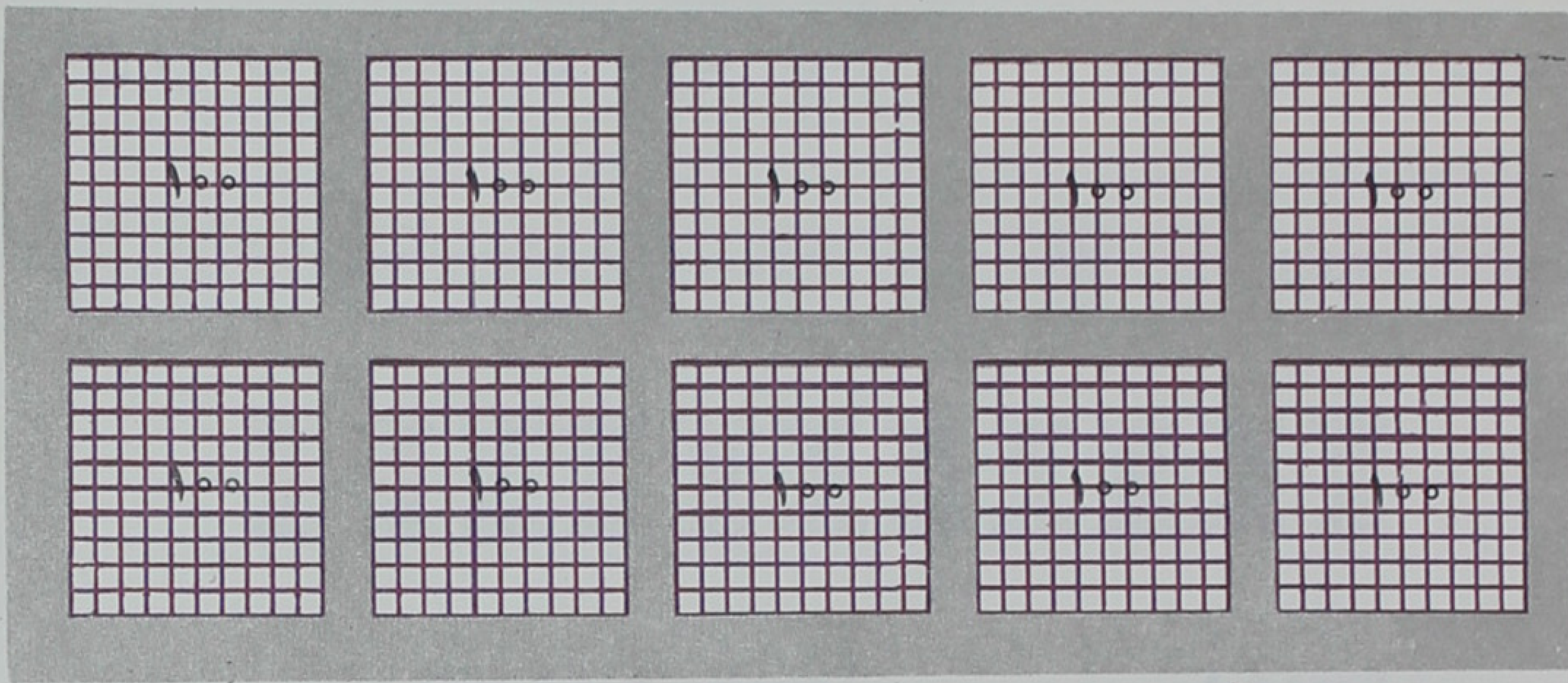
و بعد بگویید که برای حل کردن آن مسئله باید جمع کنید یا تفریق.

۱ زهره ۹ کتاب دارد و شهرام ۵ کتاب. زهره چند کتاب بیشتر از شهرام دارد؟

۲ هندوانه‌ای ۵ کیلوگرم وزن دارد و خربزه‌ای ۳ کیلوگرم. خربزه چقدر از هندوانه سبکتر است (کمتر وزن دارد)؟

۳ داریوش ۸ ساله است و خواهر او ۳ ساله. داریوش چند سال از خواهرش بزرگتر است (بیشتر سن دارد)؟

خانه‌ها را بشمارید



در هر صفحهٔ کاغذ چند خانه است؟ ... خانه

در دو صفحه ۲ صد تا و در سه صفحه ۳ صد تا خانه است. در چهار صفحه چند صد تا خانه است؟ در شش صفحه چند صدتا؟ در ده صفحه چند صدتا؟

۲ صد تا را می گوییم	دویست	و چنین می نویسیم :	۲۰۰
۳ صد تا را می گوییم	سیصد	و چنین می نویسیم :	۳۰۰
۴ صد تا را می گوییم	چهارصد	و چنین می نویسیم :	۴۰۰
۵ صد تا را می گوییم	پانصد	و چنین می نویسیم :	۵۰۰
۶ صد تا را می گوییم	شش صد	و چنین می نویسیم :	۶۰۰
۷ صد تا را می گوییم	هفت‌صد	و چنین می نویسیم :	۷۰۰
۸ صد تا را می گوییم	هشت‌صد	و چنین می نویسیم :	۸۰۰
۹ صد تا را می گوییم	نه صد	و چنین می نویسیم :	۹۰۰
۱۰ صدتا را می گوییم	هزار	و چنین می نویسیم :	۱۰۰۰

جمع و تفریقهای تازه‌ای کشف کنیم

در این شکل چند قرقره هست؟ ... قرقره



چند قرقره نخ سیاه دارد؟ ... قرقرهٔ سیاه

چند قرقره نخ قرمز دارد؟ ... قرقرهٔ قرمز

پس معلوم می‌شود که ۹ قرقرهٔ سیاه و ۲ قرقرهٔ قرمز می‌شود ۱۱ قرقره، یعنی :

۹ و ۲ می‌شود ۱۱

$$\begin{array}{r} ۹+ \\ ۲ \\ \hline ۱۱ \end{array}$$

همینطور: ۲ و ۹ می‌شود ۱۱

$$\begin{array}{r} ۲+ \\ ۹ \\ \hline ۱۱ \end{array}$$

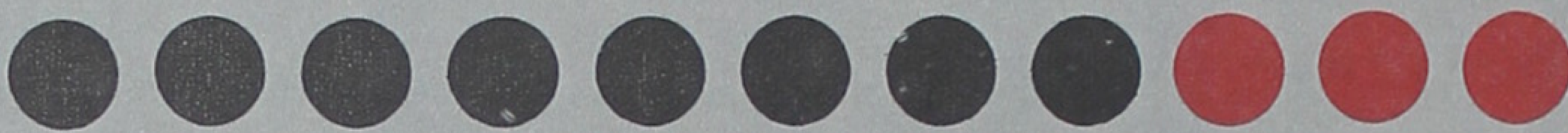
و ۲ از ۱۱ می‌شود ۹

$$\begin{array}{r} ۱۱- \\ ۲ \\ \hline ۹ \end{array}$$

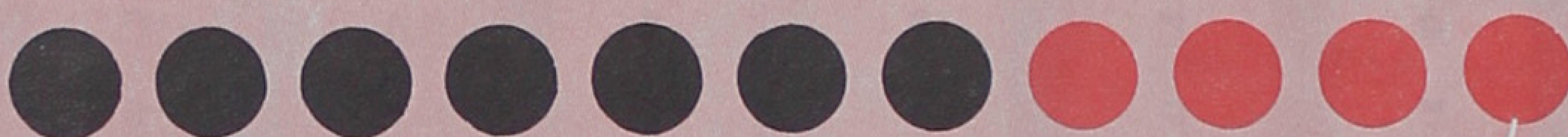
و ۹ از ۱۱ می‌شود ۲

$$\begin{array}{r} ۱۱- \\ ۹ \\ \hline ۲ \end{array}$$

حالا شما هم به کمک این شکلها جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کنید و در زیر آن شکل بنویسید:



۸ +	... +	... −	... −
۳	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...



... +	... +	... −	... −
...	...	...	...
...	...	...	...

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

۱ جمع یا تفریق کنید:

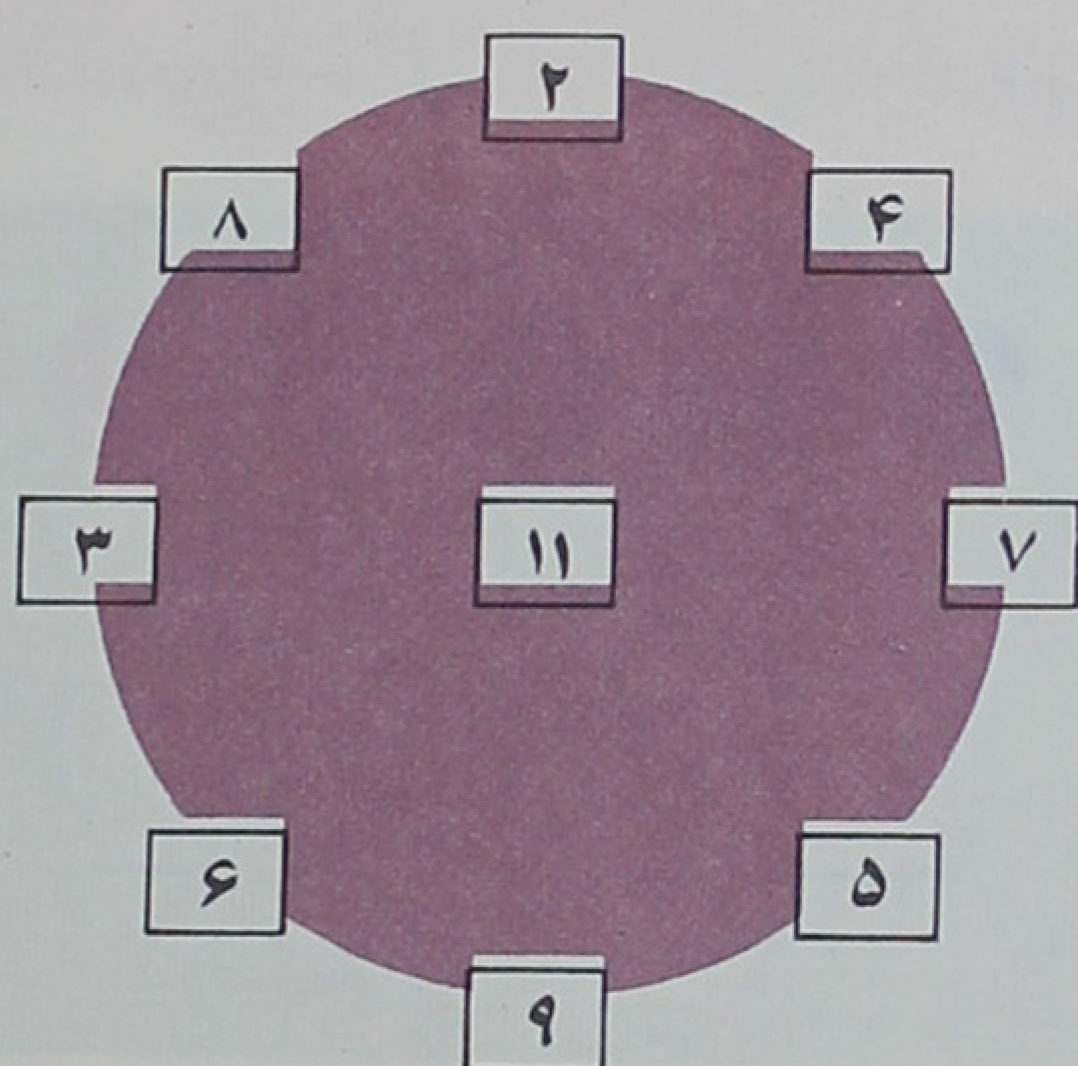
۳ + ۸ =	۲ + ۹ =	۶ + ۵ =	۱۱ − ۶ =
۷ + ۴ =	۱۱ − ۵ =	۱۱ − ۹ =	۴ + ۷ =
۱۱ − ۳ =	۸ + ۳ =	۱۱ − ۷ =	۵ + ۶ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

۲ +	۱ +	۵ +	۴ +	۲ +	۳ +
۳	۸	۲	۲	۳	۵
۶	۲	۴	۵	۶	۳
___	___	___	___	___	___

۳ هر یک از عددهای دور دایره را از عدد وسط تفریق کنید و باقیمانده را بگویید.

مثلاً بگویید: ۲ از ۱۱، ۹.



مسئله حل کنید

بعد از خواندن صورت هر مسئله در بارهٔ آن به این سؤالها جواب دهید :

– آن مسئله چه می گوید؟ – چه سؤالی می کند؟

و بعد بگویید که برای حل کردن آن مسئله باید جمع کنید یا تفریق.

۱ برای جشنی که در دبستان است، فرامرز ۷ عکس و کیومرث ۴ عکس آورده است. این دو نفر روی هم چند عکس برای جشن آورده‌اند؟

۲ ۱۱هواپیما در هوا پرواز می کنند و نمایش می‌دهند. ۳ تا از آنها به‌اندازه‌ای دور شدند که دیده نمی‌شوند. چند هواپیما در هوا دیده می‌شود؟

۳ در سبدی ۱۱ تخم‌مرغ بود. گربه‌ای سبد را برگرداند و ۲ تا از تخم‌مرغها شکست. چند تخم‌مرغ سالم مانده است؟

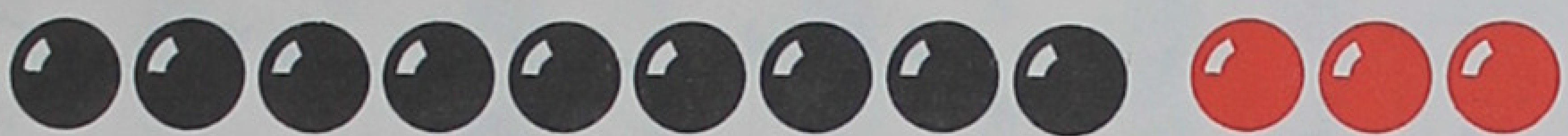


در بارهٔ دوازده

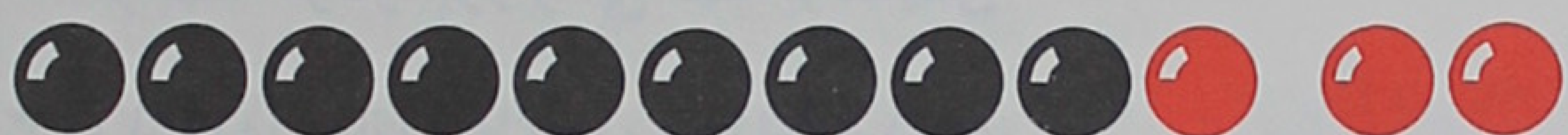


۱۰ و ۲ می‌شود چند؟ . . .

فرهاد می‌دانست که ۱۰ و ۲ می‌شود ۱۲ . او از این جمع که می‌دانست استفاده کرد و جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کرد. فرهاد می‌خواست بداند که ۹ گلوله و ۳ گلوله می‌شود چند گلوله:



او این دو دسته گلوله را به دو دستهٔ تازهٔ ۱۰ تایی و ۲ تایی اینطور تبدیل کرد:

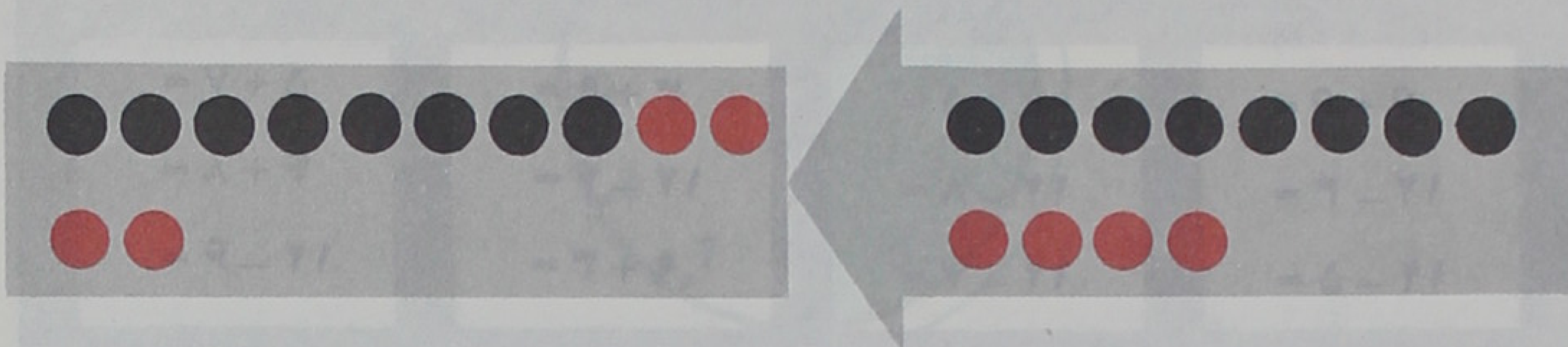


و چنین گفت: ۹ و ۳ همان ۱۰ و ۲ است که می‌شود ۱۲ ؛ و نوشت : ۱۲ = ۳ + ۹

فرهاد کار دیگری هم کرد. او از این جمع، یک جمع و دو تفریق دیگر هم که هم‌خانوادهٔ آن بودند نوشت:

۹ +	۳ +	۱۲ −	۱۲ −
۳	۹	۳	۹
۱۲	۱۲	۹	۳

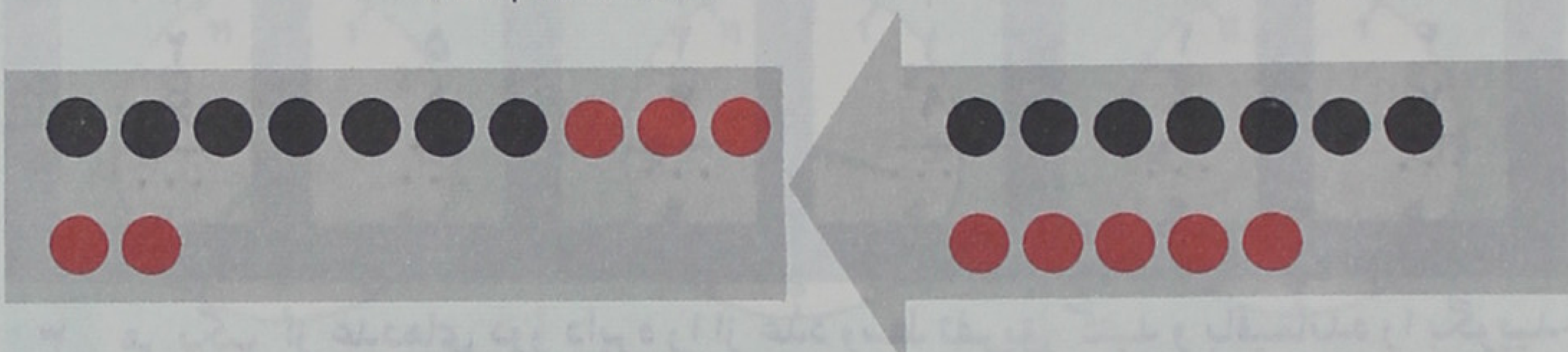
حالا شما هم مانند فرهاد به کمک این شکلها جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کنید:



۸ و ۴ همان ... و ... است که می‌شود...

... − ... = ...　　　　۸ + ۴ = ...

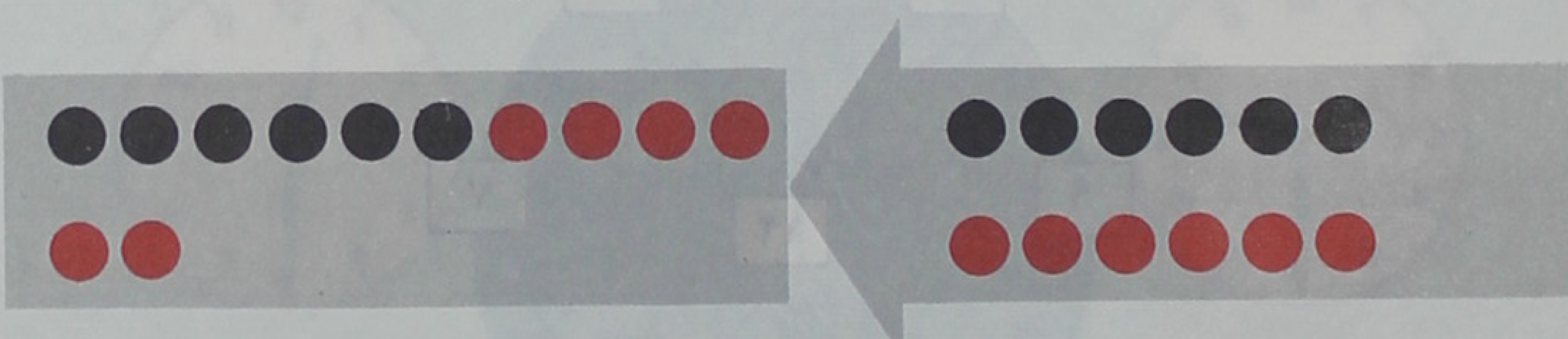
... − ... = ...　　　　... + ... = ...



۷ و ۵ همان ... و ... است که می‌شود...

... − ... = ...　　　　۷ + ۵ = ...

... − ... = ...　　　　... + ... = ...



۶ و ۶ همان ... و ... است که می‌شود...

... − ... = ...　　　　۶ + ۶ = ...

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

۱ جمع یا تفریق کنید:

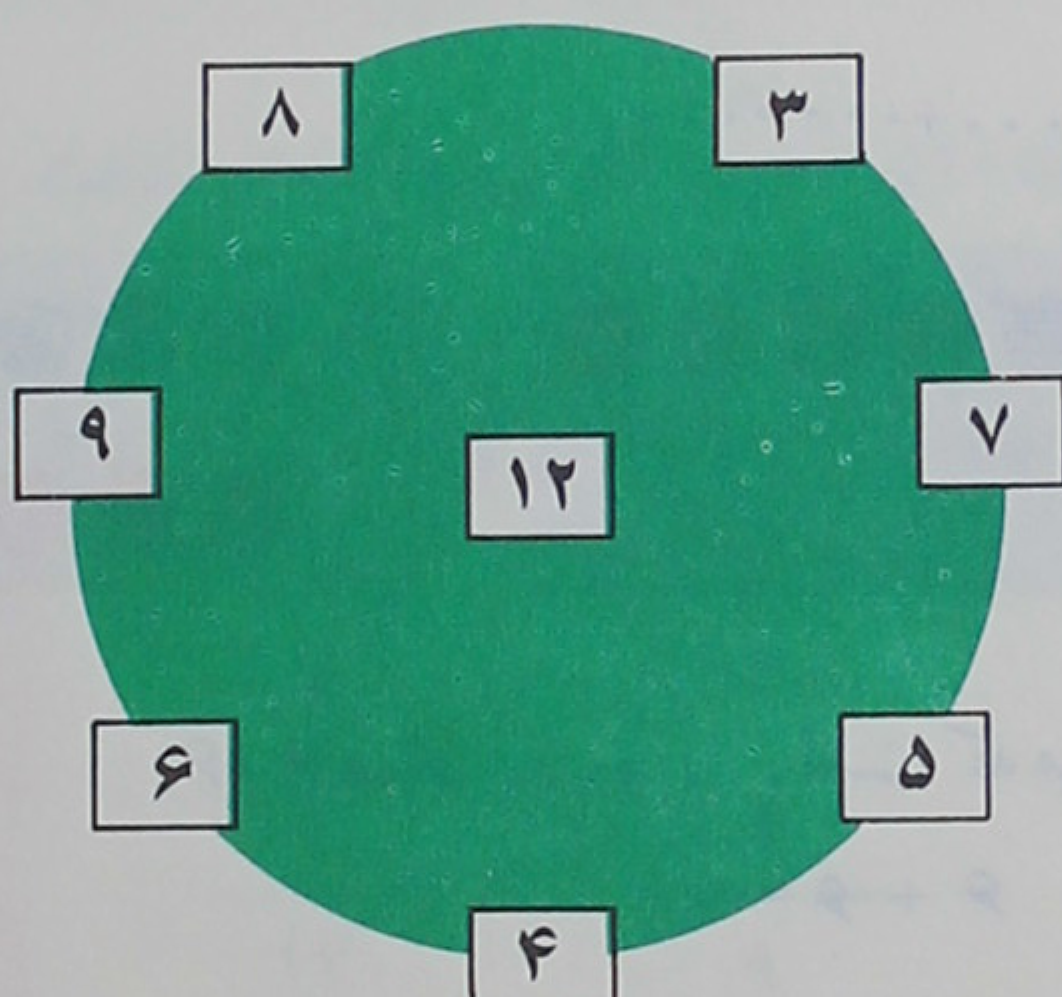
۵ + ۷ =	۳ + ۹ =	۷ + ۵ =	۶ + ۶ =
۴ + ۸ =	۱۲ - ۴ =	۱۲ - ۸ =	۱۲ - ۳ =
۱۲ - ۶ =	۹ + ۳ =	۱۲ - ۷ =	۱۲ - ۵ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

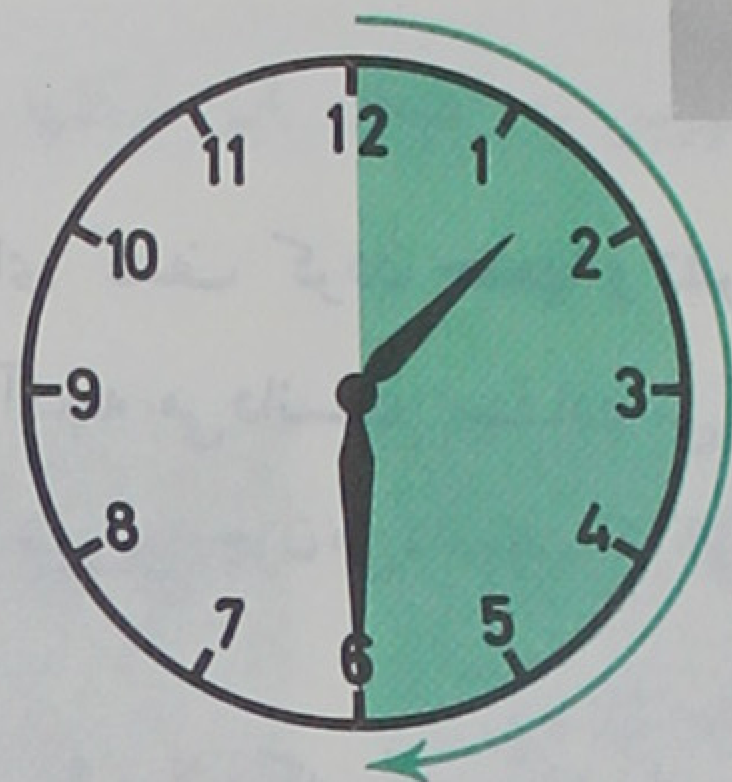
۴ +	۲ +	۷ +	۲ +	۳ +	۱ +
۲	۵	۲	۱	۱	۴
۶	۵	۳	۹	۸	۷
...	...	...	...	...	...

۳ هر یک از عددهای دور دایره را از عدد وسط تفریق کنید و باقیمانده را بگویید.

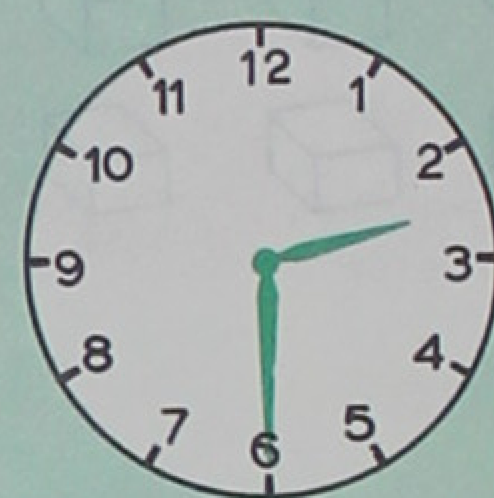
مثلاً بگویید: ۳ از ۱۲ ، ۹.



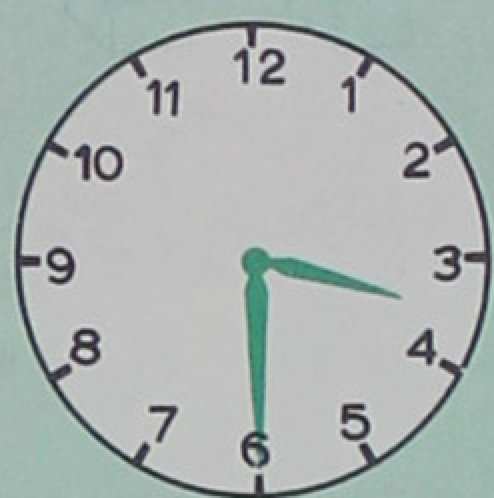
ساعت چند است؟



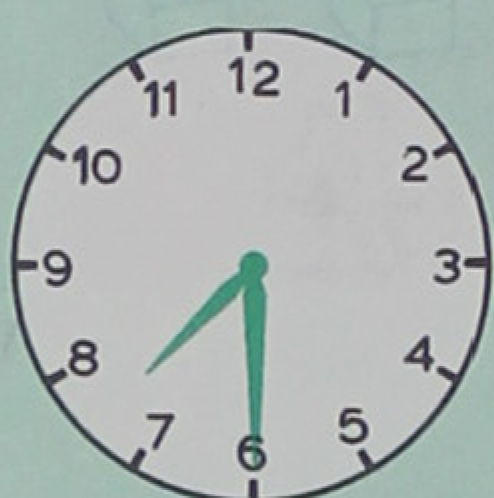
عقربهٔ بزرگ نیم دور چرخیده و عقربهٔ کوچک از ۱ رد شده
ساعت یک و نیم است.



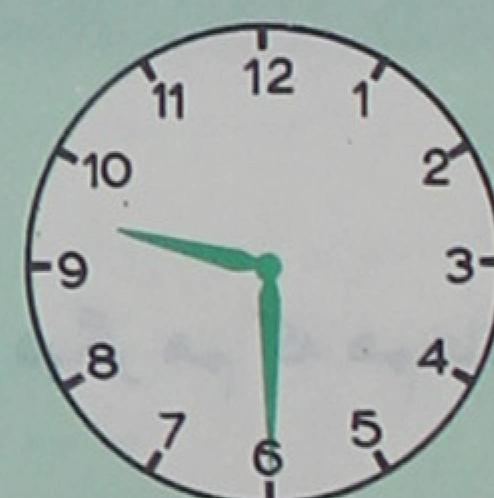
ساعت ... است



ساعت ... است



ساعت ... است



ساعت ... است



ساعت ... است



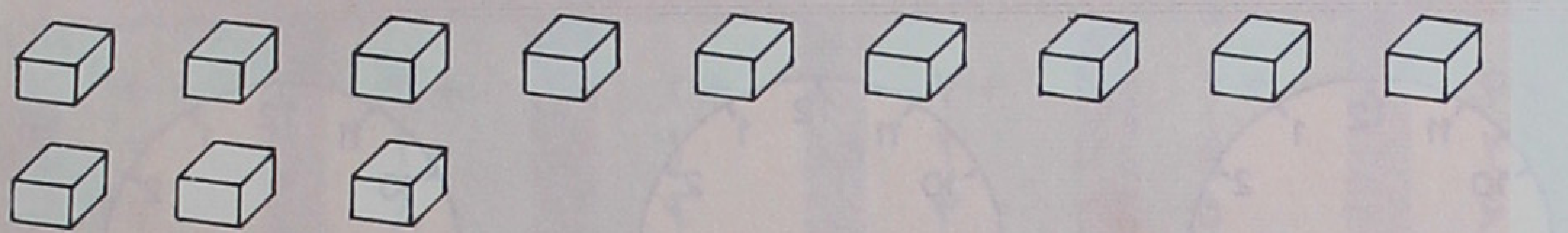
ساعت ... است

در بارهٔ سیزده

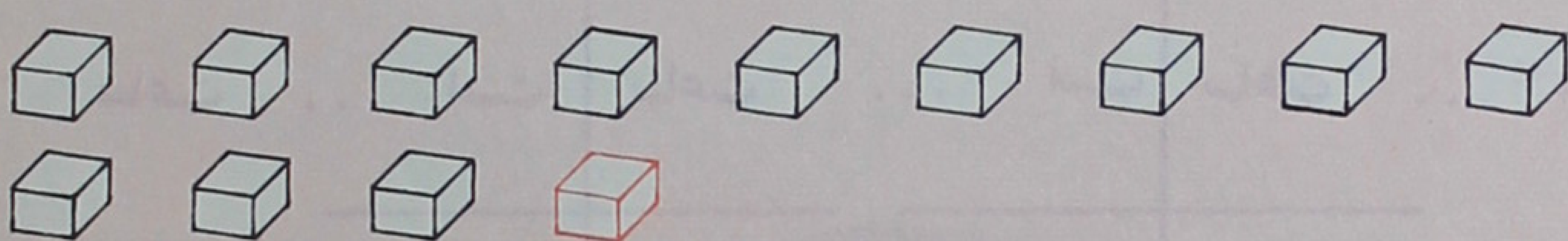


شیرین راه تازه‌ای برای کشف کردن جمعها و تفریقهای تازه یاد گرفته بود. او از آنچه می‌دانست استفاده می‌کرد و چیز تازه‌ای کشف می‌کرد. شیرین چون می‌دانست که ۹ و ۳ می‌شود ۱۲ ، اینطور می‌گفت:

«۹ و ۳ می‌شود ۱۲ ، پس ۹ و ۴ ، که یکی بیشتر است، می‌شود یکی بیشتر از ۱۲ یعنی ۱۳ »



۹ +
۳
—
۱۲

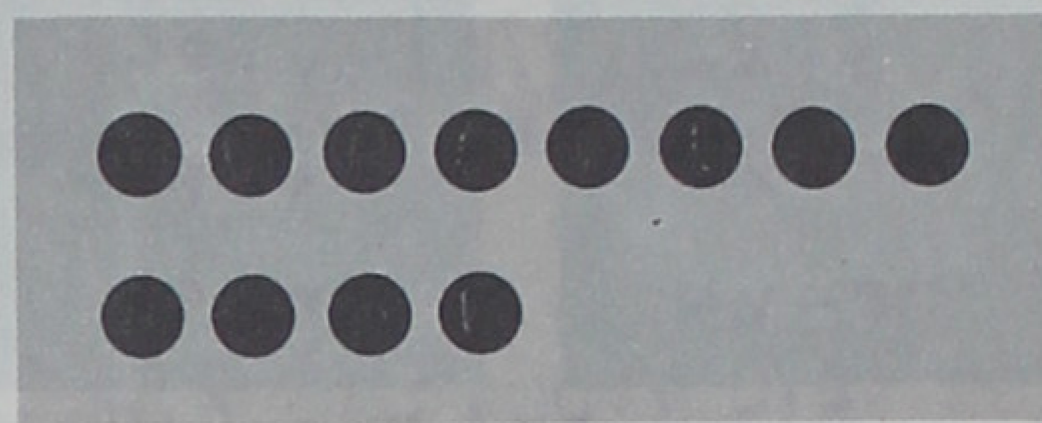


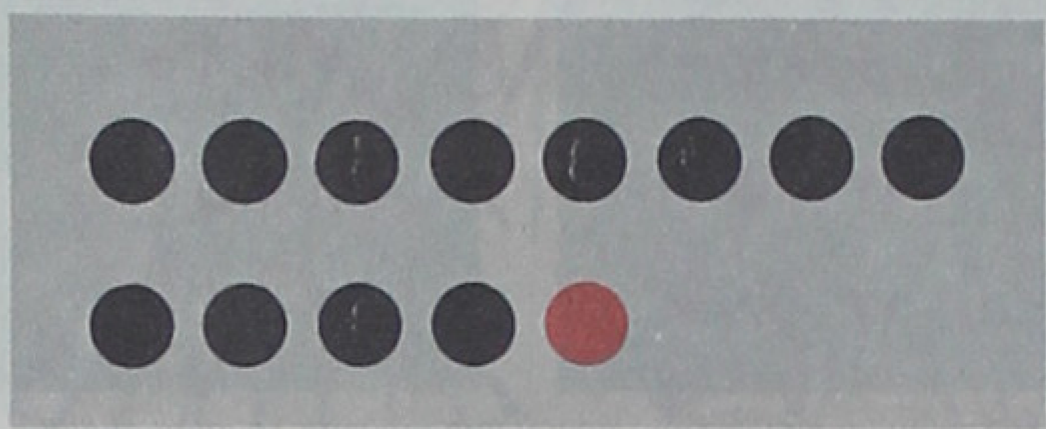
۹ +
۴
—
۱۳

و بعد از کشف این جمع، از روی آن یک جمع و دو تفریق دیگر هم که هم‌خانوادهٔ آن بودند می‌نوشت:

۱۳ − ۹ = ۴	۱۳ − ۴ = ۹	۴ + ۹ = ۱۳	۹ + ۴ = ۱۳

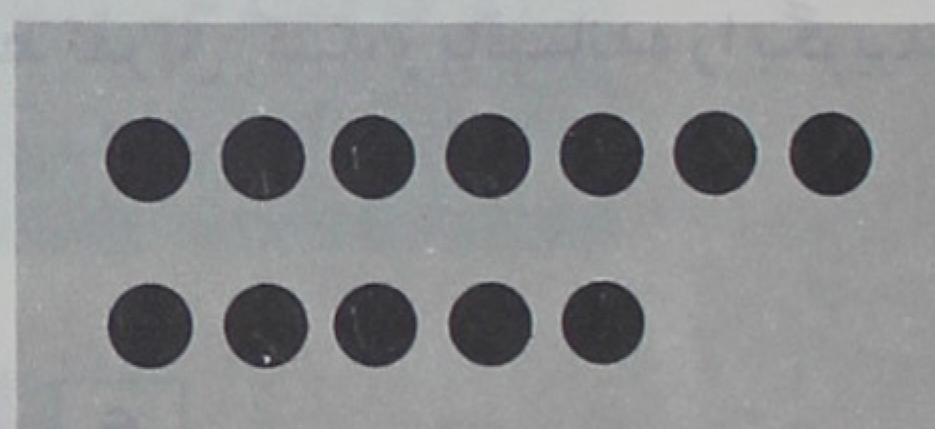
حالا شما هم مانند شیرین به کمک این شکلها جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کنید:

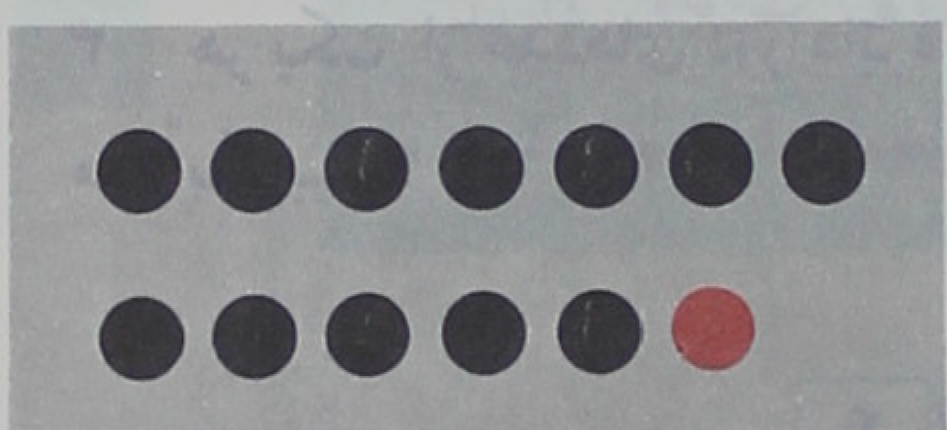




۸ و ۴ می‌شود ۱۲ پس ۸ و ۵ که یکی بیشتر است می‌شود . . .

− . . .	− . . .	+ . . .	+ ۸
. . .	. . .	. . .	۵
—	—	—	—
. . .	. . .	. . .	. . .





۷ و ۵ می‌شود ۱۲ پس ۷ و ۶ که یکی بیشتر است می‌شود . . .

− . . .	− . . .	+ . . .	+ ۷
. . .	. . .	. . .	۶
—	—	—	—
. . .	. . .	. . .	. . .

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

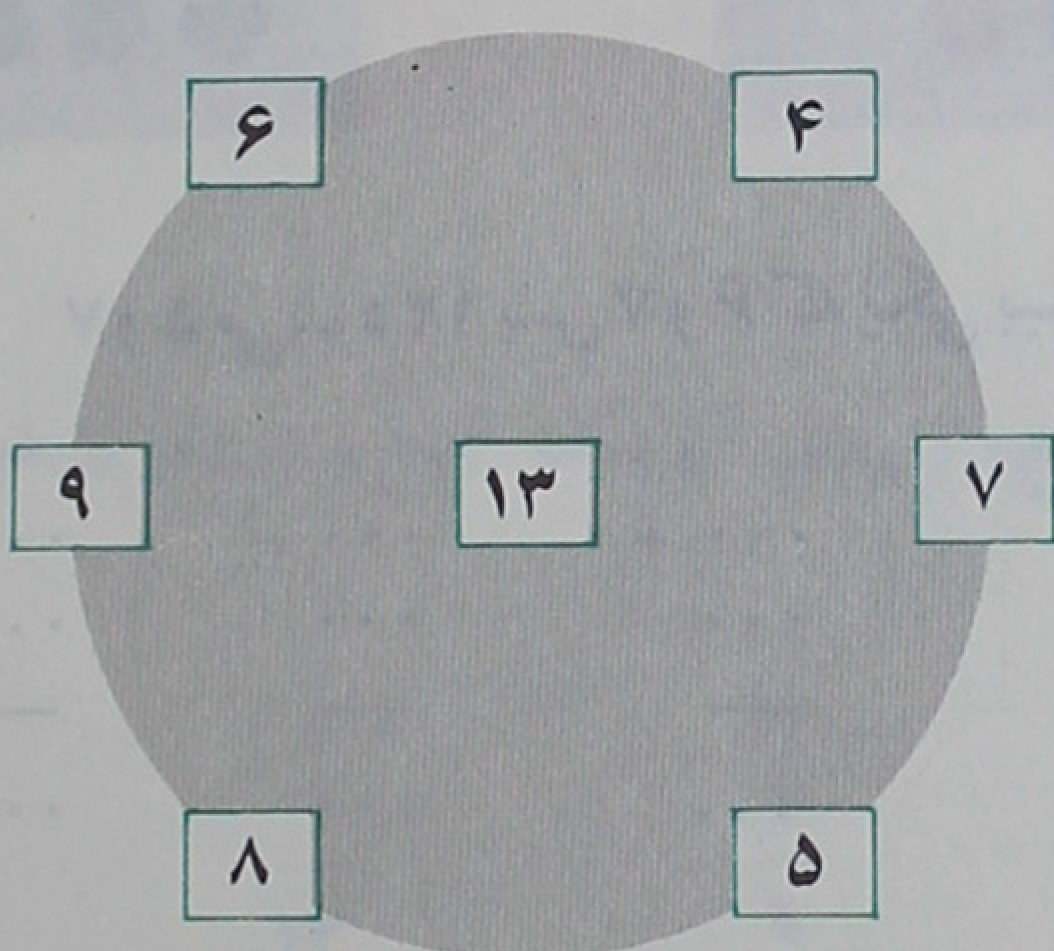
۱ جمع یا تفریق کنید:

۴ + ۹ =	۶ + ۷ =	۷ + ۶ =	۵ + ۸ =
۸ + ۵ =	۱۳ − ۵ =	۹ + ۴ =	۱۳ − ۶ =
۱۳ − ۴ =	۱۳ − ۸ =	۱۳ − ۹ =	۱۳ − ۷ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

۳ +	۲ +	۵ +	۱ +	۳ +	۲ +
۴	۷	۳	۳	۲	۴
۶	۴	۵	۹	۸	۷
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .

۳ هر یک از عددهای دور دایره را از عدد وسط تفریق کنید و باقیمانده را بگویید.
مثلاً بگویید ۴ از ۱۳ ، ۹ .



اختلاف





پرویز ۴ ریال و نسرین ۹ ریال پول دارد.
پرویز بیشترپول دارد یا نسرین؟ چقدر؟
پرویز چقدر کمتر از نسرین پول دارد؟

می‌بینید که پرویز ۵ ریال کمتر از نسرین پول‌دارد؛ یانسرین ۵ ریال بیشتراز پرویز پول دارد. ۵ ریال را **اختلاف** پول پرویز و پول نسرین می گویند.

> اگر دو دسته چیز مساوی نباشند، با هم اختلاف دارند.
> برای آنکه اختلاف آنهارا پیدا کنیم، باید تفریق کنیم.

نازنین ۱۲ ریال و علیرضا ۸ ریال پول دارد.
اختلاف پول آنها چقدر است؟

بهروز ۱۳ سال و گیتی ۹ سال دارد.
اختلاف سن آنها چقدر است؟

در بارهٔ چهارده

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

۱	۲	۳	۴	۵



این نوارها را که می‌بینید محمود درست کرده است. نوار بالا ۱۴ خانه دارد و عددهای از ۱ تا ۱۴ روی آن نوشته شده است.

چند نوار دیگر در شکل می‌بینید؟ هر یک از آنها چند خانه دارد؟ در خانهٔ رنگی آنها چه عددی نوشته شده است؟

محمود این نوارها را به این شکل در کنار هم گذاشت:

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱	۲	۳	۴	۵

و از آن جمع تازه‌ای کشف کرد. جمعی که محمود کشف کرد این بود: ۱۴= ۵ + ۹ .

و بعد از کشف این جمع ، از روی آن یک جمع و دو تفریق دیگر هم که هم‌خانوادهٔ آن بودند نوشت :

۹ +	۵ +	۱۴ −	۱۴ −
۵	۹	۵	۹
۱۴	۱۴	۹	۵

حالا شما هم مانند محمود، به کمک این شکلها، جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کنید:

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۱	۲	۳	۴	۵	۶

۸ +	... +	... −	... −
۶	...	...	...
—	—	—	—
...	...	...	...

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷

... +	... −
...	...
—	—
...	...

جمعها و تفریقهایی را که کشف می‌کنید آنقدر تکرار کنید که آنها را از حفظ خوب بدانید.

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

۱ جمع یا تفریق کنید:

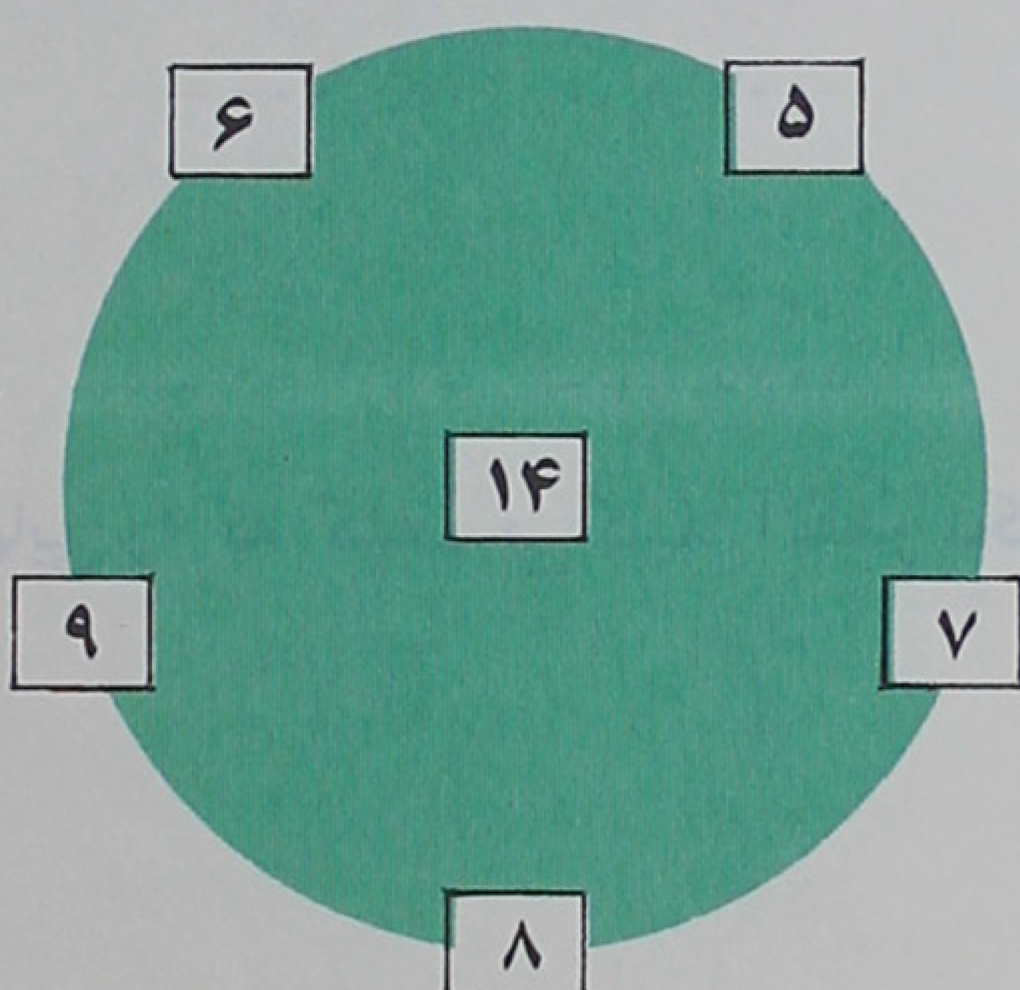
۹ + ۵ =	۶ + ۸ =	۵ + ۹ =	۱۴ − ۹ =
۱۴ − ۶ =	۱۴ − ۵ =	۸ + ۶ =	۵ + ۹ =
۷ + ۷ =	۱۴ − ۷ =	۱۴ − ۸ =	۱۴ − ۶ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

۳ +	۲ +	۳ +	۱ +	۲ +
۶	۶	۴	۵	۳
۵	۶	۷	۸	۹
...	...	...	...	...

۳ هر یک از عددهای دور دایره را از عدد وسط تفریق کنید و باقیمانده را بگویید.

مثلاً بگویید: ۵ از ۱۴ ، ۹ .



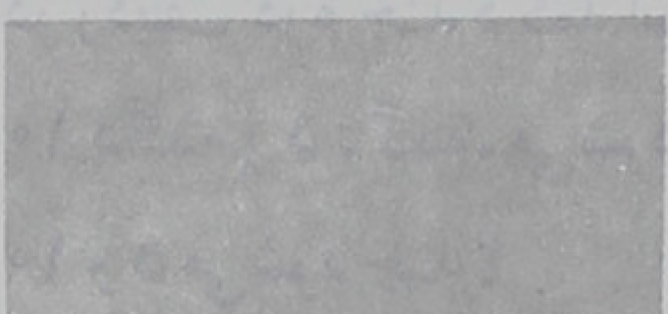
مسئله حل کنید

بعد از خواندن صورت هر مسئله در بارهٔ آن به این سؤالها جواب دهید:

ـ آن مسئله چه می گوید؟ ـ چه سؤالی می کند؟

و بعد بگویید که برای حل کردن آن مسئله باید جمع کنید یا تفریق.

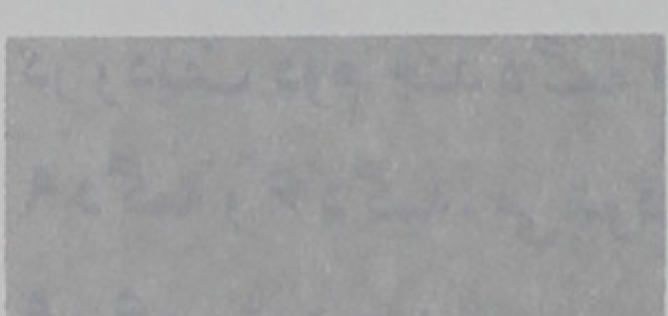
۱ قیمت یک خودکار ۹ ریال و قیمت یک مدادتراش ۵ ریال است. کامبیز یک خودکار و یک مدادتراش خرید. چقدر خرج کرده است؟



۲ در حیاط خانهٔ مهرداد ۱۳ گلدان هست. مهرداد ۷ گلدان را آب داد. چند گلدان را آب نداده است؟

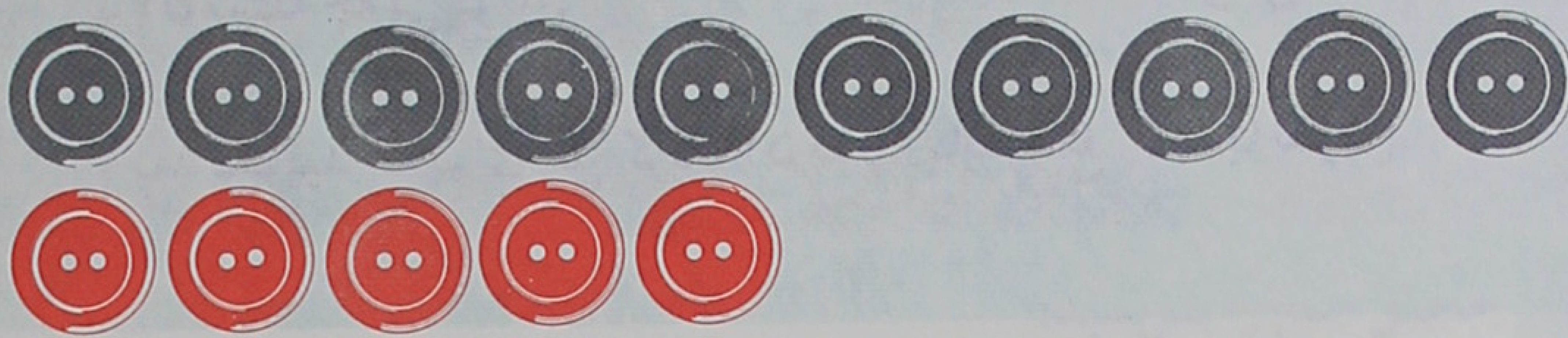


۳ شهرزاد ۱۲ سال و فیروزه ۸ سال دارد. شهرزاد چند سال از فیروزه بزرگتر است؟



در بارهٔ پانزده

این دگمه‌ها را نگاه کنید:



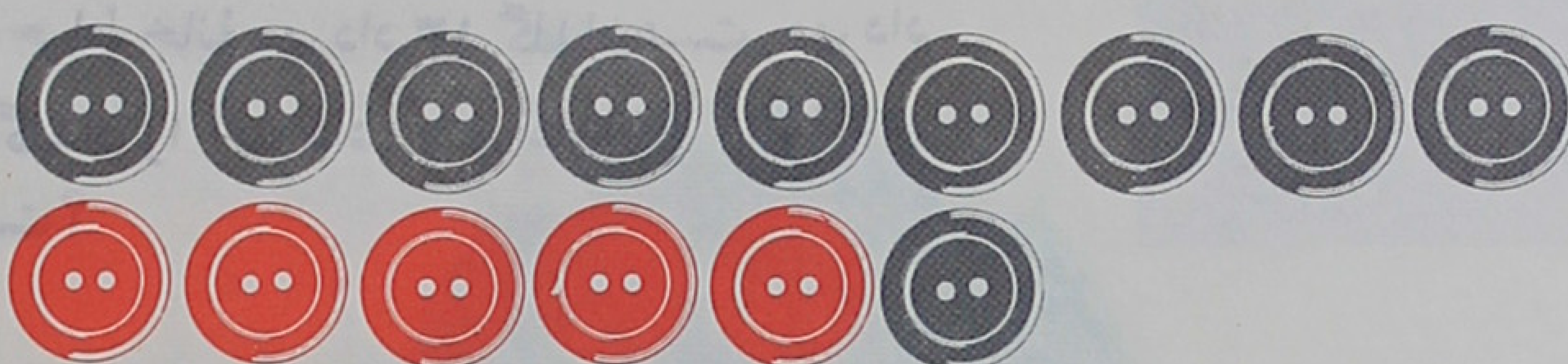
در ردیف اول چند دگمه است؟ ... دگمه

در ردیف دوم چند دگمه است؟ ... دگمه

۱۰ دگمه و ۵ دگمه، می‌شود چند دگمه؟ ... دگمه

۱۰ و ۵ می‌شود چند؟ ...

شهرام یکی از دگمه‌های ردیف بالا را برداشت و آن را در کنار دگمه‌های ردیف پایین گذاشت:



حالا در ردیف اول چند دگمه است؟ ... دگمه

در ردیف دوم چند دگمه است؟ ... دگمه

۹ دگمه و ۶ دگمه، می‌شود چند دگمه؟ ... دگمه

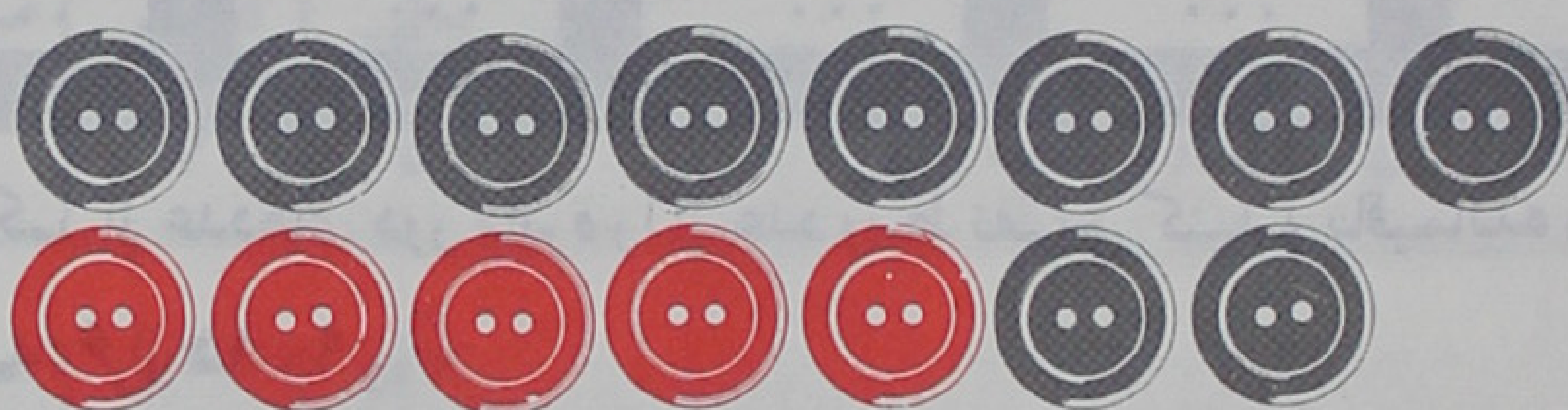
۹ و ۶ می‌شود چند؟ ...

۹ + ۶ = ۱۵

این جمع تازه‌ای بود که شهرام کشف کرد. او از روی آن یک جمع و دو تفریق تازهٔ دیگر نوشت:

۹ +	۶ +	۱۵ −	۱۵ −
۶	۹	۶	۹
۱۵	۱۵	۹	۶

اگر باز یک دگمهٔ دیگر از ردیف بالا برداریم و کنار دگمه‌های ردیف دوم بگذاریم، اینطور می‌شود:



با نگاه کردن به این شکل، دو جمع و دو تفریق تازه می‌توانید کشف کنید. آنها را بنویسید:

۸ +	... +	... −	... −
۷	...	...	...
...	...	...	...

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

۱ جمع یا تفریق کنید:

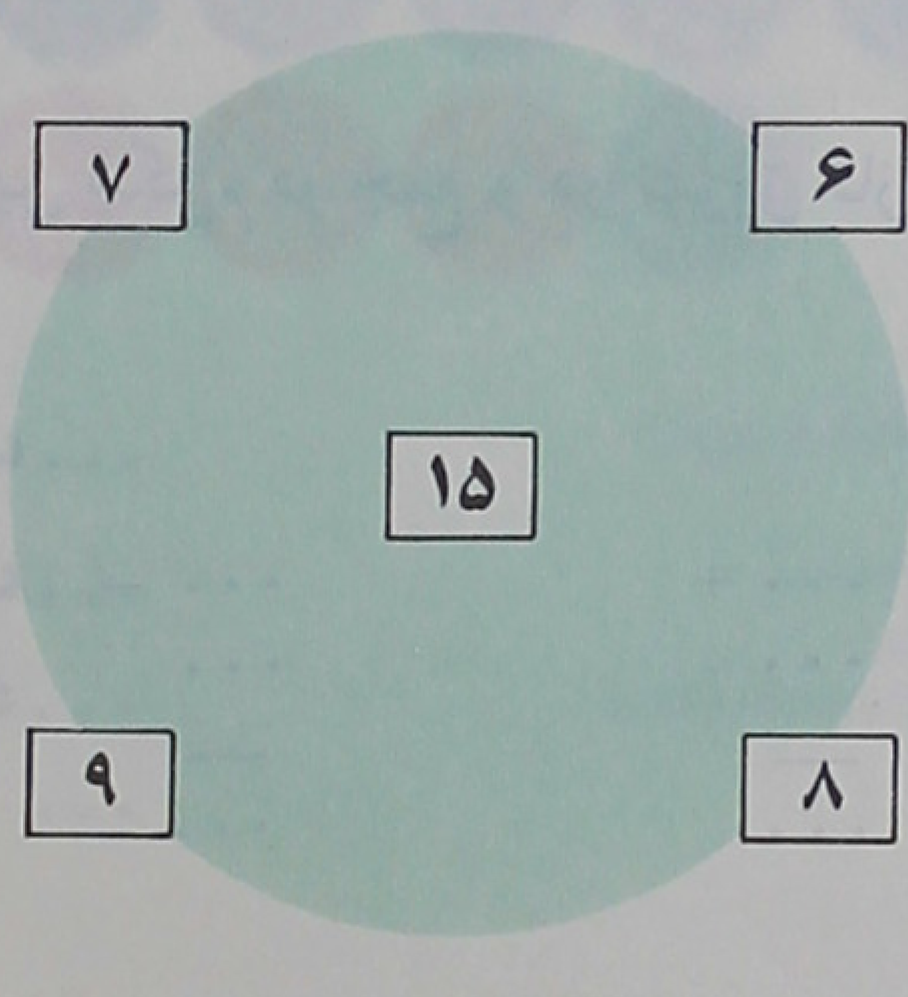
۶ + ۹ =	۷ + ۸ =	۹ + ۶ =	۱۵ − ۷ =
۱۵ − ۶ =	۱۵ − ۹ =	۱۵ − ۸ =	۸ + ۷ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

۴ +	۵ +	۲ +	۱ +	۴ +
۵	۳	۴	۶	۴
۶	۷	۹	۸	۷
...	...	...	...	...

۳ هر یک از عددهای دور دایره را از عدد وسط تفریق کنید و باقیمانده را بگویید.

مثلاً بگویید: ۶ از ۱۵، ۹.



از دویست تا پانصد

۲۰۰	۲۰۱	۲۰۲	۲۰۳	۲۰۴	......	......	۲۹۶	۲۹۷	۲۹۸	۲۹۹	۳۰۰
											۳۰۱
											۳۰۲
۴۰۰	۳۹۹	۳۹۸	۳۹۷	۳۹۶	......	......	۳۰۷	۳۰۶	۳۰۵	۳۰۴	۳۰۳
۴۰۱											
۴۰۲											
۴۰۳	۴۰۴	۴۰۵	۴۰۶	۴۰۷	......	......	۴۹۶	۴۹۷	۴۹۸	۴۹۹	۵۰۰

۲۷۵ (دویست و هفتاد و پنج) یعنی :

صدتایی	ده‌تایی	یکی
۲	۷	۵

۳۴۱ (سیصد و چهل و یک) یعنی :

صدتایی	ده‌تایی	یکی
...	...	...

چند صدتایی و چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۴۲۹

صدتایی	ده‌تایی	یکی

۳۰۸

صدتایی	ده‌تایی	یکی

۱ در این جدولها به جای هر صدتایی یا هر ده‌تایی یا هر یکی یک خط کشیده شده است، عددی را که هر جدول نشان می‌دهد بنویسید:

صدتایی	ده‌تایی	یکی
II	III	I

______

صدتایی	ده‌تایی	یکی
III	IIIII	II

______

صدتایی	ده‌تایی	یکی
IIII		IIIII

______

صدتایی	ده‌تایی	یکی
IIII	I	

______

صدتایی	ده‌تایی	یکی
II	II	II

______

صدتایی	ده‌تایی	یکی
IIIII		

______

۲ با عدد بنویسید:

سیصد و هجده ☐

دویست و ده ☐

چهارصد و هشت ☐

چهارصدوشصت ☐

در بارهٔ شانزده

به کمک این شکلها جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کنید:

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷

۱۶ −
۹
—
...

۱۶ −
۷
—
...

۷ +
۹
—
...

۹ +
۷
—
...

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸

... −
...
—
...

... +
...
—
...

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

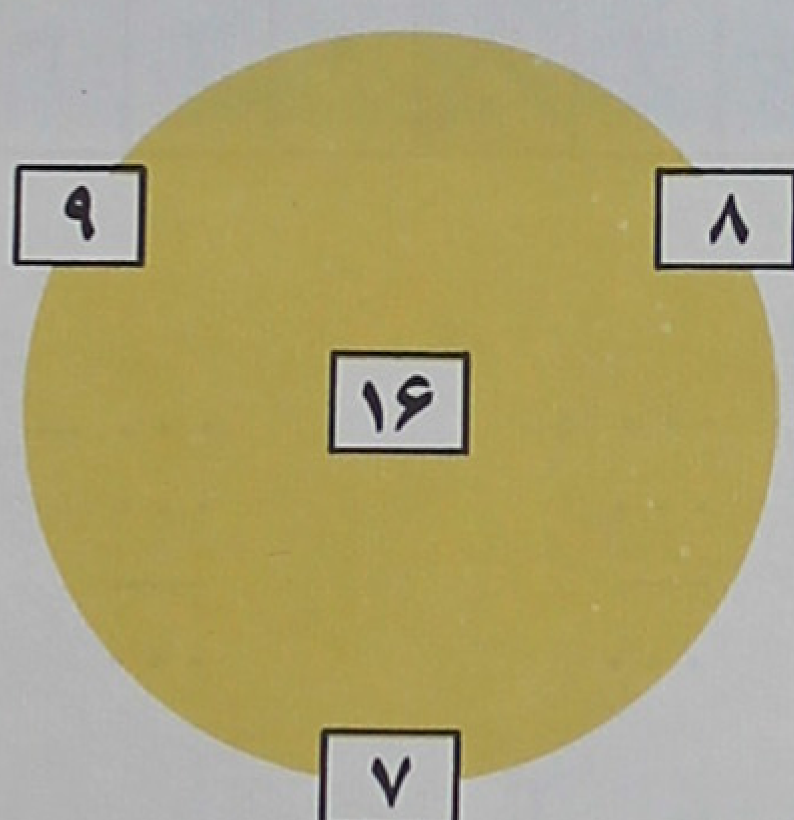
۱ جمع یا تفریق کنید:

۹ + ۷ =	۱۶ − ۹ =	۷ + ۹ =
۸ + ۸ =	۱۶ − ۸ =	۱۶ − ۷ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

۵ +	۲ +	۴ +	۳ +	۲ +
۲	۶	۵	۵	۷
۹	۸	۷	۸	۷
...	...	...	...	...

۳ هر یک از عددهای دور دایره را از عدد وسط تفریق کنید و باقیمانده را بگویید:



تقویم

۱ ـ هفته چند روز است؟

۲ ـ امروز چه روز هفته است؟

۳ ـ یک هفته طولانی‌تر است یا یک ماه؟

۴ ـ یک ماه چند روز است؟

۵ ـ یک سال چند ماه است؟

۶ ـ ماههای سال را نام ببرید؟

۷ ـ این ماه چه ماهی است؟



ماه: ......

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه

در بارهٔ تفریق

جمشید ۷ خرگوش دارد:



یک روز صبح که می‌خواست خرگوشها را غذا بدهد
دید فقط ۴ تا از آنها هستند و بقیه فرار کرده‌اند:



جمشید می‌خواهد بفهمد که چند تا از خرگوشها رفته‌اند.
در شکل بالای صفحه با دست خود روی ۴ تا از خرگوشهایی را که مانده‌اند بپوشانید، معلوم می‌شود که چند تا رفته‌اند.

چند تا رفته‌اند؟ $۷ - ۴ = ؟$

اگر یک دسته چیز و قسمتی از آن معلوم باشد، برای آنکه بفهمیم قسمت دیگر چقدر است، تفریق می کنیم.

مسئله حل کنید

بعد از خواندن صورت هر مسئله در بارهٔ آن به این سؤالها جواب دهید:

– آن مسئله چه می گوید؟ – چه سؤالی می کند؟

و بعد بگویید که برای حل کردن آن مسئله باید جمع کنید یا تفریق.

۱ – فیروزه ۱۵ ریال پول داشت. از پول خود مقداری خرج کرد و ۶ ریال برایش باقی ماند. چند ریال خرج کرده است؟

۲ – در سبدی ۱۷ دانه سیب بود. بچه‌ها بعضی از سیبها را خوردند و ۹ تا باقی ماند. چند سیب بچه‌ها خورده‌اند؟

۳ – از ۱۴ مداد قرمز و سیاه، ۸ تای آن سیاه است. چند تا از مدادها قرمز است؟

در بارهٔ هفده و هجده

به کمک این شکلها جمعها و تفریقهای تازه‌ای کشف کنید:

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸

۱۷ −
۹
...

۱۷ −
۸
...

۸ +
۹
...

۹ +
۸
...

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

۱۸ −
۹
...

۹ +
۹
...

در بارهٔ کشف تازه‌ای که کرده‌اید تمرین کنید

۱ جمع یا تفریق کنید:

۸ + ۹ =	۱۷ − ۹ =	۱۸ − ۹ =
۹ + ۹ =	۹ + ۸ =	۱۷ − ۸ =

۲ حاصل جمع را بنویسید:

۶ +	۴ +	۳ +	۵ +	۷ +
۲	۵	۶	۳	۲
۹	۹	۸	۹	۸
...	...	...	...	...

۳ با سه عدد ۸ و ۹ و ۱۷ دو جمع و دو تفریق بنویسید.

۴ جمع و تفریقهایی را که با سه عدد ۹ و ۹ و ۱۸ می‌توان نوشت بنویسید.

جمعهایی که می‌دانید

تمام جمعهایی را که تاکنون خوانده‌اید در این جدول می‌توانید پیدا کنید. در شکل نشان داده شده‌است که‌چطور می‌توانیم پیدا کنیم ۵ و ۴ می‌شود ۹ .

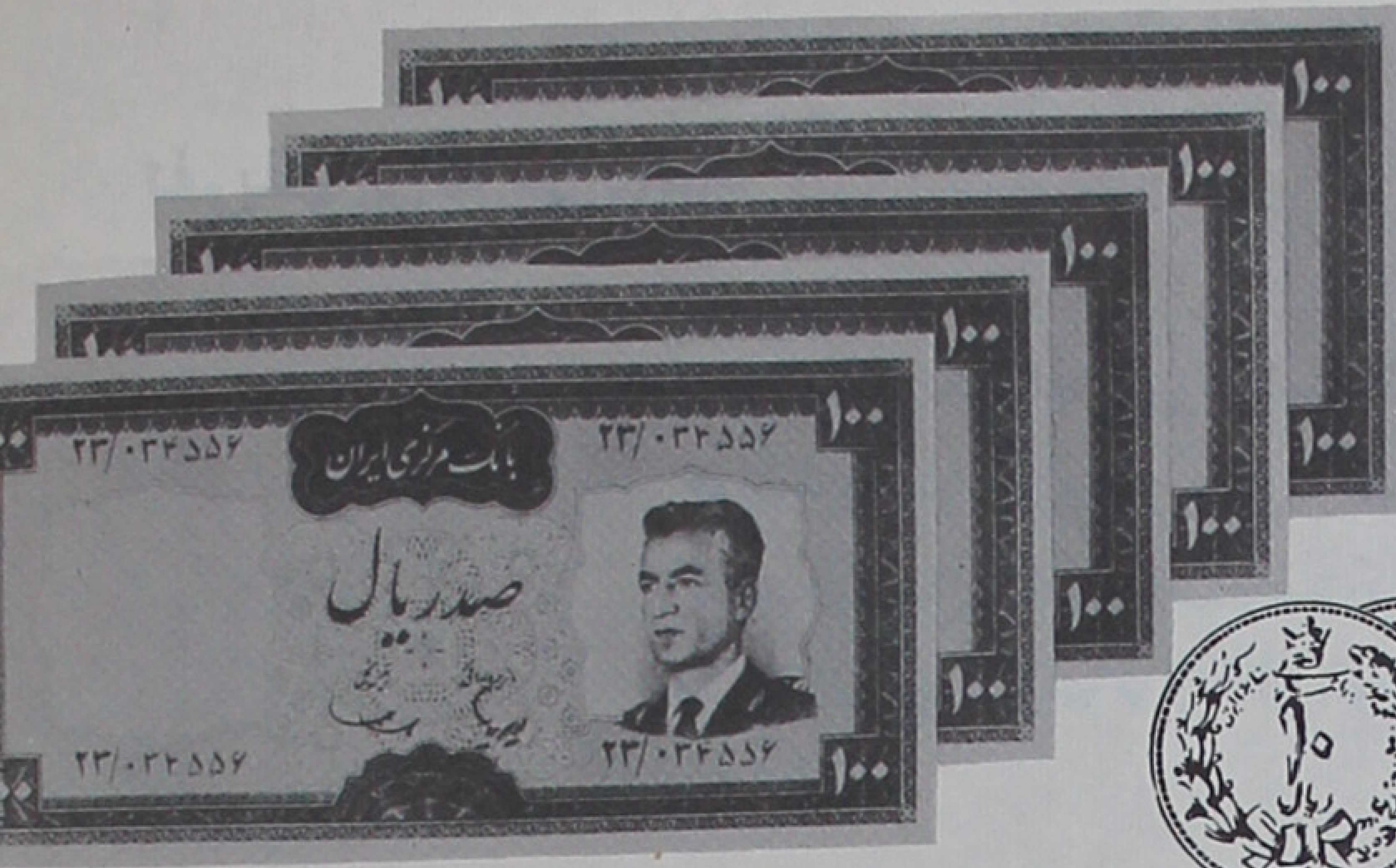
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸

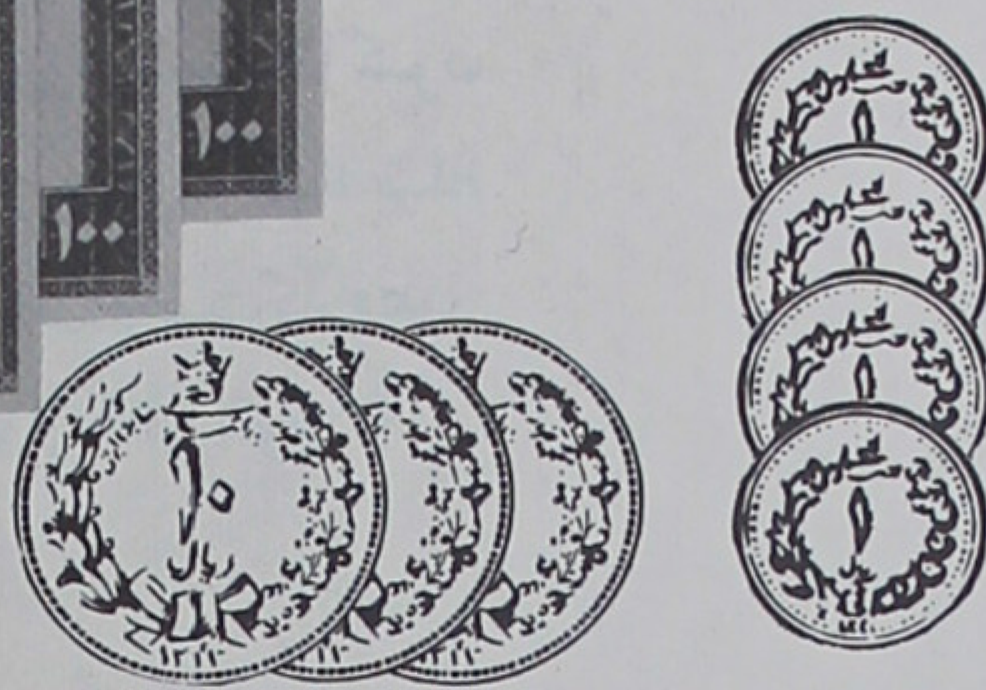
تفریقهایی که می دانید

تمام تفریقهایی را که تاکنون خوانده‌اید در این جدول می‌توانید پیدا کنید. در شکل نشان داده شده است که چطور می‌توانیم پیدا کنیم ۵ از ۹ می‌شود ۴ .

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸

از پانصد تا هزار





به شکل بالا نگاه کنید و جواب این پرسشها را در جدول بنویسید:

چند صد ریالی است؟ چند ده ریالی است؟ چند یک ریالی است؟

یک ریالی	ده ریالی	صد ریالی
...	...	...

۵ صد ریالی می‌شود پانصد ریال

۳ ده ریالی می‌شود سی ریال

۴ یک ریالی می‌شود چهار ریال

پنج صد ریالی و سه ده ریالی و چهار یک ریالی می‌شود پانصد و سی و چهار ریال که اینطور نوشته می‌شود: ۵۳۴ ریال.

۵۳۴ (پانصد و سی و چهار) یعنی :

یکی	ده‌تایی	صدتایی
۴	۳	۵

۶۲۷ (شش صد و بیست و هفت) یعنی :

یکی	ده‌تایی	صدتایی
۷	۲	۶

۷۵۸ (هفت‌صد و پنجاه و هشت) یعنی:

یکی	ده‌تایی	صدتایی
۸	۵	۷

۸۰۹ (هشت‌صد و نه) یعنی:

یکی	ده‌تایی	صدتایی
۹	۰	۸

۹۶۰ (نه‌صد و شصت) یعنی:

یکی	ده‌تایی	صدتایی
۰	۶	۹

چند صدتایی و چند ده‌تایی و چند یکی است؟

۵۰۸

یکی	ده‌تایی	صدتایی

۹۰۰

یکی	ده‌تایی	صدتایی

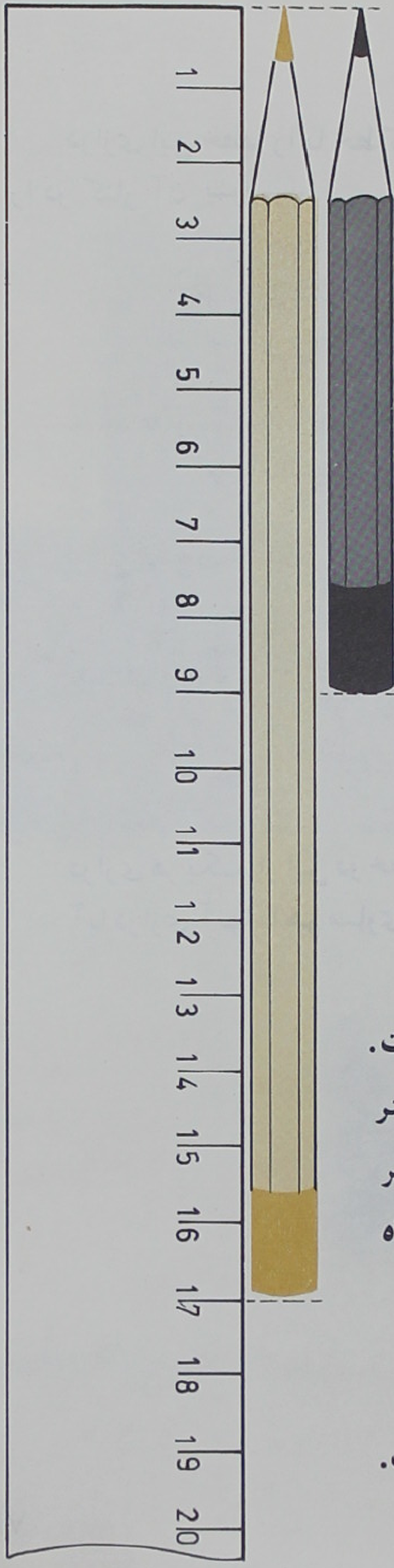
۱ در این جدولها به جای هر صدتایی یا هر ده‌تایی یا هر یکی یک خط کشیده شده است. عددی را که هر جدول نشان می‌دهد بنویسید:



۲ با عدد بنویسید:

پانصد و شانزده ☐ هشت‌صد و ده ☐

شش‌صد و هفت ☐ نه‌صد و هفتاد ☐

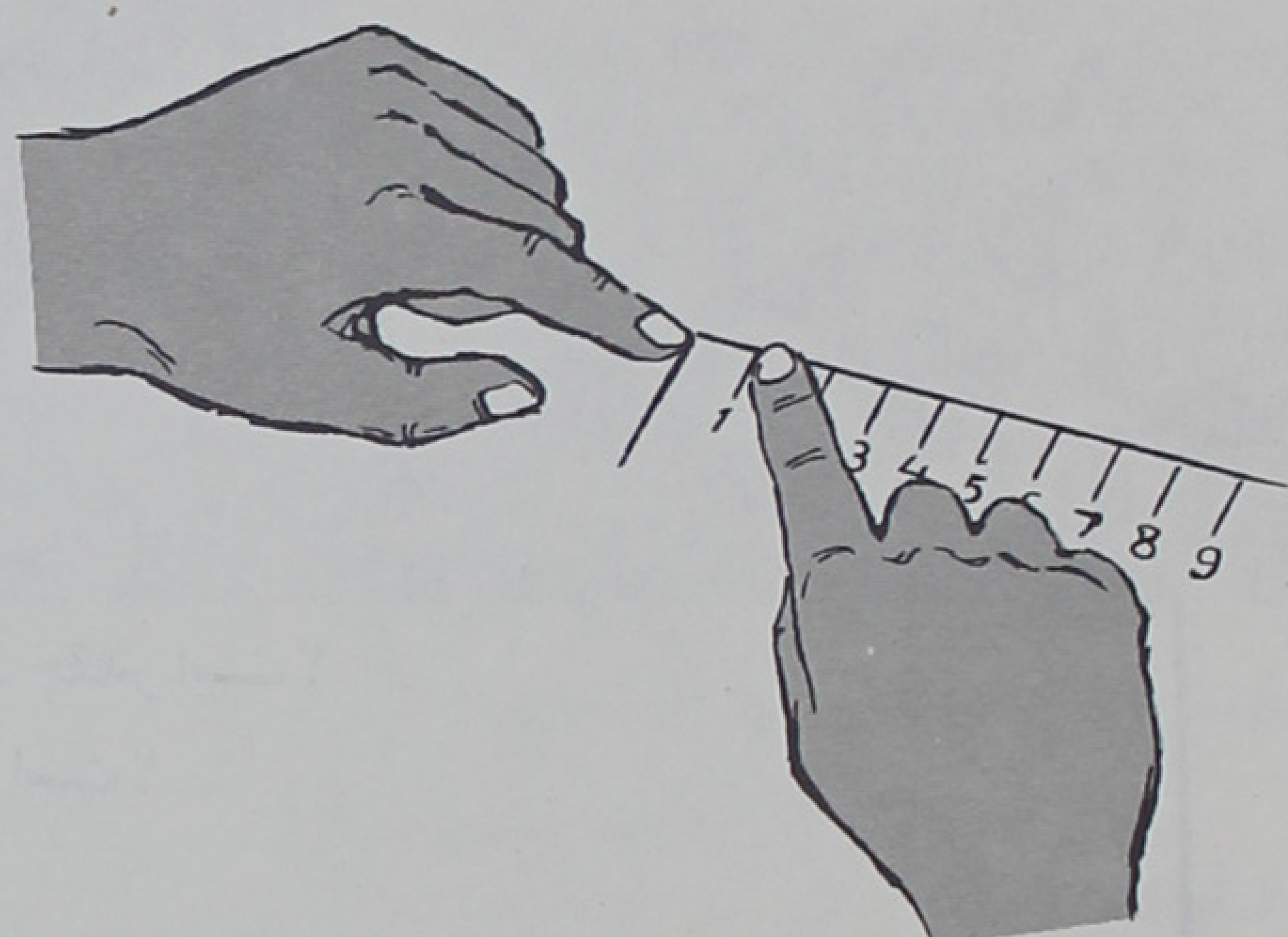


اندازه بگیریم

از این دو مداد کدام درازتر است؟ چقدر؟

برای اینکه بفهمیم مداد رنگی چقدر از مداد سیاه درازتر است ، درازی آنها را با خط کش اندازه می گیریم.

از لبهٔ خط کش تا آنجا که نوشته شده است1، یک سانتیمتر است.



از لبهٔ خط کش تا آنجا که نوشته شده است 2، دوسانتیمتر است.

مداد رنگی چند سانتیمتر است؟ ... سانتیمتر

مداد سیاه چند سانتیمتر است؟ ... سانتیمتر

برای آنکه بفهمیم مداد رنگی چقدر از مداد سیاه درازتر است، چه باید بکنیم، جمع یا تفریق؟

$$١٧ - ٩ = ؟$$

پس مداد رنگی ٨ سانتیمتر از مداد سیاه درازتر است.

۱ـ درازی این خطها را با خط‌کش اندازه بگیرید و اندازهٔ هر یک را در کنار آن بنویسید:

... سانتیمتر

... سانتیمتر

... سانتیمتر

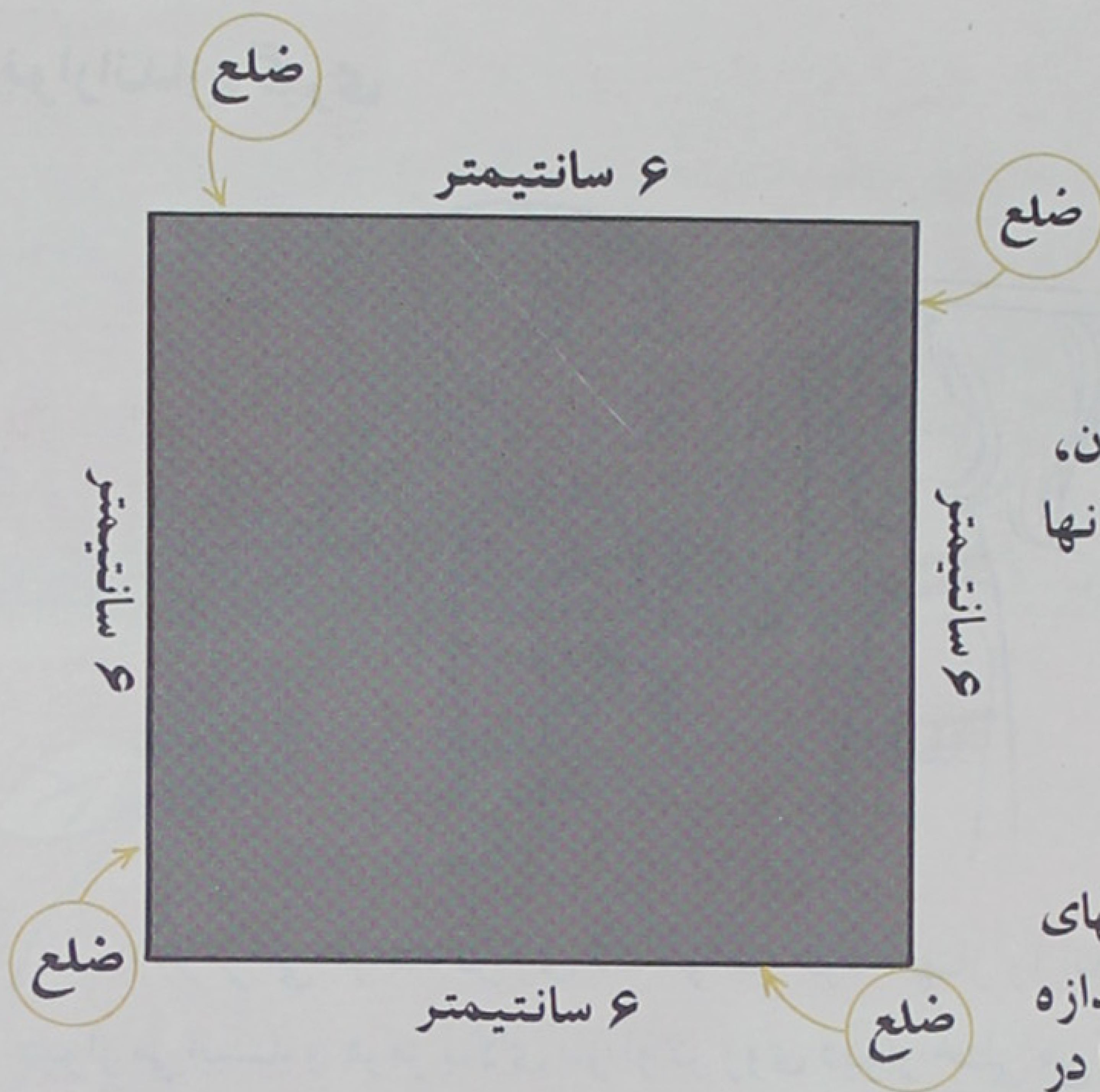
۲ـ از این دو خط کدام درازتر است؟ چقدر؟

۳ـ درازی هر یک از این دو خط چقدر است؟
آیا درازی آنها با هم مساوی است؟

... سانتیمتر

... سانتیمتر

ضلعهای مربع



این چه شکلی است؟

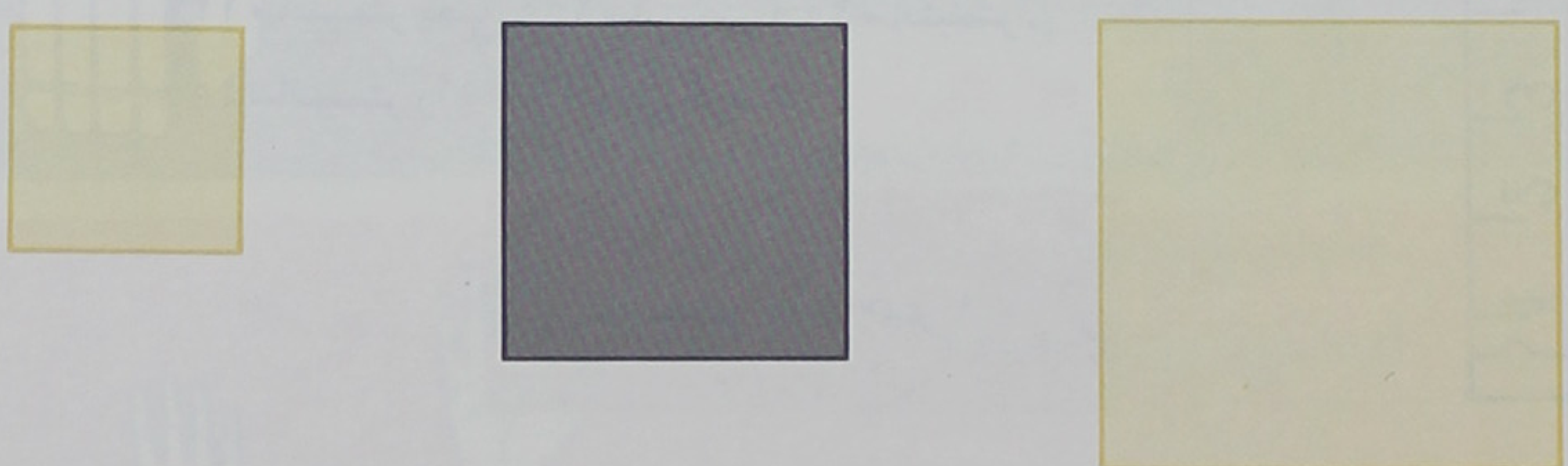
می‌بینید که چهار طرف آن، چهار خط است. به هر یک از آنها یک ضلع مربع می گویند.

مربع چند ضلع دارد؟

شاپور هر یک از ضلعهای این مربع را با خط کش خود اندازه گرفته است و اندازهٔ آن خط را در کنارش نوشته است.

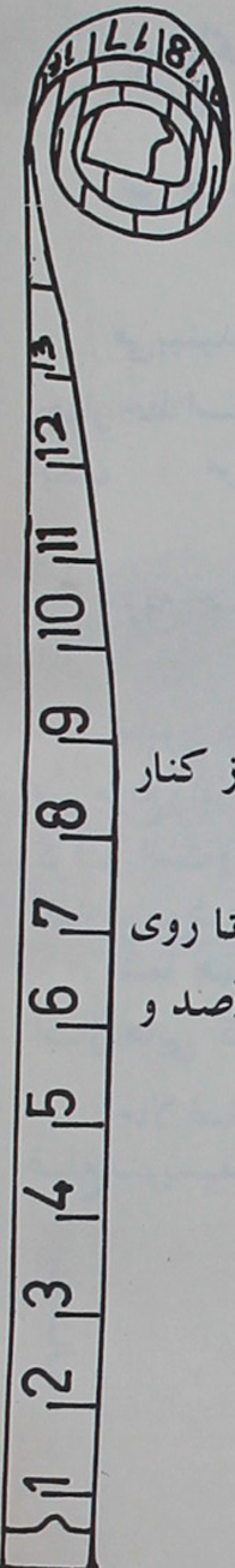
شما هم با خط کش خود ضلعهای این مربع را اندازه بگیرید و ببینید که اندازه‌هایی که شاپور نوشته است درست است یا نه.

حالا ضلعهای هر یک از این مربعها را اندازه بگیرید و اندازه را در کنار آن ضلع بنویسید:



آیا از این اندازه‌گیریها می‌توانید نتیجه بگیرید و بگویید که در مربع هر چهار ضلع با هم مساویند؟

نوار اندازه‌گیری





هرمز می‌خواهد درازی قد خواهر خود شهناز را اندازه بگیرد. شهناز کنار دیوار می‌ایستد و هرمز بالای سر او بر روی دیوار خطی می کشد.

شهناز سر نوار اندازه‌گیری را روی خط می گذارد و هرمز آن را تا روی زمین باز می کند و می‌بینند آنجا که نوار به زمین رسیده عدد 120 (صد و بیست) نوشته شده است.

درازی قد شهناز چند سانتیمتر است ؟

۱۲۰ سانتیمتر یعنی ۱۰۰ سانتیمتر و ۲۰ سانتیمتر.

۱۰۰ سانتیمتر را یک متر می گویند:

۱ متر = ۱۰۰ سانتیمتر

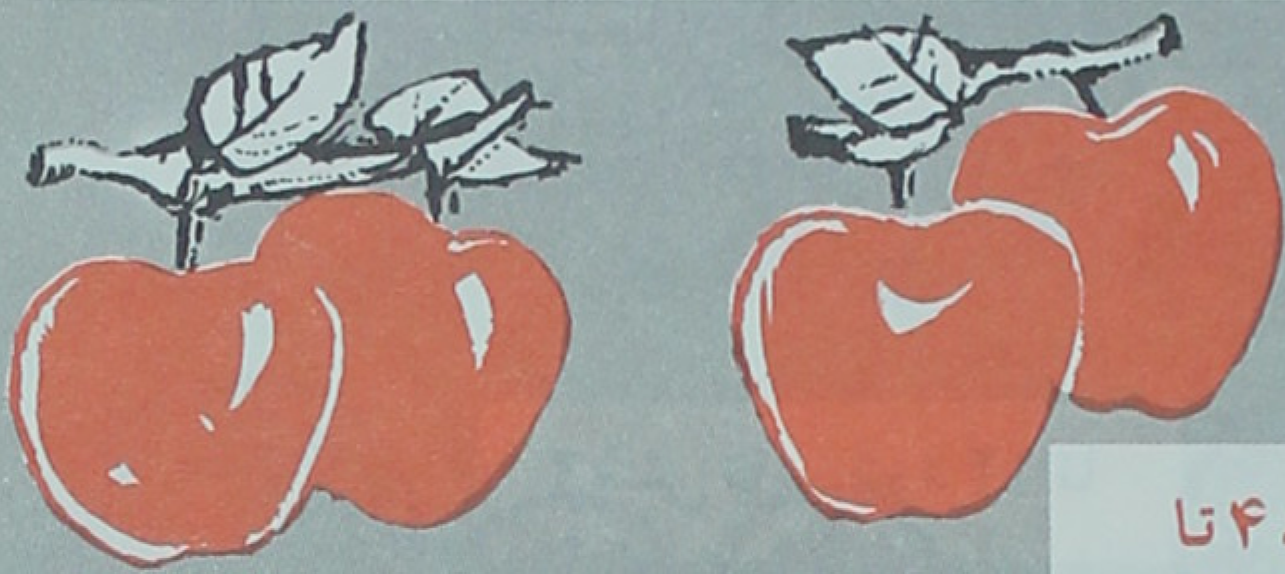
پس درازی قد شهناز را که ۱۲۰ سانتیمتر است می‌توانیم بگوییم: ۱متر و ۲۰ سانتیمتر.

۱۵۰ سانتیمتر، چند متر و چند سانتیمتر است ؟

دسته‌های مساوی

چند تا دو تاست؟

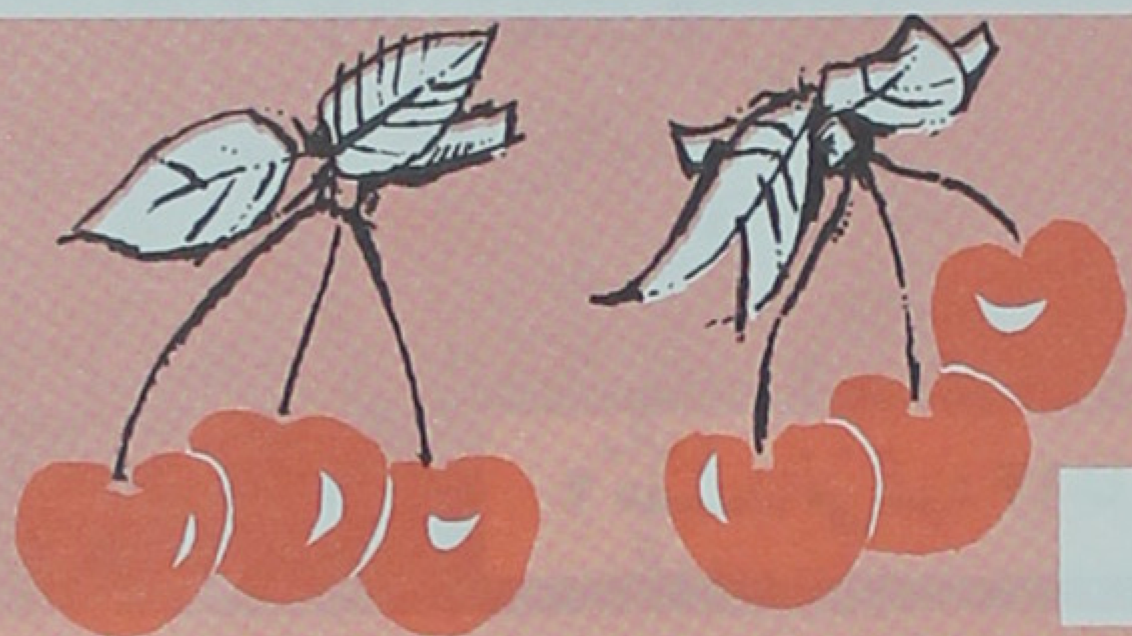
۲ تا دو تا می‌شود چند تا؟



۲ دو تا می‌شود ۴ تا

چند تا سه تاست؟

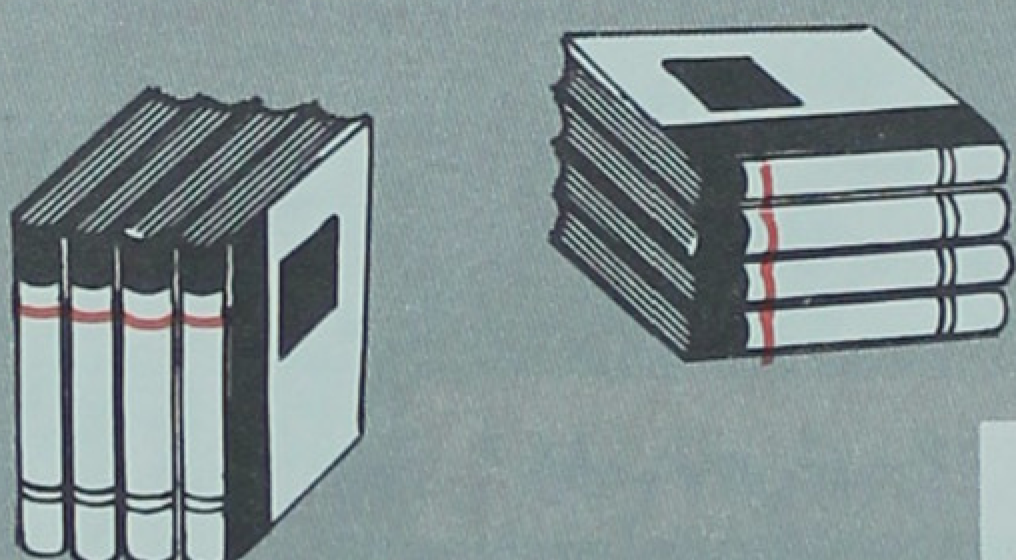
۲ تا سه‌تا می‌شود چند تا؟



۲ سه‌تا می‌شود ۶ تا

چند تا چهار تاست؟

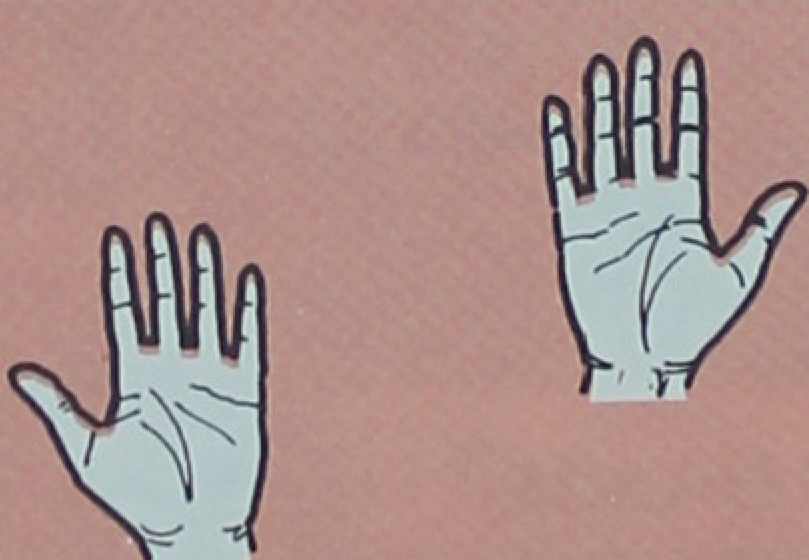
۲ تا چهارتا می‌شود چند تا؟



۲ چهارتا می‌شود ۸ تا

چند تا پنج تاست؟

۲ تا پنج‌تا می‌شود چندتا؟

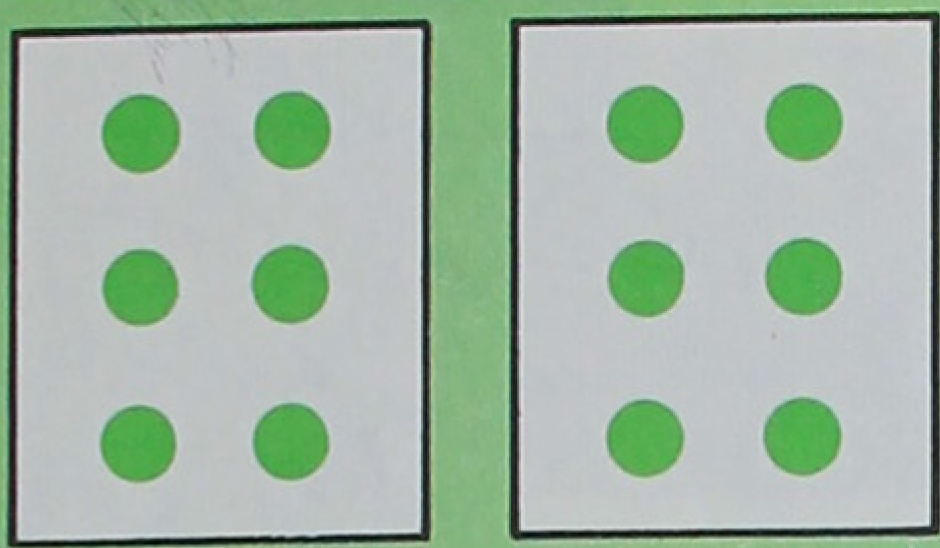


۲ پنج‌تا می‌شود ۱۰ تا

دسته‌های مساوی

چند تا شش تاست؟

۲ تا شش تا می‌شود چند تا؟

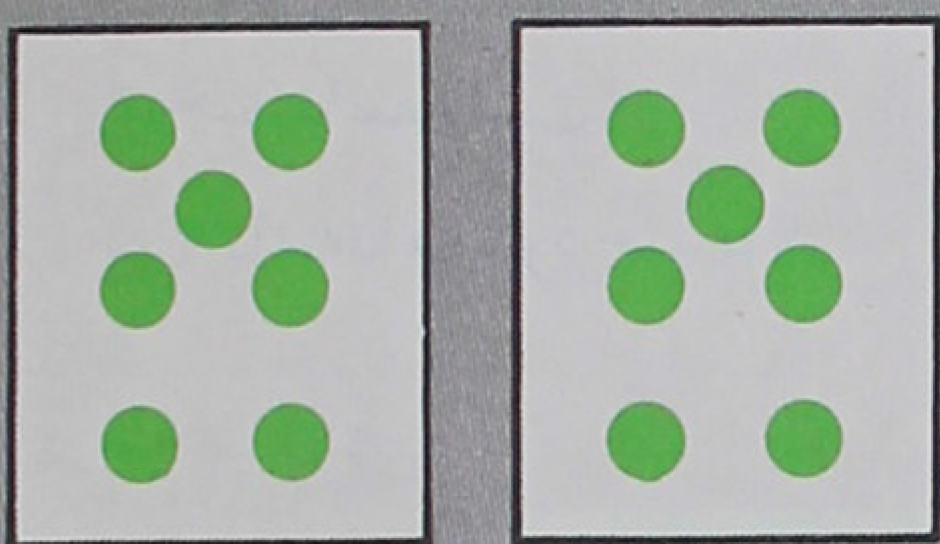


۲ شش تا می‌شود ۱۲ تا

۶ + ۶ = ۱۲

چند تا هفت تاست؟

۲ تا هفت تا می‌شود چند تا؟

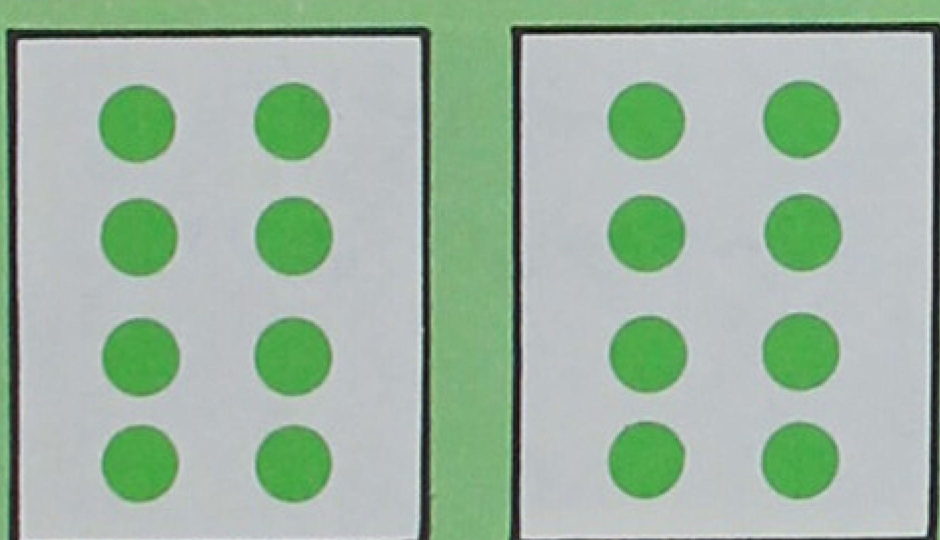


۲ هفت‌تا می‌شود ۱۴ تا

۷ + ۷ = ۱۴

چند تا هشت تاست؟

۲ تا هشت تا می‌شود چند تا؟

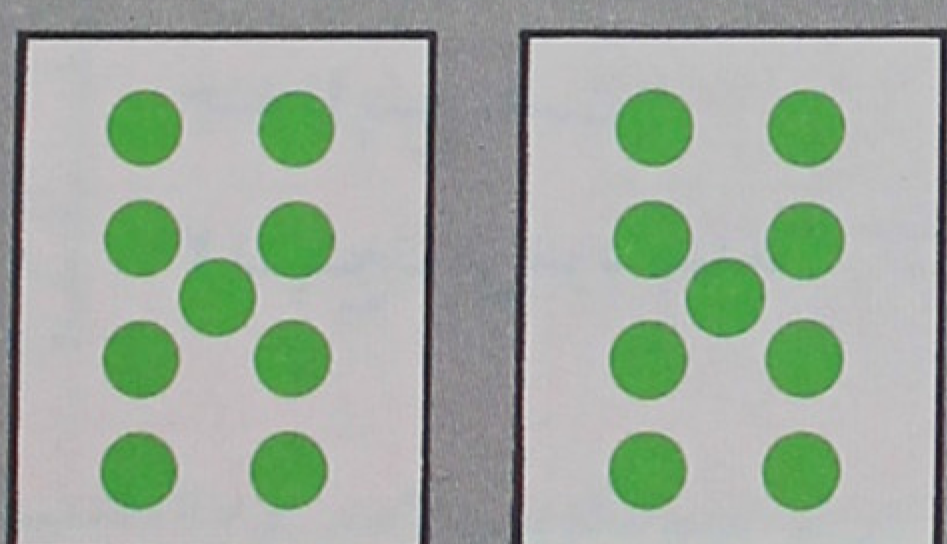


۲ هشت‌تا می‌شود ۱۶ تا

۸ + ۸ = ۱۶

چند تا نه تاست؟

۲ تا نه‌تا می‌شود چند تا؟



۲ نه‌تا می‌شود ۱۸ تا

۹ + ۹ = ۱۸

جمع عددهای دورقمی باهم

عددهای از ۱ تا ۹ را عددهای یک رقمی می گویند.
عددهای از ۱۰ تا ۹۹ را عددهای دو رقمی می گویند.
عددهای از ۱۰۰ تا ۹۹۹ را عددهای سه رقمی می گویند.



این پولهای مریم است

و



این پولهای دارا

مریم چقدر پول دارد؟ ... ریال

دارا چقدر پول دارد؟ ... ریال

اگر بخواهیم بفهمیم که آنها روی هم چقدر پول دارند، جمع باید بکنیم یا تفریق؟ کدام دو عدد را؟

شما جمع دو عدد یک رقمی را با هم می‌دانید. مثل چه؟ حالا ببینید که عددهای دو رقمی را چگونه با هم جمع می کنیم.

به این شکل با دقت نگاه کنید! ببینیدکه برای جمع ۱۳ ریال و ۱۲ ریال چه باید کرد:





	یک ریالی	ده ریالی
=	+ ۳	۱
=	۲	۱
حاصل جمع ←	۵	۲

چرا در حاصل جمع، در ستون یک ریالیها، ۵ نوشته شده است؟
چرا در حاصل جمع، در ستون ده ریالیها، ۲ نوشته شده است؟
حاصل جمع ۱۳ ریال و ۱۲ ریال چند ریال است؟
عددهای دو رقمی نیز همینطور با هم جمع می‌شوند:

۲۳ +
۱۴

۳۷

یکی	ده‌تایی	
+ ۳	۲	= ۲۳
۴	۱	= ۱۴
۷	۳	



یعنی یکیها با هم جمع می‌شوند و ده تاییها با هم.

برای جمع کردن عددهای دو رقمی با هم، اوّل آنها را زیر هم چنان می‌نویسیم که یکیها زیر هم و ده تاییها نیز زیر هم قرار بگیرد. و بعد یکیها را با هم جمع می‌کنیم و ده‌تاییها را با هم.

حاصل جمع را بنویسید:

۱۴ + ۱۵	۲۳ + ۳۴	۳۷ + ۴۱	۷۲ + ۲۶	۴۵ + ۵۴

صفر در جمع

فیروزه یک بار ۲۴ ریال و بار دیگر ۳۰ ریال خرج کرد. او روی هم چقدر خرج کرده است؟

برای آنکه این مسئله را حل کنیم باید جمع کنیم یا تفریق؟ کدام دو عدد را؟

به شکل زیر با دقت نگاه کنید و ببینید که دو عدد ۲۴ و ۳۰ چگونه جمع شده‌اند:



	ده‌تایی	یکی
۲۴ =	۲	۴ +
۳۰ =	۳	۰
	۵	۴

چرا در حاصل جمع در ستون یکی ۴ نوشته شده است؟

هنگام جمع کردن بگویید: «چهار و صفر می‌شود چهار» و بعد ۴ را زیر یکیها بنویسید.

در حاصل جمع، چند ده‌تایی است؟ چگونه بدست آمده است؟

اکنون به جمع ۳۰ و ۴۰ توجه کنید:

۳	۰ +
۴	۰
۷	۰

یکیها با هم و ده‌تاییها نیز با هم جمع شده است.

چرا در حاصل جمع در جای «یکی» صفر نوشته شده است؟

هنگام جمع کردن بگویید: «صفر و صفر می‌شود صفر» وبعد صفررا زیر یکیها بنویسید. سپس حاصل جمع ده‌تاییها را هم زیر ده‌تاییها بنویسید.

حاصل جمع هر عدد با صفر، همان عدد است.

حاصل جمع صفر با یک عدد چیست؟

جمع کنید:

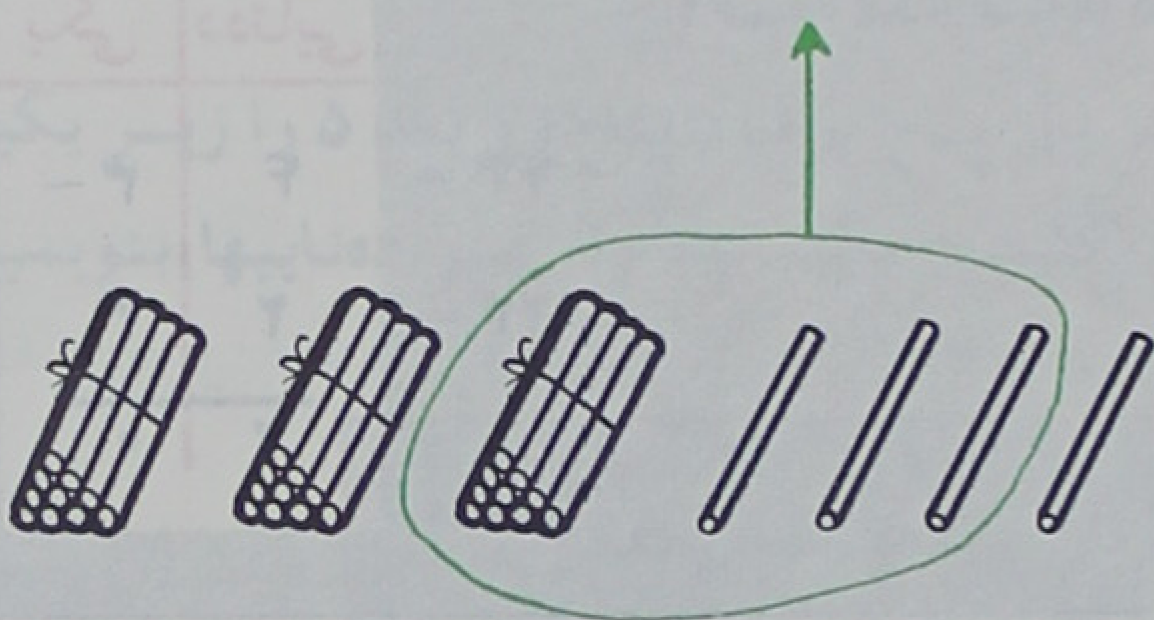
۳ + ۰ = ...	۷ + ۰ = ...	۰ + ۵ = ...	۰ + ۱ = ...	۰ + ۹ = ...
۳۵ + ۲۰ = ...	۴۰ + ۲۷ = ...	۶۰ + ۱۸ = ...	۱۰ + ۷۰ = ...	۵۰ + ۴۰ = ...

تفریق عددهای دو رقمی از هم

می‌خواهیم بدانیم که اگر از ۳۴ مداد ۱۳ تای آن را بردارند چند مداد باقی می‌ماند. چه باید بکنیم، جمع یا تفریق؟ کدام دو عدد را؟

شما تفریق کردن دو عدد یک رقمی را از هم می‌دانید. مثل چه؟ حالا ببینید که دو عدد دو رقمی را چگونه از هم تفریق می کنیم.

به این شکل با دقت نگاه کنید! ببینید که برای تفریق ۱۳مداد از ۳۴ مدادچه باید کرد:



	یکی	ده‌تایی
۳۴ =	۴ −	۳
۱۳ =	۳	۱
باقیمانده ←	۱	۲

چرا در باقیمانده، در ستون یکی، ۱ نوشته شده است؟

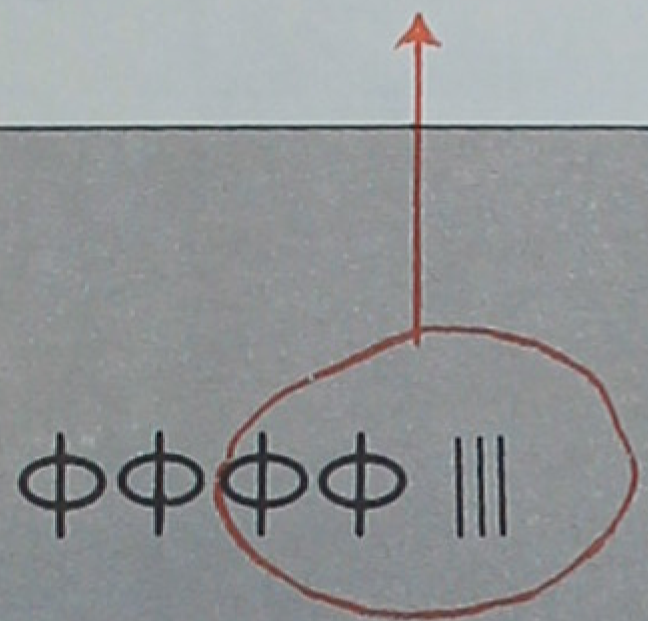
چرا در باقیمانده، در ستون ده‌تایی ، ۲ نوشته شده است؟

باقیماندهٔ ۱۳ مداد از ۳۴ مداد چند مداد است؟

اگر بگوییم که برای بدست آوردن باقیمانده، یکیها را از هم کم کرده‌ایم و ده‌تاییها را نیز از هم، درست گفته‌ایم؟

برای تفریق کردن عددهای دو رقمی از هم، اوّل آنها را زیر هم چنان می‌نویسیم که یکیها زیر هم قرار بگیرد و ده‌تاییها نیز زیر هم. و بعد یکیها را از هم تفریق می کنیم و ده‌تاییها را از هم.

اکنون به تفریق ۲۳ از ۴۳ توجه کنید:



	ده‌تایی	یکی
۴۳ =	۴	۳ −
۲۳ =	۲	۳
	۲	۰

یکیها از هم و ده‌تاییها نیز از هم تفریق شده است.

چرا در باقیمانده در ستون «یکی» صفر نوشته شده است؟

هنگام تفریق کردن بگویید: «۳ از ۳ می‌شود صفر» و بعد ۰ را زیر یکیها بنویسید. سپس ده‌تاییها را از هم کم کنید و باقیمانده را زیر ده‌تاییها بنویسید.

تفریق کنید:

۵۰ − ۳۰ ——	۸۷ − ۶۷ ——	۴ − ۴ ——	۷ − ۷ ——	۷۸ − ۷۴ ——	۶۵ − ۴۳ ——

صفر در تفریق

به این تفریق نگاه کنید:

۶	۵	−
۴	۰	
۲	۵	

یکیها از هم کم شده است و ده‌تاییها از هم.

چرا در باقیمانده در جای «یکی» ۵ نوشته شده است؟

هنگام تفریق کردن بگویید: «صفر از پنج می‌شود پنج» و بعد ۵ را زیر یکیها بنویسید. سپس ده‌تاییها را از هم کم کنید و باقیمانده را زیر ده‌تاییها بنویسید.

باقیماندهٔ تفریق صفر از هر عدد، همان عدد است

تفریق کنید:

۰ − ۰	۹ − ۰	۷ − ۰	۵ − ۰	۴ − ۰
۸۶ − ۸۰	۹۳ − ۷۰	۶۸ − ۲۰	۷۵ − ۵۰	۴۲ − ۳۰

مسئله حل کنید

جشنی در دبستان بر پا شده است. همهٔ شاگردان برای برگزاری این جشن با هم همکاری کرده‌اند. مسئله‌های زیر در بارهٔ این جشن است. آنها را حل کنید. برای حل کردن این مسئله‌ها باید عددهای دو رقمی را با هم جمع یا از هم کم کنید.

۱ ــ بهروز برای جشن دبستان ۲۴ عکس آورده است و پروانه ۱۵ عکس. آنها روی هم چند عکس آورده‌اند؟

۲ ــ سیمین ۳۸ بلیت فروخته است و نسرین ۲۳ بلیت. سیمین چند بلیت از نسرین بیشتر فروخته است؟

۳ ــ شاگردان کلاس دوم ۴۳ نفرند. ۳۱ نفر از آنها در جشن شرکت کردند. از این کلاس چند نفر در جشن شرکت نکرده‌اند؟

۴ ــ در دبستان دو کلاس چهارم هست. از یکی ۳۷ نفر و از دیگری ۴۲ نفر در جشن شرکت داشتند. از کلاسهای چهارم چند نفر در جشن شرکت کرده‌اند؟

جمع چند عدد دو رقمی با هم

در یک جعبه ۱۴ مداد و در جعبهٔ دیگر ۲۱ مداد و در جعبهٔ سوّم ۱۳ مداد هست. جمشید برای آنکه بفهمد در این سه جعبه روی هم چند مداد هست، این سه عدد را با هم اینطور جمع کرد:

۱۴ +
۲۱
۱۳
۴۸

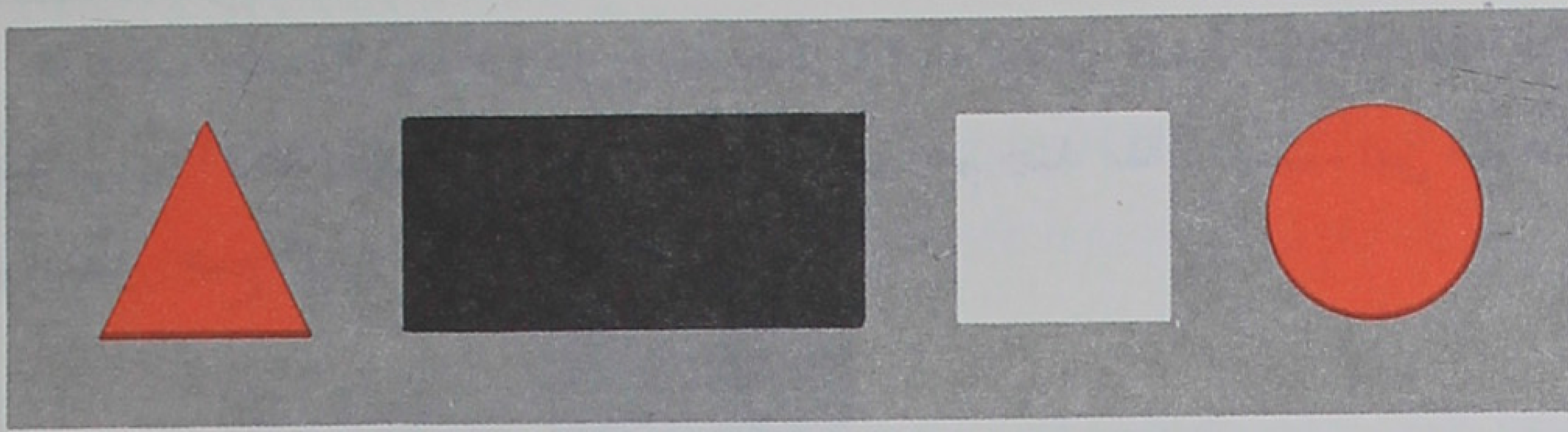
در این سه جعبه روی هم چند مداد هست؟
می‌بینید که در حاصل جمع ۸ یکی و ۴ ده‌تایی است.
۸ یکی از کجا بدست آمده است؟ ۴ ده‌تایی از کجا؟

حاصل جمعهای زیر را بنویسید:

۱۵ +	۲۱ +	۱۲ +	۱۵ +	۲۱ +
۲۱	۲۳	۳۱	۲۱	۳۲
۳۱	۱۳	۲۱	۲۱	۳۴

۱۲ +	۲۰ +	۱۰ +	۲۰ +	۳۳ +
۱۰	۲۳	۳۰	۴۰	۲۵
۳۴	۴۰	۴۵	۱۰	۱۰

مستطیل و مثلث



دایره　　مربع　　مستطیل　　مثلث

از این چهار شکل اسم دو تا را می‌دانید. آنها کدامند ؟ اسم دوتای دیگر را هم یاد بگیرید.

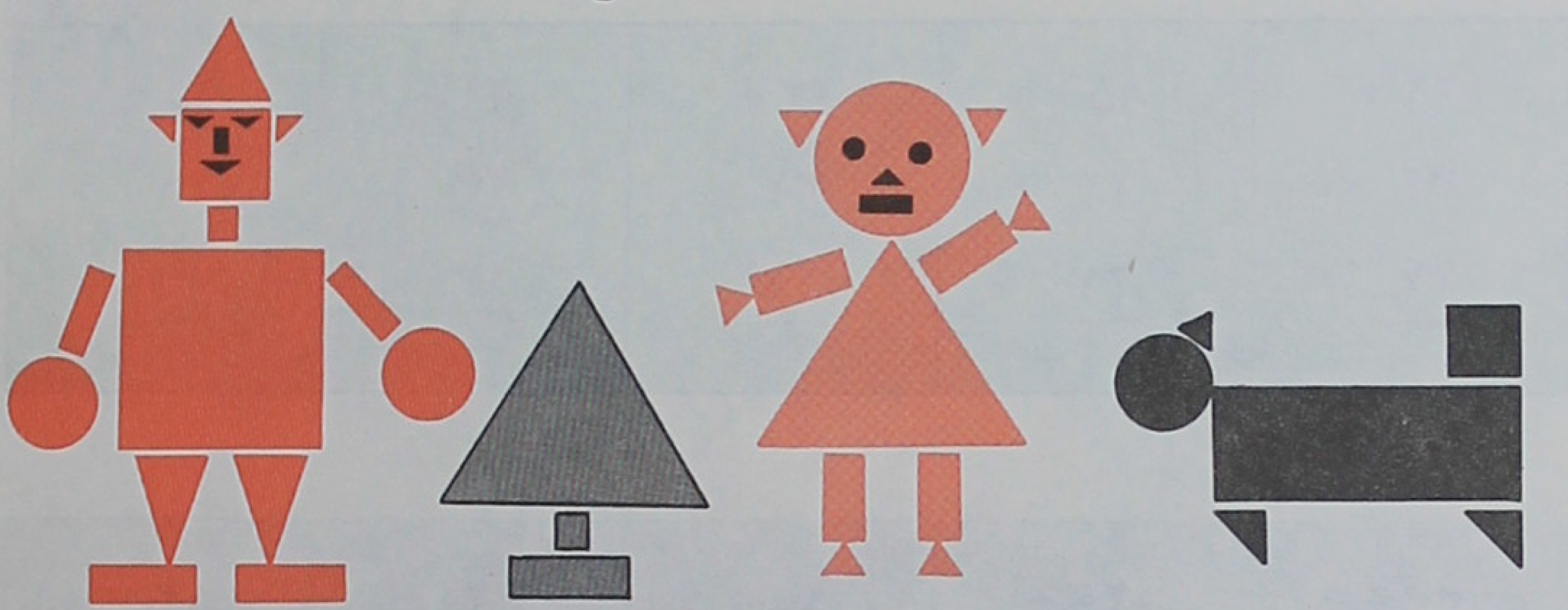
مربع چند گوشه دارد؟　　چند ضلع دارد؟

مستطیل چند گوشه دارد؟　　چند ضلع دارد؟

مثلث چند گوشه دارد؟　　چند ضلع دارد؟

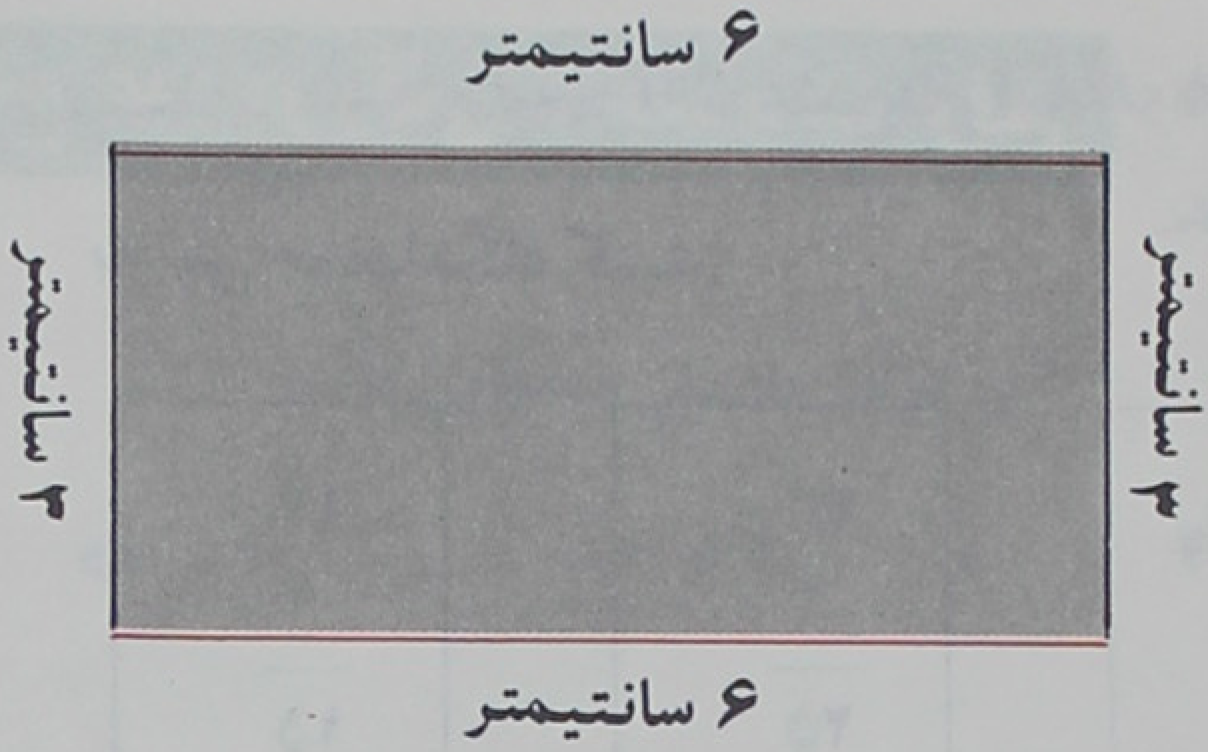
کدامیک از شکلهای بالا گوشه ندارد؟

فرشید این شکلها را با بکاربردن دایره و مربع و مستطیل و مثلث ساخته است:



در هر یک از این شکلها : مربعها را نشان دهید ؛ دایره‌ها را نشان دهید ؛ مستطیلها را نشان دهید ؛ مثلثها را نشان دهید.

در بارهٔ مستطیل



این چه شکلی است؟

چه شباهتی با مربع دارد؟

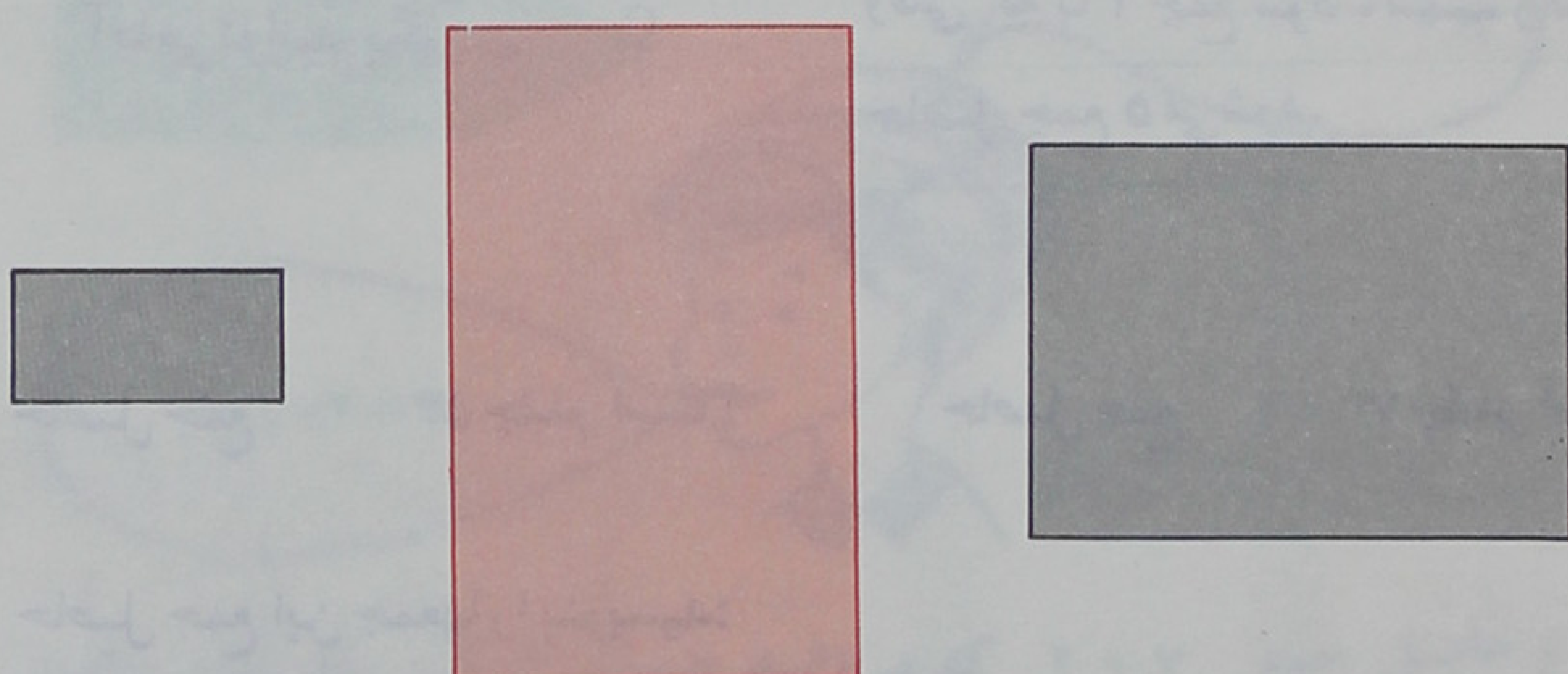
چه فرقی با مربع دارد؟

در این مستطیل کدام دو ضلع رو بروی هم هستند؟

افسانه هر یک از ضلعهای این مستطیل را با خط کش خود اندازه گرفته است و اندازهٔ آن خط را در کنارش نوشته است.

شما هم با خط کش خود ضلعهای این مستطیل را اندازه بگیرید و ببینید که اندازه‌هایی که افسانه نوشته است درست است یا نه.

حالا ضلعهای هر یک از این مستطیلها را اندازه بگیرید و اندازه را در کنار آن ضلع بنویسید:



آیا از این اندازه‌گیریها می‌توانید نتیجه بگیرید و بگویید که در مستطیل، ضلعهای روبرو با هم مساویند؟

جمع عدد دو رقمی با عدد یک رقمی

به این جمعها نگاه کنید:

۱۳ + ۲ = ۱۵	۲۳ + ۲ = ۲۵	۳۳ + ۲ = ۳۵	۴۳ + ۲ = ۴۵

هر یک از حاصل جمعها چگونه بدست آمده است؟

این جمعها چه شباهتی با هم دارند؟

چرا سمت راست همهٔ حاصل جمعها ۵ است؟

آیا می‌توانیم بگوییم؟

هر عددی که سمت راست آن ۳ باشد، وقتی که با ۲ جمع شود، سمت راست حاصل جمع ۵ می‌شود.

حاصل جمع ۲ + ۵۳ چقدر است؟ حاصل جمع ۲ + ۷۳ چقدر است؟

حاصل جمع این جمعها را بنویسید:

۵ + ۴ = ۹ ۱۵ + ۴ = ۲۵ + ۴ = ۳۵ + ۴ =

آیا پیش از نوشتن این حاصل جمعها می‌توانستید بگویید که سمت راست همهٔ آنها ۹ خواهد بود؟ چرا؟

هر عددی که سمت راست آن ۵ باشد ، وقتی که با ۳ جمع می‌شود ، سمت راست حاصل جمع چند می‌شود؟ مثال بزنید.

می‌بینید که با دانستن جمع ۵ = ۲ + ۳ می‌توان حاصل جمعهایی مانند :

۱۳ + ۲ ، ۴۳ + ۲ ، ۷۳ + ۲ ، ۹۳ + ۲

را از حفظ گفت.

با دانستن کدام جمع می‌توان حاصل جمعهای:

۱۶ + ۳ ۲۶ + ۳ ۴۶ + ۳ ۸۶ + ۳

را از حفظ گفت؟ هر یک از این حاصل جمعها را بگویید.

اگر از شما بپرسند که ۲۲ و ۷ چقدر می‌شود ، شما باید اینطور فکر کنید و بگویید:



یعنی از حاصل جمع ۷ + ۲ که می‌دانید چیست کمک بگیرید و حاصل جمع ۷ + ۲۲ را بگویید.

برای آنکه حاصل جمع ۶ + ۳۲ را از حفظ بگویید از چه جمعی کمک می‌گیرید؟
۶ + ۳۲ می‌شود چند؟

۱ عددی را که در هر یک از مربعها می‌بینید با هر یک از عددهایی که در مستطیل سمت راست آن قرار دارد جمع کنید و حاصل جمع را بگویید. مثلاً بگویید یازده و یک، دوازده.

۱ ۲	۱۷
۷ ۶ ۸ ۲ ۵ ۴ ۳ ۱	۱۱
۲ ۳ ۱	۳۶
۵ ۷ ۶ ۲ ۴ ۱ ۳	۲۲
۱ ۴ ۲ ۳	۵۵
۲ ۱ ۳ ۴ ۵ ۶	۴۳
۴ ۲ ۱ ۳ ۵	۸۴
۴ ۵ ۲ ۳ ۱	۶۴

۲ حاصل جمعها را بنویسید:

۷ +	۴ +	۸ +	۴ +	۶ +
۸	۹	۴	۷	۵
۳	۵	۶	۸	۴
ــــ	ــــ	ــــ	ــــ	ــــ

۳ +	۴ +	۵ +	۲ +	۵ +
۲	۳	۲	۶	۳
۵	۶	۴	۵	۴
۸	۱	۶	۳	۷
ــــ	ــــ	ــــ	ــــ	ــــ

نصف ـ بیشتر از نصف ـ کمتراز نصف



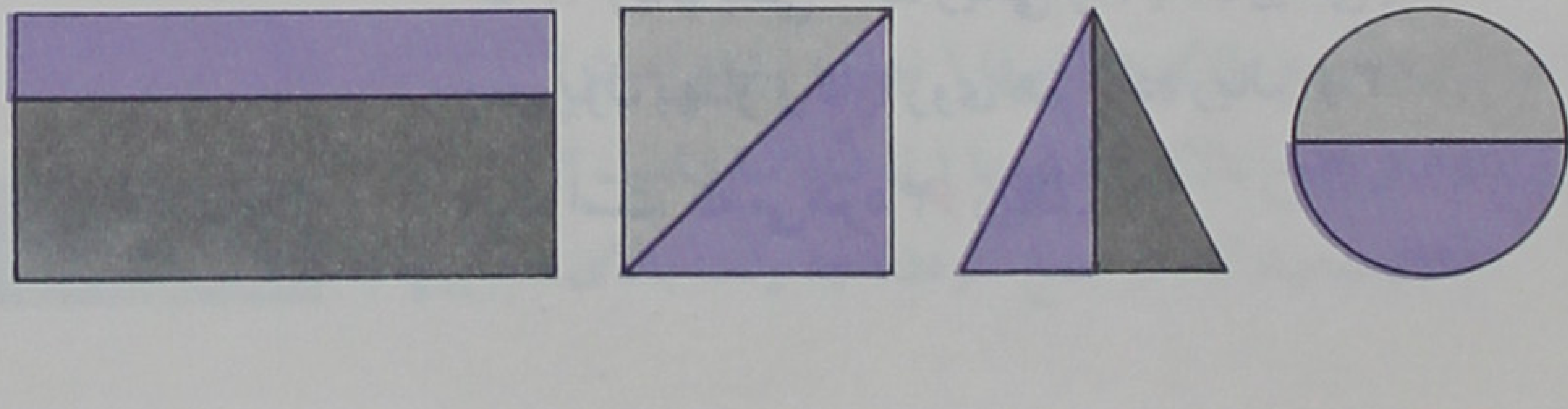
مهرداد ۱ سیب دارد. آن را از وسط به دو قسمت می کند. هر دو قسمت با هم مساوی است. مهرداد سیب خود را نصف کرده است. هر قسمت نصف سیب است. نصفه‌های سیب را که پهلوی هم بگذاریم یک سیب می‌شود:

۲ تا نصف سیب می‌شود یک سیب



شهناز هم نان خود را دو تکه کرده است. امّا آن دو تکه با هم مساوی نیست. آیا شهناز نان را نصف کرده است؟ تکه‌های نان که در دست شهناز است یکی بیشتر از نصف و دیگری کمتر از نصف است. کدام تکه در دست راست شهناز است، بیشتر از نصف یا کمتر از نصف؟

کدامیک از این شکلها نصف شده است؟





دنبالهٔ جمع عددهای دو رقمی با هم

بهناز ۳۶ ریال پول دارد و دارا ۲۷ ریال.

آنها روی هم چقدر پول دارند؟

برای آنکه بفهمید بهناز و دارا روی هم چقدر پول دارند، جمع می کنید یا تفریق؟ کدام دو عدد را؟

در این شکل پولهای بهناز و دارا نشان داده شده است:

یک ریالی	ده ریالی
۶+	۳
۷	۲
۱۳	
	۵



پول بهناز



پول دارا

بهناز و دارا روی هم چند یک ریالی دارند؟

آنها روی هم چند ده ریالی دارند؟

امّا ۱۳ ریال یعنی ۱ ده ریالی و ۳ یک‌ریالی، پس پول بهناز و دارا روی هم ۶ ده ریال و ۳ ریال است که می‌شود ۶۳ ریال.

یک ریالی	ده‌ریالی
۳	۶

برای جمع کردن ۳۶ و ۲۷ ، اوّل آنها را اینطور زیر هم بنویسید:	۳۶ + ۲۷ ——

بعد یکیها ، یعنی ۶ و ۷ را با هم جمع کنید که می‌شود ۱۳. از ۱۳ که ۳ یکی و ۱ ده‌تایی است، ۳ را زیر یکیها بنویسید و ۱ ده‌تایی را بالای ده‌تاییها ؛	۱ ۳۶ + ۲۷ —— ۳

و بعد ده‌تاییها را با هم جمع کنید، یعنی بگویید: ۱ و ۳ می‌شود ۴ ، ۴ و ۲ می‌شود ۶ . آن وقت ۶ را هم زیر ده‌تاییها بنویسید.	۱ ۳۶ + ۲۷ —— ۶۳

حالا به این جمعها نگاه کنید:

۱	۲
۳۵ + ۲۴ —— ۵۹	۱ ۳۵ + ۲۶ —— ۶۱

چرا در اولین جمع بالای ده‌تاییها ۱ نوشته نشده است؟

چرا در دومین جمع بالای ده‌تاییها ۱ نوشته شده است؟

آیا فهمیدید که در جمع کردن، چه وقت بالای ده‌تاییها باید ۱ نوشت؟

۱ حاصل جمعها را بنویسید:

۱۸ + ۲۴	۱۷ + ۲۶	۲۵ + ۱۹	۴۸ + ۳۷	۵۳ + ۱۸
۳۷ + ۱۳	۶۴ + ۱۷	۵۵ + ۲۸	۳۹ + ۱۹	۴۲ + ۳۸

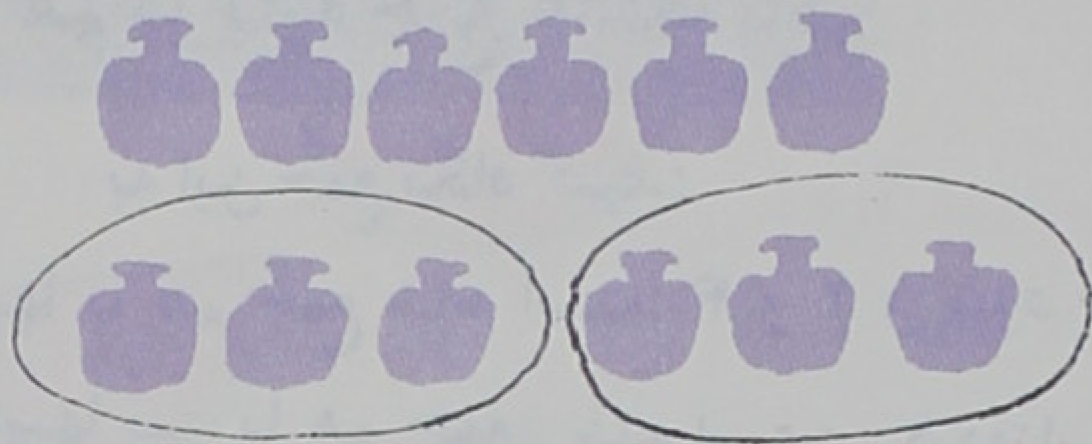
۲ این مسئله‌ها را حل کنید:

– زهرا یک بار ۱۸ ریال و بار دیگر ۲۳ ریال خرج کرد. روی هم چند ریال خرج کرد؟

– در یک قوطی کبریت ۴۸ چوب کبریت و در قوطی دیگر ۲۹ چوب کبریت هست. در این دو قوطی روی هم چند چوب کبریت هست.

– هرمز ۳۷ صفحه از کتاب خود را خوانده بود. ۱۸ صفحهٔ دیگر هم از آن کتاب خواند. او روی هم چند صفحه از کتاب را خوانده است؟

در بارهٔ نصف



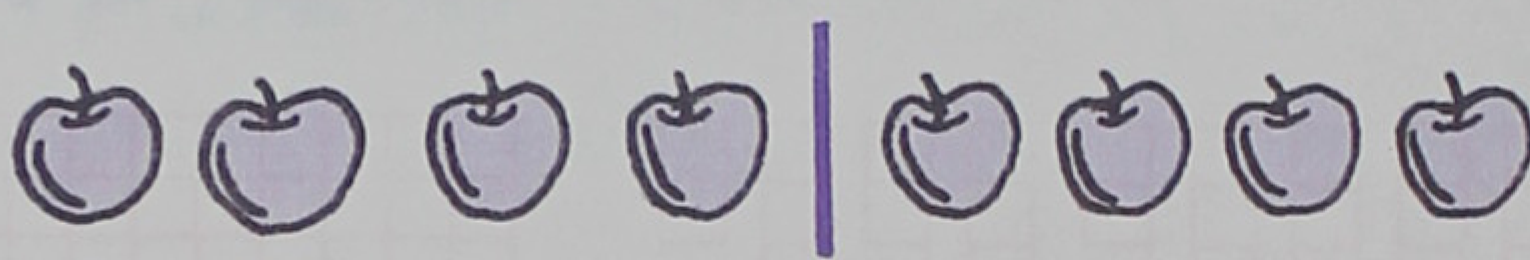
بابک ۶ انار دارد:

او انارها را به دو دسته می کند.

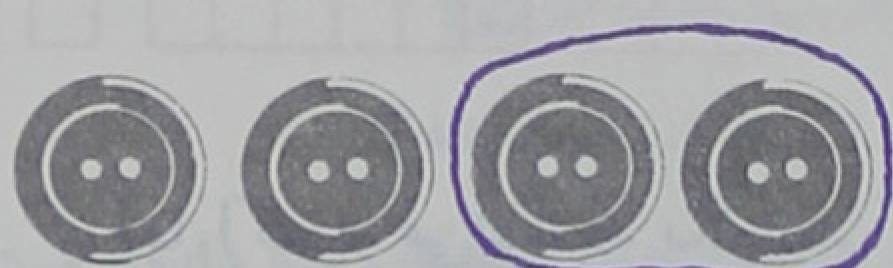
در هر دسته چند انار هست؟

آیا این دو دسته با هم مساویند؟ آیا می‌توان گفت که بابک ۶ انار را نصف کرده است؟ نصف ۶ انار چند انار است؟

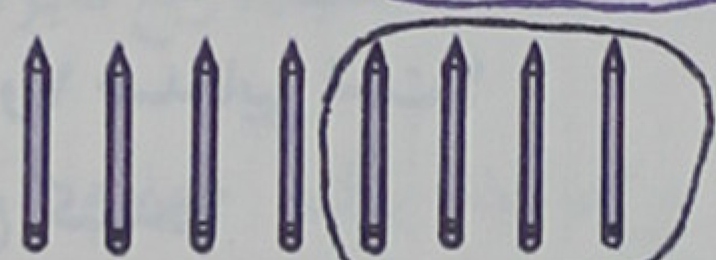
در این شکل چند سیب است؟



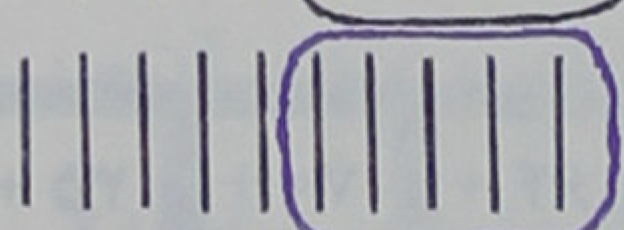
خطی که کشیده شده آنها را به چند دسته کرده است؟ در هر دسته چند سیب است؟ آیا این دو دسته مساویند؟ نصف ۸ سیب چند سیب است؟



نصف ۴ دگمه چند دگمه است؟



نصف ۸ مداد چند مداد است؟

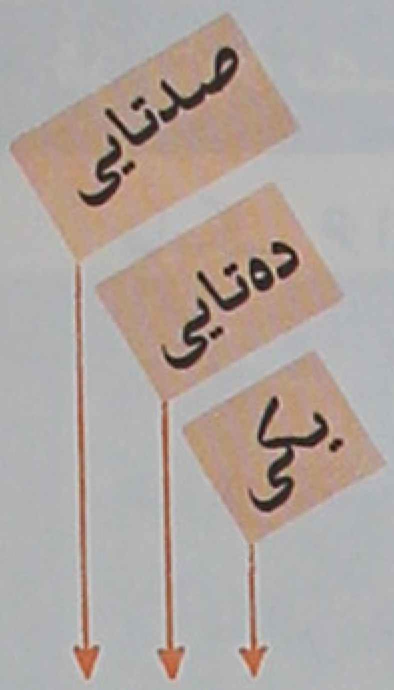


نصف ۱۰ چند است؟

نصف را اینطور می‌نویسند: $\frac{۱}{۲}$، و می‌خوانند یک دوّم.

$\frac{۱}{۲}$ یعنی نصف. یک دوم چیزی یعنی نصف آن چیز.

باز هم در بارهٔ جمع عددها باهم



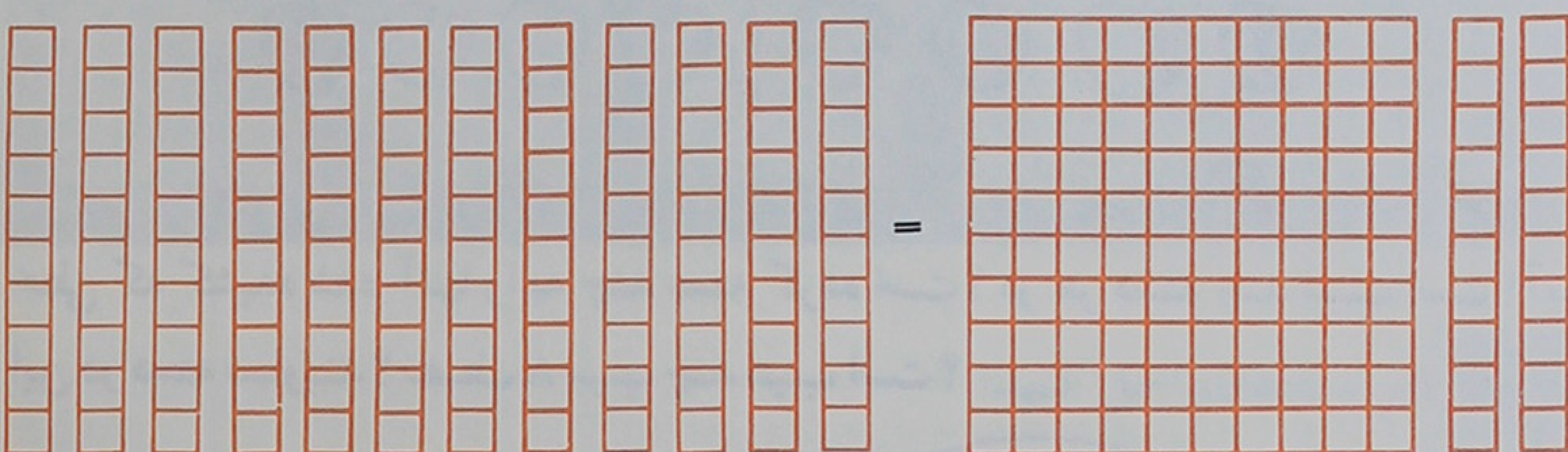
۵۴ +
۷۲
―――
۱۲۶

به این جمع نگاه کنید:

یکیها با هم جمع شده است: ۴ و ۲ می‌شود ۶.

ده‌تاییها نیز با هم جمع شده است: ۵ ده‌تایی و ۷ ده‌تایی می‌شود ۱۲ ده‌تایی.

۱۲ ده‌تایی، چند صدتایی و چند ده‌تایی است؟

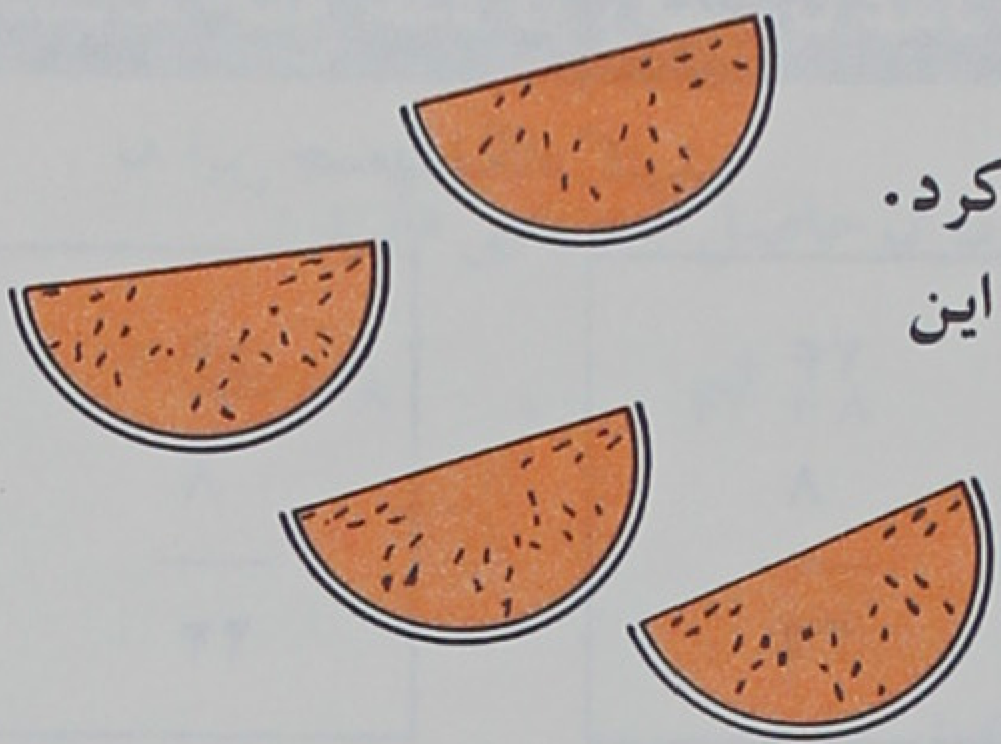


آیا اکنون می‌توانید بگویید که چرا در جمع بالا حاصل جمع، ۶ یکی و ۲ ده‌تایی و ۱ صدتایی است؟

جمع کنید:

۹۸ +	۳۲ +	۸۶ +	۵۸ +	۹۰ +	۶۴ +	۷۰ +	۳۵ +
۹۳	۶۸	۴۴	۵۴	۷۰	۴۰	۹۲	۸۲

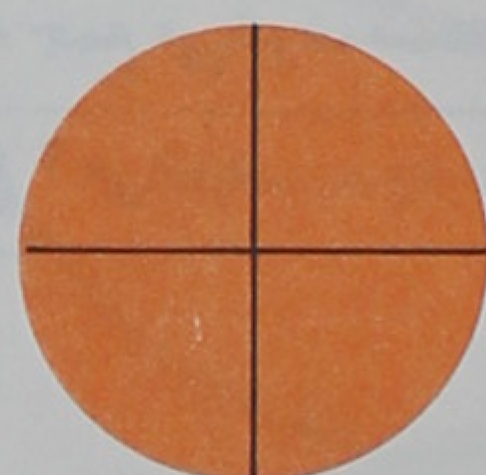
ربع



طناز هندوانه‌ای را به دو قسمت مساوی کرد.
و باز هر قسمت را به دو قسمت مساوی کرد. این هندوانه به چند قسمت شده است؟

آیا هر چهار قسمت با هم مساوی است؟ هر یک از این چهار قسمت مساوی را ربع هندوانه می‌گویند. اگر این چهار قسمت را دوباره پهلوی هم بگذاریم یک هندوانه می‌شود:

۴ تا ربع یک چیز می‌شود یک دانه از آن چیز



این دایره چند قسمت شده است؟
آیا هر چهار قسمت با هم مساویند؟
هر یک از این چهار قسمت مساوی، ربع دایره است.

ربع را اینطور می‌نویسند: $\frac{1}{4}$، و می‌خوانند یک چهارم. $\frac{1}{4}$ یعنی ربع. یک چهارم چیزی یعنی یک قسمت از چهار قسمت مساوی آن چیز.

این خط به چند قسمت شده است؟ آیا هر چهار قسمت با هم مساویند؟



یک چهارم این خط چند سانتیمتر است؟

دنبالهٔ جمع عدد دو رقمی با عدد یک رقمی

به این جمعها نگاه کنید:

۱۴ + ۸ = ۲۲	۲۴ + ۸ = ۳۲	۳۴ + ۸ = ۴۲	۴۴ + ۸ = ۵۲

هر یک از حاصل جمعها چگونه بدست آمده است؟

این جمعها چه شباهتی با هم دارند؟

چرا سمت راست همهٔ حاصل جمعها ۲ است.

آیا می‌توانیم بگوییم؟

هر عددی که سمت راست آن ۴ باشد، وقتی که‌با ۸ جمع می‌شود، سمت راست حاصل جمع ۲ می‌شود.

حاصل جمع ۸ + ۵۴ چقدر است؟ حاصل جمع ۸ + ۶۴ چقدر است؟

حاصل جمع این جمعها را بنویسید:

۶ + ۷ = ۱۳ ۱۶ + ۷ = ۲۶ + ۷ = ۳۶ + ۷ =

آیا پیش از نوشتن این حاصل جمعها می‌توانستید بگویید که سمت راست همهٔ آنها ۳ خواهد بود؟ چرا؟

هر عددی که سمت راست آن ۶ باشد، وقتی که با ۸ جمع می‌شود، سمت راست حاصل جمع چند می‌شود؟ مثال بزنید.

می‌بینید که با دانستن جمع ۱۲ = ۸ + ۴ می‌توان حاصل جمعهایی مانند :

۱۴ + ۸ ، ۲۴ + ۸ ، ۴۴ + ۸ ، ۶۴ + ۸

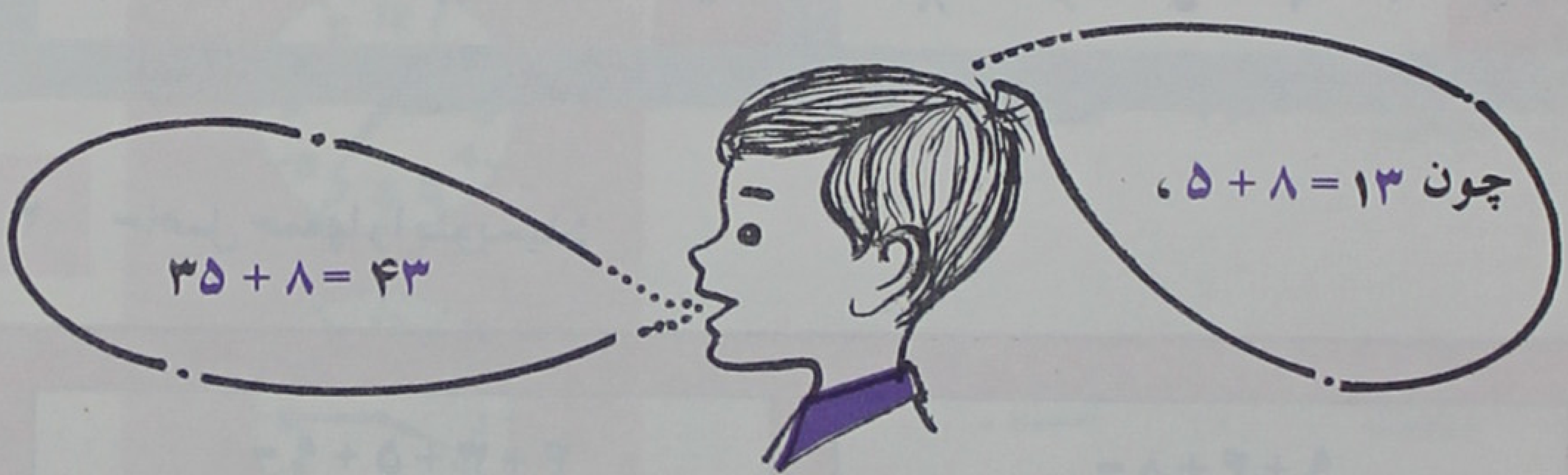
را از حفظ گفت.

با دانستن کدام جمع می‌توان حاصل جمعهای:

۱۹ + ۵ ، ۳۹ + ۵ ، ۵۹ + ۵ ، ۷۹ + ۵

را از حفظ گفت؟ هر یک از این حاصل جمعها را بگویید.

اگر از شما بپرسند که ۳۵ و ۸ چقدر می‌شود، شما باید اینطور فکر کنید و بگویید:



یعنی از حاصل جمع ۸ + ۵ که می‌دانید چیست کمک بگیرید و حاصل جمع ۸ + ۳۵ را بگویید.

برای آنکه حاصل جمع ۹ + ۲۳ را از حفظ بگویید از چه جمعی کمک می گیرید؟

۹ + ۲۳ می‌شود چند؟

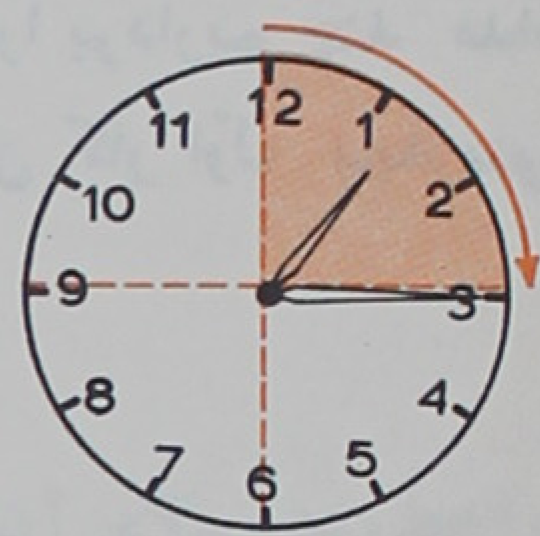
۱ عددی را که در هر یک از مربعها می‌بینید با هر یک از عددهایی که در خانهٔ سفید سمت راست آن قرار دارد جمع کنید و حاصل جمع را بگویید. مثلاً بگویید نوزده و دو، بیست و یک .

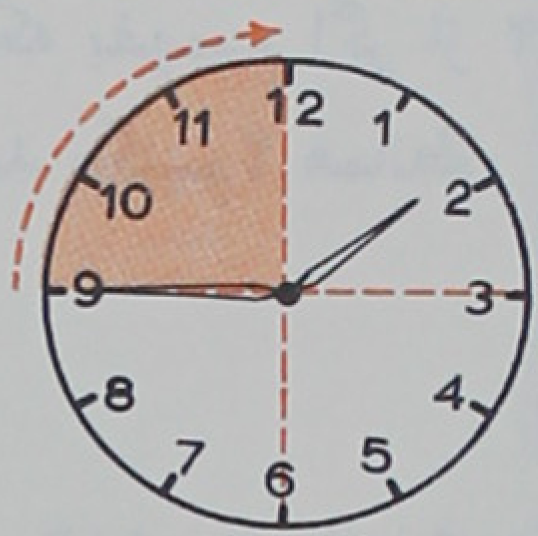
۱۱	۹								
۱۹	۲	۳	۵	۶	۴	۷	۸	۱	۹
۱۲	۹	۸							
۲۸	۳	۴	۵	۲	۷	۶	۹	۸	
۲۳	۸	۷	۹						
۳۷	۵	۳	۶	۷	۴	۹	۸		
۵۴	۹	۷	۶	۸					
۴۶	۴	۷	۸	۹	۶	۵			
۱۵	۹	۸	۵	۷	۶				
۶۵	۷	۹	۵	۶	۸				

۲ حاصل جمعها را بنویسید:

۴ + ۳ + ۵ + ۹ =	۹ + ۴ + ۸ =
۶ + ۴ + ۷ + ۸ =	۸ + ۷ + ۹ =
۳ + ۵ + ۶ + ۷ =	۶ + ۹ + ۷ =
۵ + ۳ + ۷ + ۶ =	۵ + ۸ + ۹ =

ساعت چند است؟



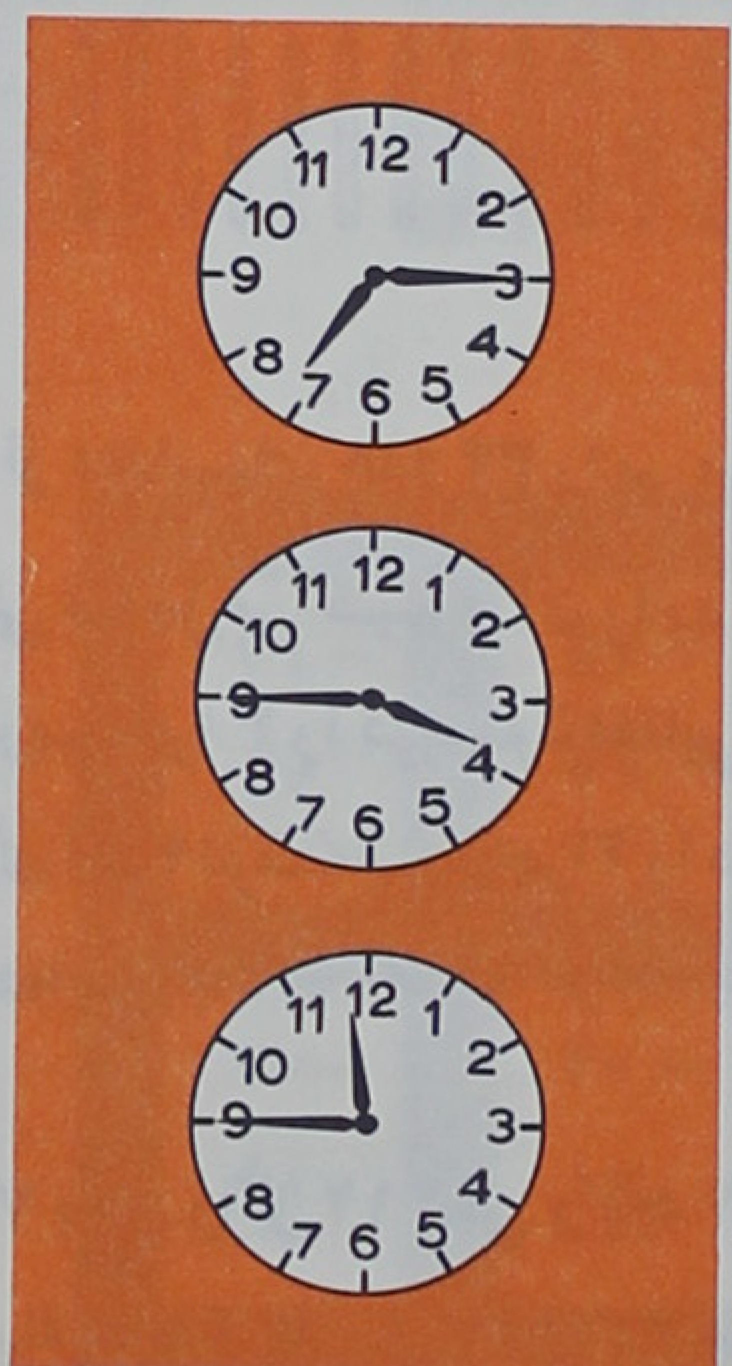


عقربهٔ کوچک از ۱ رد شده،
عقربهٔ بزرگ ربع دور چرخیده،
ساعت یک و ربع است.

عقربهٔ کوچک به ۲ نرسیده،
عقربهٔ بزرگ ربع دور مانده که به ۱۲ برسد،
ساعت یک ربع به دو است.

وقتی که عقربهٔ بزرگ ساعت ربع دور بچرخد، ربع ساعت گذشته است.

۱ ساعت چند ربع ساعت است؟ نیم ساعت چند ربع ساعت است؟



ساعت ... است.

ساعت ... است.

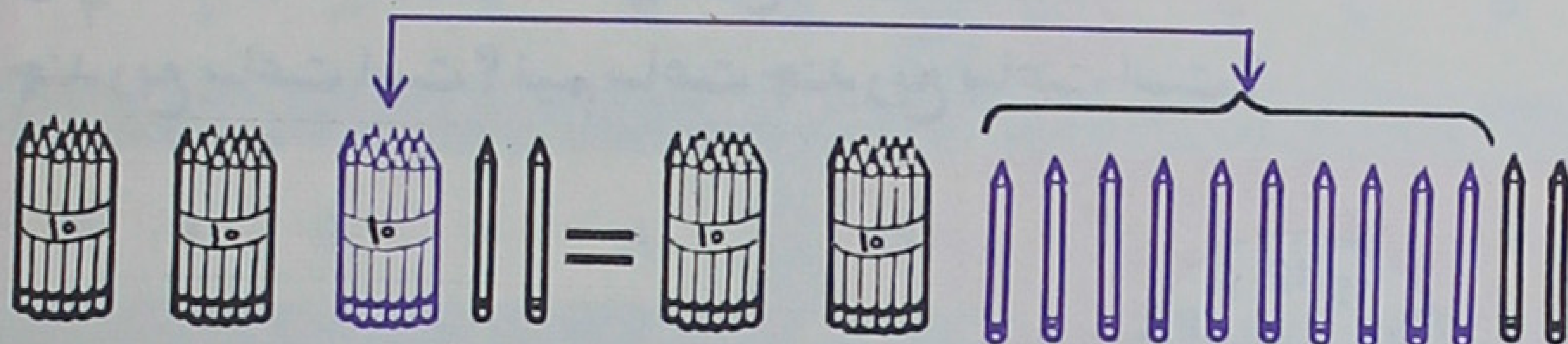
ساعت ... است.

دنبالهٔ تفریق اعداد دو رقمی از هم

برای آنکه بفهمیم اگر از ۳۲ مداد ۱۷ تای آن را برداریم چند مداد باقی می‌ماند، چه باید بکنیم؟ همانطور که می‌دانید برای این کار اوّل باید بنویسیم:

۳۲ −
۱۷

و بعد برای بدست آوردن باقیمانده، ابتدا یکیها را از هم تفریق کنیم و بعد ده تاییها را. امّا تفریق یکیها از هم به این شکل ممکن نیست. زیرا ۷ را نمی‌توان از ۲ تفریق کرد. چرا؟ پس چنین می کنیم:



ده‌تایی	یکی
۲	۱۲
~~۳~~	~~۲~~ −
۱	۷
۱	۵

یکی از ده‌تاییهای عدد ۳۲ را بر می‌داریم و به ده یکی تبدیل می کنیم و آن را به ستون یکیها می آوریم. چرا ۳ را در ستون ده‌تایی خط زده‌ایم و بالای آن ۲ نوشته‌ایم؟ چرا ۲ را در ستون یکی خط زده‌ایم و بالای آن ۱۲ نوشته‌ایم؟

سپس ۷ یکی را از ۱۲ یکی و بعد ۱ ده‌تایی را از ۲ ده‌تایی تفریق می کنیم.

باقیماندهٔ تفریق ۱۷ از ۳۲ چیست؟

به این تفریق نگاه کنید و به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۵ ۱۵
~~۶~~ ~~۵~~ -
۳ ۷
۲ ۸

چرا ۶ را خط زده و بالای آن نوشته‌ایم ۵ ؟ چرا بالای ۵ نوشته‌ایم ۱۵ ؟

۷ از چه عددی تفریق شده است؟ ۳ از چه عددی تفریق شده است؟

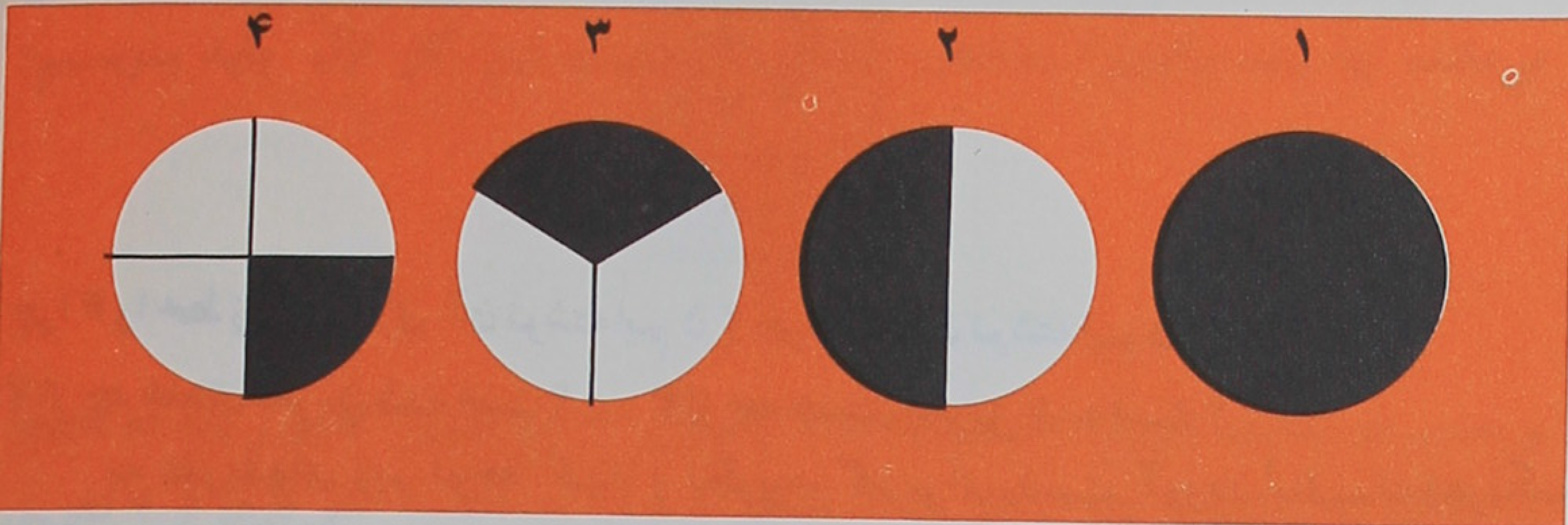
به تفریقهای زیر توجه کنید و بگویید که برای‌بدست آوردن باقیماندهٔ‌هریک چه کرده‌ایم :

۱	۲	۳	۴
۳ ۱۳	۴ ۱۰	۲ ۱۰	۳ ۱۳
~~۴~~ ~~۳~~ -	~~۵~~ ~~۰~~ -	~~۳~~ ~~۰~~ -	~~۴~~ ~~۳~~ -
۹	۱ ۲	۷	۳ ۶
۳ ۴	۳ ۸	۲ ۳	۷

باقیماندهٔ این تفریقها را بنویسید:

۷۳ - ۲۹	۶۵ - ۳۸	۳۲ - ۲۳	۵۷ - ۳۹	۳۱ - ۲۷
۲۴ - ۶	۳۸ - ۹	۴۰ - ۲۷	۳۰ - ۱۲	۷۰ - ۶۱

ثلث



به این دایره‌ها نگاه کنید: دایرهٔ اول تمامش سیاه است. امّا دایره‌های دیگر اینطور نیست. دایرهٔ دوم به دو قسمت مساوی شده است. چقدر از دایرهٔ دوم سیاه است؟ دایرهٔ چهارم به چند قسمت مساوی شده است؟ آیا می‌توانیم بگوییم که یک چهارم از آن دایره سیاه است؟

دایرهٔ سوم به سه قسمت مساوی شده است. هر یک از این قسمتها را **ثلث** دایره می‌گویند. اگر از شما سؤال شود که چقدر از دایرهٔ سوم سیاه است، باید جواب بدهید: ثلث آن. ثلث را اینطور می‌نویسند: $\frac{1}{3}$ ، و می‌خوانند **یک سوم**.

$\frac{1}{3}$ یعنی ثلث. یک سوم چیزی یعنی یک قسمت از سه قسمت مساوی آن‌چیز.

اگر از شما بخواهند که ثلث چیزی را معلوم کنید، آن را به‌چند قسمت مساوی می‌کنید؟ چگونه می‌فهمید که

> ۳ تا ثلث هر چیز می‌شود یک دانه از آن چیز

مسئله حل کنید

پرسش هر یک از این مسئله‌ها که می‌خوانید نوشته نشده است. شما برای هر یک از آنها پرسشی درست کنید و بعد آن مسئله را حل کنید.

پرسش اولین مسئله برای مثال نوشته شده است.

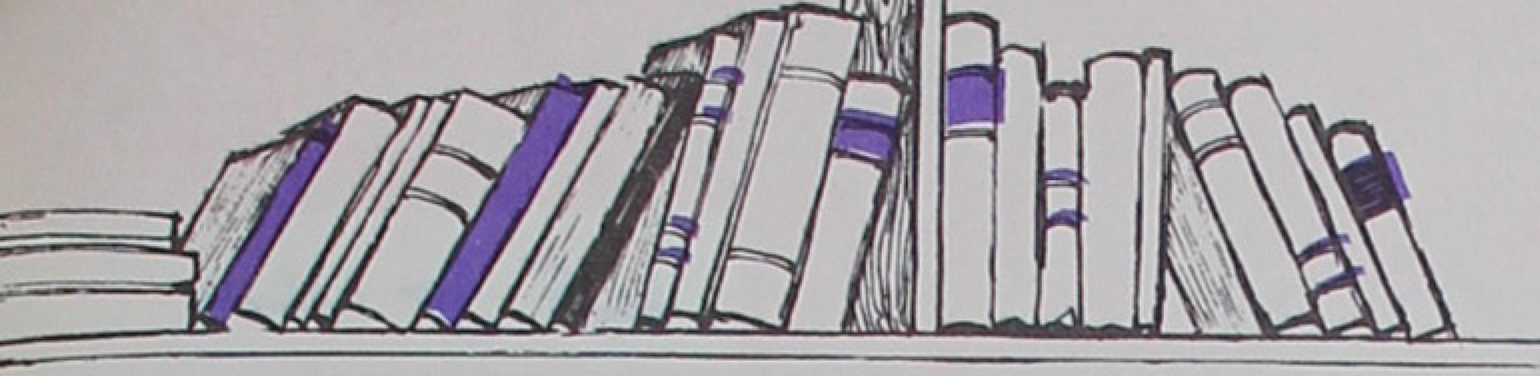
۱ – بهرام ۲۷ ریال پول دارد و فرخنده ۳۸ ریال.
آنها روی هم چقدر پول دارند؟

۲ – سن بهرام ۱۰ سال است و سن فرخنده ۸ سال .

۳ – بهرام ۱۵ریال‌از پول خود را خرج کرد و فرخنده ۲۴ ریال.

۴ – بهرام ۹۴صفحه‌از کتابی‌راخوانده‌است وفرخنده ۷۵ صفحه.

۵ – خانهٔ بهرام تا مدرسه ۹۹ متر فاصله دارد وخانهٔ فرخنده ۴۵ متر.



جمع با عدد سه رقمی

کتابخانهٔ دبستانی سال گذشته ۳۴۲ جلد کتاب داشته است. امسال برای این کتابخانه ۱۵۶ جلد کتاب دیگر خریده‌اند. حالا این کتابخانه چند جلد کتاب دارد؟ برای آنکه به این سؤال پاسخ دهید، جمع می‌کنید یا تفریق؟ کدام دو عدد را؟

فرخ برای جمع کردن دو عدد ۳۴۲ و ۱۵۶، آنها را اینطور زیر هم نوشت و جمع کرد:

۳۴۲ +
۱۵۶
۴۹۸

چرا فرخ ۶ را زیر ۲ نوشته است؟ چرا ۵ را زیر ۴ نوشته است؟ چرا ۱ را زیر ۳ نوشته است؟ حاصل جمع چند رقمی است؟ ۸ در حاصل جمع چگونه بدست آمده است؟ ۹ چگونه بدست آمده است؟ ۴ چگونه بدست آمده است؟ اکنون در کتابخانهٔ دبستان چند جلد کتاب هست؟

حاصل جمع این جمعها را بنویسید:

۱۷۶ + ۳۲۱	۶۰۲ + ۲۳۰	۲۳۵ + ۳۰۲	۴۴۱ + ۵۰۰	۳۶۰ + ۴۰۵
۳۲۱ + ۲۵۷	۴۰۳ + ۲۶۰	۷۲۵ + ۲۵۳	۶۰۰ + ۲۷۱	۶۰۷ + ۳۰۲

فرشته و هرمز برای اینکه بفهمند ۱۲۳ ریال و ۲۵ ریال روی هم چقدر می‌شود، ۱۲۳ و ۲۵ را با هم جمع می کنند.

فرشته اینطور جمع می کند:

۱۲۳ +
۲۵
―――
۱۴۸

هرمز اینطور جمع می کند:

۱۲۳ +
۲۵
―――
۳۷۳

جمع فرشته درست و جمع هرمز غلط است. اشتباه هرمز در چیست؟

به این جمعها نگاه کنید و بگویید حاصل جمع چگونه بدست آمده است:

۱)

۲۱۵ +
۴۳۲
۱۵۱
―――
۷۹۸

۲)

۲۱۴ +
۳۱
۳
―――
۲۴۸

در جمع دوّم، ۲۴۸ حاصل جمع کدام سه عدد است؟ ببینید که در آن جمع چگونه این سه عدد زیر هم نوشته شده است.

سه عدد ۱۳۲ و ۲۱۳ و ۴۳۴ را با هم جمع کنید.
سه عدد ۵۱۲ و ۳۲ و ۵ را با هم جمع کنید.

دنبالهٔ جمع با عدد سه‌رقمی

در خیابانی دو دبستان هست. یکی ۲۳۵ شاگرد و دیگری ۳۲۸ شاگرد دارد. این دو دبستان روی هم چند شاگرد دارند؟

زهرا برای حل این مسئله این جمع را نوشت. و برای خواهر خود اینطور توضیح داد:

۱
۲۳۵ +
۳۲۸
۵۶۳

برای جمع کردن این دو عدد سه رقمی آنها را طوری زیر هم نوشتم که یکیها زیر هم و ده‌تاییها زیر هم و صدتاییها زیر هم باشند. یکیها را با هم جمع کردم شد ۱۳ . ۳ یکی آن را در جواب در جای خودش نوشتم و یک ده‌تایی آن را بالای ده‌تاییها. ده‌تاییها را با هم جمع کردم شد ۶ و آن را در جواب در جای خودش یعنی در جای ده‌تایی نوشتم. صدتاییها را هم با هم جمع کردم شد ۵ و آن را در جای صدتایی در جواب نوشتم.

این دو دبستان روی هم چند شاگرد دارند؟

حالا شما هم مثل زهرا این عددها را با هم جمع کنید:

۴۲۷ را با ۲۳۶	۵۴۹ را با ۱۰۸
۷۰۴ را با ۱۰۹	۶۲۴ را با ۲۳۶

به این دو جمع نگاه کنید:

۱)

۱
۱۲۷ +
۲۴۲
۳۲۵
۶۹۴

۲)

۲
۲۱۸ +
۲۵۶
۳۰۹
۷۸۳

در جمع اول، چرا بالای ده‌تاییها ۱ نوشته شده است؟

در جمع دوم، حاصل جمع یکیها چیست؟ چرا بالای ده‌تاییها ۲ نوشته شده است؟

حاصل جمع هر یک از این جمعها را بنویسید:

۳۱۵ +	۱۶۸ +	۲۰۹ +	۵۵۸ +
۲۳۷	۴۰۳	۳۱۷	۲۹
۴۲۶	۲۱۹	۴۰۸	۶

این سه عدد را با هم جمع کنید:

۳۷۵ ، ۲۸ ، ۱۰۸

باز هم در بارهٔ جمع با عدد سه‌رقمی

بابک ٢۶١ ریال پول دارد. خواهر او فرزانه هم ١۵٢ ریال پول دارد. آنها می‌خواهند ببینند که روی هم چقدر پول دارند. چه باید بکنند؟

فرزانه اینطور نوشت:

صدتایی	ده‌تایی	یکی
١		
٢	۶	١ +
١	۵	٢
۴	(١) ١	٣

و بابک اینطور:

١
٢۶١ +
١۵٢
―――
۴١٣

کدام ساده‌تر است؟ در جمعی که بابک کرده است حاصل جمع یکیها چقدر است؟

حاصل جمع ده‌تاییها چقدر؟ ١١ ده‌تایی چند صدتایی و چند ده‌تایی است؟

چرا بابک در بالای صدتاییها ١ نوشته است؟ بابک و فرزانه روی هم چقدر پول دارند؟

حاصل جمع هر یک از این جمعها را بنویسید:

٣۵٢ +
٢٧٣
―――

۴٢٠ +
٣٩١
―――

٢٧٠ +
٣٩٠
―――

۵٨٢ +
٩۶
―――

حالا به جمع ۲۳۴ و ۱۹۷ توجه کنید:

۱۱
۲۳۴ +
۱۹۷
———
۴۳۱

حاصل جمع یکیها چقدر است؟ ۱۱ یکی چند ده‌تایی و چند یکی است؟ چرا بالای ده‌تاییها ۱ نوشته شده است؟ حاصل جمع ده‌تاییها چقدر است؟ ۱۳ده‌تایی چند صدتایی و چند ده‌تایی است؟ چرا بالای صدتاییها ۱ نوشته شده است؟

حاصل جمع هر یک از این جمعها را بنویسید:

۱۶۷ +
۳۸۵
———

۳۷۲ +
۲۸۹
———

۴۹۶ +
۵۴
———

۵۸۴ +
۲۸۹
———

۸۳ +
۲۵۷
———

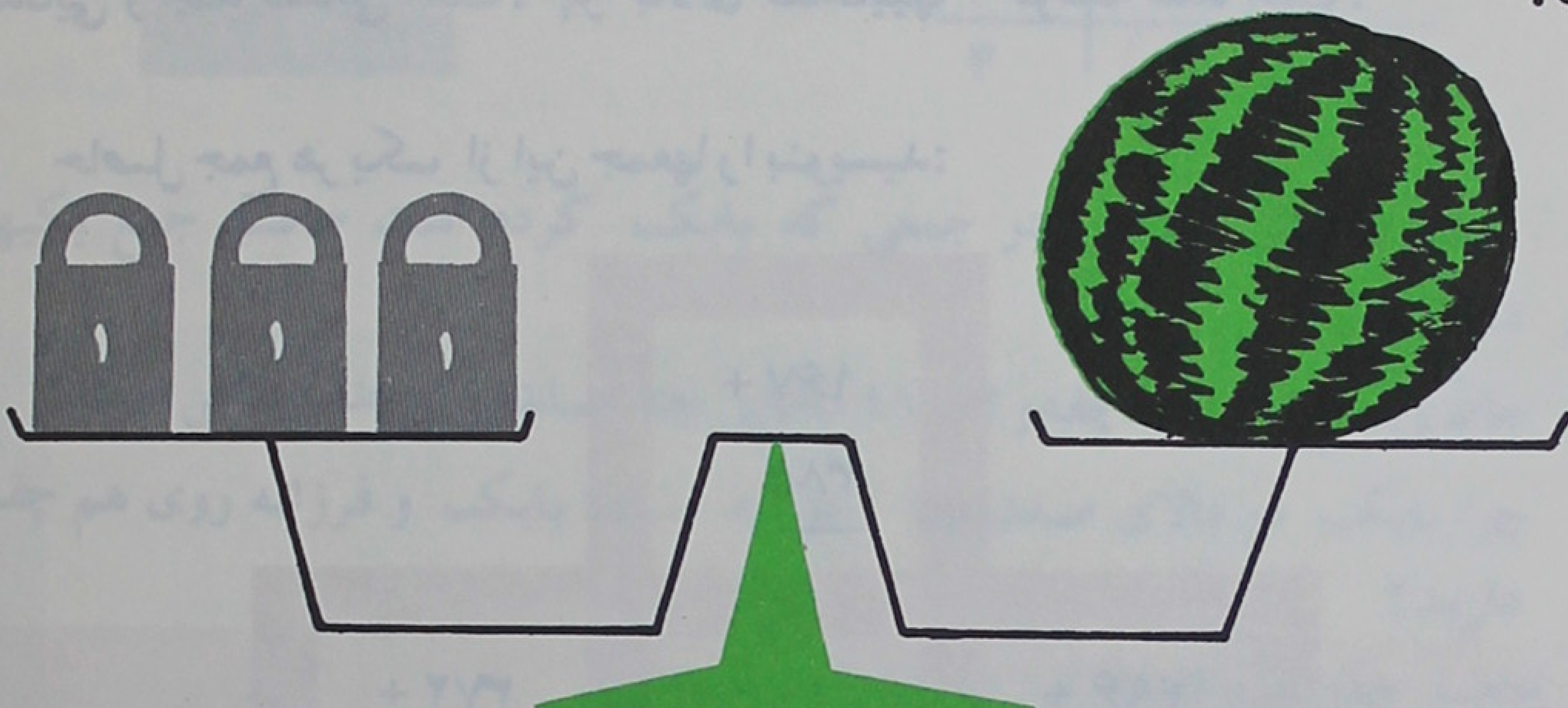
صدگرمی و دویست گرمی

بعضی چیزها را که می‌خریم، وزن می کنند و به ما می‌فروشند. برای معلوم کردن وزن چیزها، جز ترازو، به وزنه احتیاج داریم. یکی از وزنه‌هایی که با آن وزن چیزها را معلوم می کنند، وزنهٔ یک کیلوگرمی است.



۱ کیلو گرم

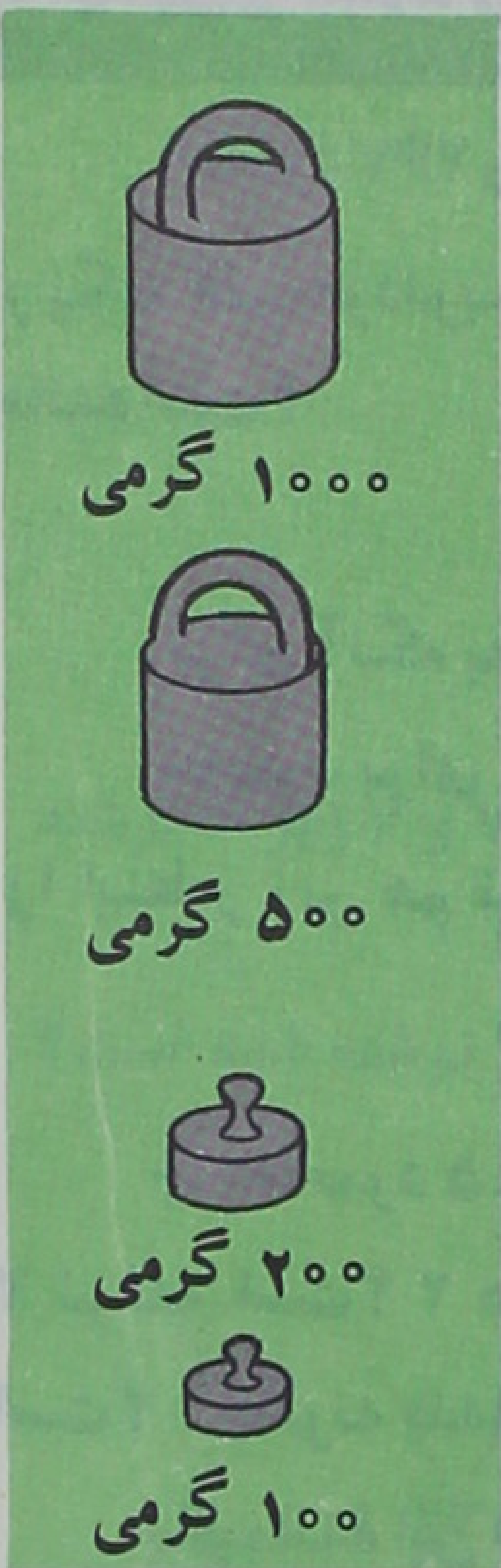
اگر در یک کفهٔ ترازو یک هندوانه بگذاریم و در کفهٔ دیگر ۳ تا وزنهٔ یک کیلوگرمی و ترازو میزان بایستد، وزن هندوانه چقدر است؟



جز وزنهٔ یک کیلوگرمی وزنهٔ نیم کیلوگرمی هم هست. نیم کیلوگرم نصف یک کیلوگرم است. به وزنهٔ نیم کیلو گرمی **وزنهٔ پانصد گرمی** هم می گویند.

یک کیلوگرم ۲ تا پانصد گرم یا هزار گرم است.

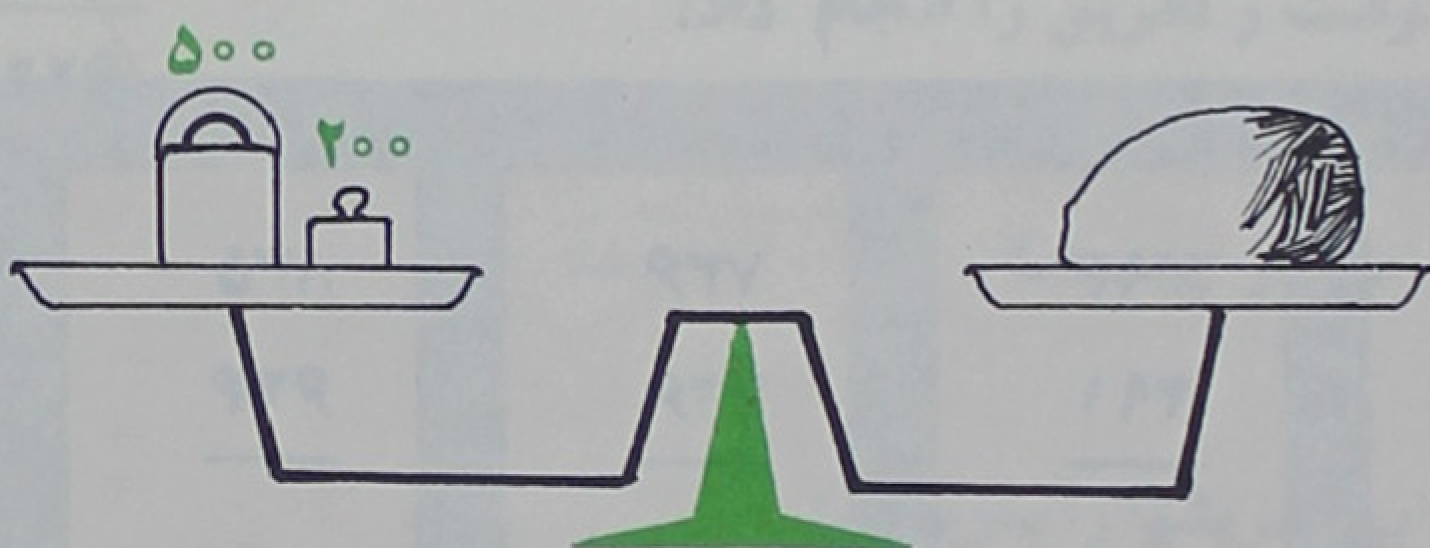
۱ کیلوگرم = ۱۰۰۰ گرم



اگر بخواهیم چیزهایی را که وزنشان از پانصد گرم کمتر است وزن کنیم، باید آنها را با وزنه‌های سبکتر وزن کنیم.

یکی از وزنه‌های سبکتر از وزنهٔ پانصد گرمی وزنهٔ دویست گرمی است. وزنهٔ سبکتر دیگر وزنهٔ صد گرمی است.

برای وزن کردن چیزی یک وزنهٔ ۵۰۰ گرمی و یک وزنهٔ ۲۰۰ گرمی در کفهٔ ترازو گذاشته‌ایم. وزن آن چیز چقدر است؟



در یک کفهٔ ترازو یک وزنهٔ یک کیلو گرمی و در کفهٔ دیگر یک وزنهٔ ۵۰۰ گرمی و یک وزنهٔ ۱۰۰ گرمی گذاشته‌ایم. آیا دو کفه میزان می‌ایستند؟ کدام کفه سنگین‌تر است.



تفریق از عدد سه رقمی

محمود ۲۶۷ ریال پول داشت. ۱۲۵ ریال آن را داد و یک قلم خودنویس خرید. چقدر از پول محمود باقی مانده است؟

۲۶۷ -
۱۲۵
۱۴۲

برای آنکه به این سؤال جواب دهید چه می کنید؟
محمود برای تفریق کردن‌عدد ۱۲۵ از ۲۶۷ آنها را اینطور زیر هم نوشت و تفریق کرد:

چرا محمود ۵ را زیر ۷ نوشته است؟ چرا ۲ را زیر ۶ نوشته است؟ چرا ۱ را زیر ۲ نوشته است؟ ۲ در باقیمانده چگونه بدست آمده است؟ ۴ چگونه بدست آمده است؟ ۱ چگونه بدست آمده است؟ از پول محمود چقدر باقی مانده است؟

باقیماندهٔ این تفریقها را بنویسید:

۵۶۷ -	۸۳۵ -	۷۳۶ -	۳۹۴ -	۴۳۸ -
۳۱۴	۶۲۴	۴۲۶	۲۹۱	۴۱۲
۷۲۹ -	۳۵۶ -	۴۳۰ -	۶۰۸ -	۳۰۴ -
۳۱۴	۳۵۱	۲۱۰	۲۰۵	۱۰۴

به این دو تفریق نگاه کنید:

۱)

۲۶۷ −
۳۲
۲۳۵

۲)

۲۶۷ −
۶
۲۶۱

در تفریق اول چه عددی از ۲۶۷ کم شده است؟ چرا ۲ زیر ۷ و ۳ زیر ۶ نوشته شده است؟ باقیمانده چگونه بدست آمده است؟

در تفریق دوم چه عددی از ۲۶۷ کم شده است؟ چرا ۶ زیر ۷ نوشته شده است؟ باقیمانده چگونه بدست آمده است؟

۴۵۶ −
۲۳
۲۲۶

برای تفریق ۲۳ از ۴۵۶ فرامرز آنهارا چنین زیر هم نوشت و تفریق را انجام داد: این تفریقی که فرامرز انجام داده است غلط است. اشتباه فرامرز در چیست؟

باقیماندهٔ این تفریقها را بنویسید:

۷۳۹ −	۲۹۴ −	۳۵۸ −	۴۰۹ −	۸۵۴ −
۲۷	۷۲	۷	۶	۵۱

دنبالهٔ تفریق از عدد سه‌رقمی

ناهید برای حل کردن مسئله‌ای می‌خواهد ۲۵۹ را از ۴۷۶ تفریق کند. او ابتدا این دو عدد را اینطور زیر هم می‌نویسد که بعد یکیها را از هم و ده‌تاییها را از هم و صدتاییها را نیز از هم تفریق کند.

۴۷۶ -
۲۵۹
———

امّا وقتی که می‌خواهد تفریق را انجام دهد می‌بیند که چون تفریق یکیها از هم به این شکل ممکن نیست (چرا؟)، چنین می کند:

صدتایی	ده‌تایی	یکی
	۶	۱۶
۴	~~۷~~	~~۶~~ -
۲	۵	۹
۲	۱	۷

۶ ۱۶
۴ ~~۷~~ ~~۶~~ -
۲ ۵ ۹
———
۲ ۱ ۷

چرا ناهید ۷ را خط زده و بالای آن نوشته است ۶؟ چرا ۶ را خط زده و بالای آن نوشته است ۱۶؟ ۹ از چه کم شده است؟ ۵ از چه کم شده است؟ باقیماندهٔ تفریق ۲۵۹ از ۴۷۶ چیست؟

تفریق کنید:

۳۵۴ -	۵۶۳ -	۷۲۵ -	۸۱۲ -	۳۳۶ -
۱۳۸	۵۴۷	۴۱۶	۵۰۴	۳۲۸
———	———	———	———	———

به این تفریق نگاه کنید و به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

صدتایی	ده‌تایی	یکی
۲	۱۲	
~~۳~~	~~۲~~	۸–
۱	۴	۵
۱	۸	۳

۲ ۱۲
~~۳~~~~۲~~۸–
۱۴۵
———
۱۸۳

چرا احتیاجی نبود که از ستون ده‌تایی ، یک ده‌تایی به ستون یکی منتقل کنیم؟

چرا برای انجام دادن عمل تفریق در ستون ده‌تایی ، ۲ ده‌تایی را تغییر داده‌ایم؟

چند ده‌تایی به ۲ ده‌تایی اضافه شده است؟

چند صدتایی به ده ده‌تایی تبدیل و از ستون صدتایی به ستون ده‌تایی منتقل شده است؟

چرا در ستون صدتایی ۳ را خط زده‌ایم و بالای آن ۲ نوشته‌ایم؟

باقیماندهٔ تفریق ۱۴۵ از ۳۲۸ چقدر است؟

تفریق کنید :

۴۳۲ –	۵۲۸ –	۳۰۵ –	۶۴۷ –	۴۰۰ –
۲۵۱	۷۴	۱۲۴	۵۸۲	۲۳۰

باز هم در بارهٔ تفریق از عدد سه رقمی

در دبستانی ۳۲۴ شاگرد هست. از این عده ۱۷۵ نفر دختر و بقیه پسرند. در این دبستان چند پسر هست؟

۳۲۴ −
۱۷۵
———

پروانه می گوید که باقیماندهٔ این تفریق جواب این مسئله است. آیا درست می گوید؟

پروانه برای اینکه باقیماندهٔ این تفریق را بدست آورد نگاه می کند و می‌بیند که نه یکیها را می‌تواند از هم کم کند و نه ده‌تاییها را. چرا؟ ناچار چنین می کند:

۲ ۱۱
~~۱~~ ۱۴
~~۳~~ ~~۲~~ ~~۴~~ −
۱ ۷ ۵
———
۱ ۴ ۹

به کاری که پروانه کرده است بدقت نگاه کنید و جواب این سؤالها را بدهید:

چرا پروانه ۴ را خط زده و بالای آن ۱۴ نوشته است؟ ۹ در باقیمانده چگونه بدست آمده است؟ چرا پروانه ۲ را خط زده و بالای آن ۱ نوشته است؟ چرا باز آن ۱ را خط زده و بالای آن ۱۱ نوشته است؟ ۴ در باقیمانده چگونه بدست آمده است؟ چرا ۳ را خط زده‌وبالای آن ۲ نوشته است؟ ۱ در باقیمانده چگونه بدست آمده است؟ باقیماندهٔ تفریق ۱۷۵ از ۳۲۴ چقدر است؟

چنانکه می‌بینید در تفریق از عدد سه رقمی گاهی لازم است که هم یک ده‌تایی را به ده یکی و هم یک صدتایی را به ده ده‌تایی تبدیل کنیم.

تفریق کنید:

۴۳۵ −	۵۲۴ −	۳۷۵ −	۱۳۲ −	۳۱۰ −
۲۴۶	۳۲۷	۲۹۸	۴۶	۱۷۴

به این دو تفریق با دقت نگاه کنید و بگویید که باقیماندهٔ هر یک چگونه بدست آمده است.

۱)

۹ ۱۵
۲ ۱۰
۳ ۰ ۵ −
۱ ۳ ۷
———
۱ ۶ ۸

۲)

۹ ۱۰
۳ ۱۰
۴ ۰ ۰ −
۲ ۳ ۴
———
۱ ۶ ۶

تفریق کنید:

۴۰۳ −	۲۰۷ −	۱۰۵ −	۳۰۰ −	۷۰۰ −
۱۱۸	۶۹	۸۷	۱۲۳	۴۹۲

مسئله‌ای که دو پرسش دارد

هر یک از این مسئله‌ها دو پرسش دارد. برای حل کردن آنها، شما باید به هر دو پرسش جواب بدهید. خواهید دید که تا جواب پرسش اول را ندهید به پرسش دوم نمی‌توانید جواب دهید. مسئلهٔ اول برای مثال حل شده است. بقیهٔ مسئله‌ها را حل کنید.

۱ ـ مهرشید ۱۷ ریال از پدر و ۹ ریال از مادرش گرفت. ۲۳ ریال آن را خرج کرد. روی هم چند ریال پول گرفت؟ چقدر پول برایش باقی ماند؟

روی هم پول گرفت ریال ۲۶ = ۹ + ۱۷

برایش باقی ماند ریال ۳ = ۲۳ − ۲۶

۲ ـ باقر ۱۵ گردو و احمد ۱۱ گردو از درخت چیدند. پروانه خواهر آنها بتنهایی ۴۱ گردو از درخت چید. باقر و احمد روی هم چند گردو از درخت چیدند؟ پروانه چند گردو از آنها بیشتر چیده است؟

۳ ـ در کلاس اول دبستانی ۴۳ شاگرد هست و در کلاس دوم این دبستان ۳۸ نفر شاگرد. ۳۶ نفر از شاگردان این دو کلاس دخترند. این دو کلاس روی هم چند شاگرد دارند؟ چند نفر از آنها پسرند؟

۴ ـ نانوایی یک بار ۱۳۵ نان و بار دیگر ۱۲۱ نان پخت. ۱۴۵ تا از این نانها را فروخت. این نانوا روی هم چند نان پخته است؟ چند نان را نفروخته است؟

مسئله‌ها

۱ ـ ساسان ۳ مداد سرخ دارد. ۱ مداد زرد هم دارد. ساسان چند مداد دارد؟

۲ ـ دارا ۳ ریال پول داشت. ۲ ریال آن را مداد خرید. چند ریال برای دارا باقی ماند؟

۳ ـ سوسن ۳ ریال از مادرش گرفت. ۳ ریال هم از پدرش گرفت. سوسن چند ریال پول دارد؟

۴ ـ زری ۲ ریال داد و یک مداد خرید. ۴ ریال دیگر داد و یک خودکار خرید. زری چند ریال خرج کرده است؟

۵ ـ پروانه ۵ آدمک از چوب ساخت. ۳ تا از آنها را رنگ کرد.چند تا را رنگ نکرده است؟

۶ ـ حسین ۵ بادام داشت. ۲ بادام را به دارا داد. چند بادام برایش باقی ماند؟

۷ ـ ۴ سیب از شاخهٔ درختی افتاد. ۲ سیب دیگر هم از آن شاخه افتاد. چند سیب از آن شاخه افتاده است؟

۸ ـ ۷ سیب بر شاخهٔ درخت است. ۳ تا از سیبها افتاد. چند سیب بر شاخهٔ درخت مانده است؟

۹ – سارا در ۵ کاسه آب ریخت. در ۳ کاسهٔ دیگر هم آب ریخت. سارا در چند کاسه آب ریخته است؟

۱۰ – در کنار آب ۴ گاو نشسته و ۵ گاو ایستاده است. چند گاو در کنار آب هست؟

۱۱ – محمد ۶ درخت گیلاس و ۳ درخت آلبالو کاشته است. او چند درخت کاشته است؟

۱۲ – مریم ۷ گل سرخ و ۳ گل نسترن چیده است. او چند گل چیده است؟

۱۳ – پدر فرشته ۵ پسر و ۳ دختر دارد. او چند فرزند دارد؟

۱۴ – سوسن ۱۰ ریال پول داشت. ۸ ریال آن را خرج کرد.چند ریال برایش باقی ماند؟

۱۵ – در کنار آب ۹ اردک بازی می کردند. ۶ تا از آنها در آب پریدند. چند اردک در کنار آب ماندند؟

۱۶ – جز زمین ۸ سیارهٔ دیگر است که به دور خورشید می‌چرخند. ۲ تا از این سیاره‌ها از زمین به خورشید نزدیکترند. چند تا از آنها از زمین به خورشید دورترند؟

۱۷ ــ شاپور ۷ ریال پول دارد و محمود ۳ ریال . آنها روی هم چند ریال پول دارند؟

۱۸ ــ اکبر ۹ ریال پول دارد و فرخ ۴ ریال. اکبر چند ریال بیشتر از فرخ پول دارد؟

۱۹ ــ مراد ۶ سال دارد. منصور ۴ سال از او بزرگتر است. منصور چند سال دارد؟

۲۰ ــ زیبا ۱۰ گل چیده است. دارا ۶ گل کمتر از او چیده است. دارا چند گل چیده است؟

۲۱ ــ به این نگاه کنید:

۵ + ۲ − ۳ = ۴

اول ۵ و ۲ را جمع کرده‌ایم . شده است ۷ . سپس از ۷ ، ۳ را کم کرده‌ایم . حالا شما هم جواب اینها را بنویسید:

۳ + ۶ − ۷ =

۸ − ۵ + ۱ =

۹ − ۳ − ۴ =

۷ + ۳ − ۶ =

۲۲ـ مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۳ + ۴ = ۷

۲۳ـ مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۹ − ۵ = ۴

* * *

۲۴ـ سهراب ۴ مداد رنگی دارد و شهرام ۷ مداد رنگی. آنها روی هم چند مداد رنگی دارند؟

۲۵ـ از ۱۱ تخم‌مرغ ۶ تای آن شکست. چند تخم‌مرغ باقی ماند؟

۲۶ـ اتوبوس ساعت ۵ صبح از تهران راه افتاد و ساعت ۱۲ ظهر به اصفهان رسید. اتوبوس چند ساعت در راه بوده است؟

۲۷ـ سیامک ۸ تمبر ایرانی و ۴ تمبر خارجی دارد. سیامک روی هم چند تمبر دارد؟

۲۸ـ پرویز ... سال و خواهرش ... سال دارد. پرویز چند سال از خواهرش بزرگ‌تر است؟

(عددها را خودتان بنویسید و آن وقت مسئله را حل کنید)

۲۹ ـ مهران یک بار ۸ درخت و بار دیگر ۵ درخت کاشت. مهران چند درخت کاشته است؟

۳۰ ـ شیده ۱۴ ریال پول داشت. ۹ ریال آن را دفترچه خرید. چند ریال برای شیده باقی ماند؟

۳۱ ـ مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۷ + ۸ = ۱۵

۳۲ ـ ۹ جوجه از لانه بیرون آمدند. ۷ جوجهٔ دیگر هم از لانه بیرون آمدند. چند جوجه از لانه بیرون آمدند؟

۳۳ ـ مهروز ۱۶ ساله است و خواهرش ۸ ساله. اختلاف سن آنها چقدر است؟

۳۴ ـ اختلاف ۱۷ ریال و ۹ ریال چند ریال است؟

۳۵ ـ اختلاف دو عدد ۸ و ۱۷ چقدر است؟

۳۶ ـ مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۹ + ۹ = ۱۸

۳۷ ـ مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۱۸ − ۹ = ۹

۳۸ـ ۵ سال پیش کیومرث ۷ ساله بود. حالا چند ساله است؟

۳۹ـ ۳ سال دیگر مهرشید ۱۱ ساله خواهد بود. حالا چند ساله است؟

۴۰ـ اختلاف سن سیامک و بهروز ۳ سال است. سیامک بزرگتر است و ۱۱ سال دارد. سن بهروز چقدر است؟

۴۱ـ اختلاف پول فرشته و پول هما ۴ ریال است. هما از فرشته بیشتر پول دارد. پول فرشته ۸ ریال است. پول هما چقدر است؟

۴۲ـ ۱۴ بچه در اتاقی بازی می‌کردند. چند تا از بچه‌ها رفتند و ۸ بچه در اتاق باقی ماندند. چند تا از بچه‌ها رفتند؟

۴۳ـ سیما ۱۵ عکس برگردان داشت. برادرش چند تا از آنها را برداشت. سیما عکس برگردانهایی را که مانده بود شمرد. ۹ تا بود. برادر سیما چندتا از عکس‌برگردانها را برداشت؟

۴۴ـ جواب اینها را بنویسید:

۵ + ۷ − ۴ =	۸ + ۷ − ۹ =
۶ − ۲ + ۹ =	۹ − ۳ + ۵ =
۷ − ۱ + ۸ =	۴ + ۹ − ۸ =

۴۵ ـ منوچهر در تابستان دو کتاب قصه خوانده است. یکی از کتابها ۱۱ صفحه و کتاب دیگر ۱۳ صفحه داشت. منوچهر چند صفحه کتاب خوانده است؟

۴۶ ـ جمشید ۲۴ قرقره داشت. ۱۳ قرقره را به دوستش داد. چند قرقره برای او باقی ماند؟

۴۷ ـ یک ضلع مستطیلی ۱۸ سانتیمتر و ضلع دیگر آن ۱۲ سانتیمتر است. اختلاف این دو ضلع چقدر است؟

۴۸ ـ شاگردان کلاس دوم ۴۵ نفرند و شاگردان کلاس سوم ۳۰ نفر. شاگردان این دو کلاس روی هم چند نفرند؟

۴۹ ـ سودابه ۱۳ تمبر خود را با ۱۸ تمبر رضا عوض کرد. سودابه چند تمبر زیادتر گرفت؟

۵۰ ـ خودکار ۱۲ ریال قیمت دارد. کتاب ۷ ریال از خودکار گرانتر است. قیمت کتاب چقدر است؟

۵۱ ـ بچه‌ها در مسابقهٔ دو شرکت کردند. وقتی که نادر ۲۳ متر دویده بود، مهدی ۶ متر از او جلوتر بود. در این وقت مهدی چند متر دویده بود؟

۵۲ ـ شهریور ۳۱ روز و مهر ۳۰ روز است. از اول شهریور تا آخر مهر چند روز است؟

۵۳ ـ دانش آموزان ۳۶ کتاب از کتابخانهٔ مدرسه گرفته‌اند. ۶۲ کتاب در کتابخانهٔ مدرسه باقی مانده است. کتابخانهٔ مدرسه چند کتاب داشته است؟

۵۴ ـ پدر ایرج دو جعبه پرتقال خرید. در یکی ۴۵ پرتقال و در دیگری ۵۳ پرتقال بود. پدر ایرج روی هم چند پرتقال خرید؟

۵۵ ـ پدر منیژه ۳۱ سال از منیژه بزرگتر است. منیژه ۸ سال دارد. سن پدر منیژه چقدر است؟

۵۶ ـ اختلاف دو عدد ۴۸ و ۲۷ چیست؟

۵۷ ـ عدد ۵۷ چقدر از عدد ۳۴ بیشتر است؟

۵۸ ـ جواب اینها را بنویسید:

۳۴ + ۱۲ − ۱۵ =	۱۱ + ۱۳ − ۱۲ =
۲۷ + ۱۱ − ۱۸ =	۱۴ + ۲۵ − ۱۸ =
۳۴ − ۱۲ + ۱۷ =	۱۲ + ۷ − ۱۱ =
۴۳ + ۶ − ۳۳ =	۲۵ − ۱۳ + ۴ =

۵۹ ـ چه عددی را از عدد ۳۵ تفریق کنیم تا باقیمانده ۱۳ شود؟

۶۰ ـ پروانه ۷۵ متر و پرویز ۵۳ متر راه رفته‌اند. پرویز چند متر از پروانه کمتر راه رفته است؟

۶۱ - یک ضلع مثلثی ۱۵ سانتیمتر و ضلع دیگر آن ۱۱ سانتیمتر و ضلع سوّم آن ۱۳ سانتیمتر است. درازی ۳ ضلع این مثلث روی هم چقدر است؟

۶۲ - مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۱۷ - ۱۲ = ۵

* * *

۶۳ - کلاس اول مدرسه‌ای ۳۴ دانش آموز دارد و کلاس دوم آن ۲۸ دانش آموز در این دو کلاس روی هم چند دانش آموز هست؟

۶۴ - از یک درخت سیب ۳۴ کیلو گرم و از دیگری ۲۸ کیلو گرم سیب چیده‌اند. از درخت اول چند کیلوگرم بیشتر سیب چیده‌اند؟

۶۵ - مینوش دو کتاب داستان خرید. یکی ۱۸ ریال و دیگری ۲۵ ریال. مینوش چقدر پول برای خریدن این دو کتاب داد؟

۶۶ - کتابخانهٔ مدرسه‌ای ۶۷ جلد کتاب داشت. ۲۷ جلد دیگر برای این کتابخانه کتاب خریدند. حالا کتابخانهٔ آن مدرسه چند جلد کتاب دارد؟

۶۷ - اختلاف ۵۳ متر و ۱۷ متر چند متر است؟

۶۸ - فریده ۳۵ عکس خرید. ۱۷ تا از این عکسها عکس گلها و بقیه عکس حیوانات بود. عکس حیوانات چند تا بود؟

۶۹ـ دانش آموزان کلاسی در دو صف ایستاده‌اند. در هر صف ۱۷ دانش آموز هست. دانش آموزان این کلاس چند نفرند؟

۷۰ ـ کامران ۱۳ سال دارد و پدرش ۴۲ سال. کامران چند سال از پدرش کوچکتر است؟

۷۱ ـ در یک طرف خیابانی ۳۸ درخت و در طرف دیگر ۴۲ درخت کاشته‌اند. در این خیابان چند درخت کاشته‌اند؟

۷۲ ـ تابستان ۹۳ روز و پاییز ۹۰ روز است. تابستان چند روز بیشتر از پاییز است؟

۷۳ ـ سیاوش ۲۵ کیلوگرم وزن دارد و خواهرش ۱۸ کیلوگرم. وزن سیاوش چقدر از وزن خواهرش بیشتر است؟

۷۴ ـ یک ضلع مستطیلی ۲۴ سانتیمتر و ضلع دیگر آن ۸ سانتیمتر درازتر است. ضلع دیگر مستطیل چند سانتیمتر است؟

۷۵ ـ وقتی که پدر مژده ۳۴ سال داشت، مژده ۷ ساله بود. پدر مژده چند سال از مژده بزرگتر است؟

۷۶ ـ مسئله‌ای بنویسید که حل آن این باشد:

۲۵ - ۹ = ۱۶

۷۷ ـ شهریار ۵۰ برگ درخت خشک کرده است. سهراب ۱۳ برگ کمتر از او خشک کرده است. سهراب چند برگ درخت خشک کرده است؟

۷۸ ـ دانش آموزان کلاسی در سه ردیف ایستاده‌اند: در ردیف اوّل ۱۵ نفر، در ردیف دوم ۱۶ نفر، در ردیف سوم ۱۷ نفر. این کلاس چند دانش آموز دارد؟

۷۹ ـ از ۶۵ ریال، چند ریال باید خرج کرده باشیم تا ۳۸ ریال مانده باشد؟

۸۰ ـ جواب اینها را بنویسید:

۳۳ + ۱۷ − ۲۹ =　　　　۱۷ + ۱۴ − ۱۸ =

۲۷ + ۱۵ − ۱۶ =　　　　۲۴ + ۱۸ − ۱۹ =

۸۱ ـ چه عددی را از عدد ۳۴ تفریق کنیم تا باقیمانده ۱۸ شود؟

۸۲ ـ اختلاف دو عدد ۳۷ و ۱۹ چیست؟

۸۳ ـ در مدرسه‌ای از کارهای دستی دانش آموزان کلاس دوم نمایشگاهی درست کردند. از ۳۵ دانش آموز ۷ نفر کاردستی نداشتند و بقیه هر کدام یک کاردستی به نمایشگاه آورده بودند. در این نمایشگاه چند کاردستی وجود داشت؟

۸۴ ـ عدد ۶۷ چقدر از عدد ۹۲ کمتر است؟

برای هر یک از این مسئله‌ها پرسشی درست کنید و بعد آن را حل کنید.

۸۵ ـ کیوان ۱۷ تمبر و فرانک ۸ تمبر دارد.

۸۶ ـ درخت کاجی را که بچه‌ها کاشته بودند در بهار ۲۵ سانتیمتر طول داشت. در سه ماه تابستان ۴ سانتیمتر به طول آن اضافه شد.

۸۷ ـ شیرین ۱۴ کتاب داستان خریده بود. ۱۱ کتاب را خوانده است.

۸۸ ـ یک درخت تبریزی که طول آن در بهار ۶۰ سانتیمتر بود در آخر تابستان طولش ۹۹ سانتیمتر شد.

۸۹ ـ در کلاسی ۲۵ دانش آموز بود. ۸ دانش آموز به آنها اضافه شد.

۹۰ ـ اتوبوسی ۲۷ مسافر داشت. در ایستگاهی چند مسافر پیاده شدند و اتوبوس با ۱۸ مسافر براه افتاد.

۹۱ ـ خسرو ۸ سال دارد و برادرش ۵ سال از او بزرگتر است.

۹۲ ـ اختلاف سن سیما و خواهر کوچکترش که ۶ ساله است ۴ سال است.

۹۳ ــ مدرسه‌ای ۱۲۴ دانش آموز دارد و مدرسهٔ دیگر ۲۷۵ دانش آموز. مدرسهٔ دوم چند دانش آموز بیشتر از مدرسهٔ اول دارد؟

۹۴ ــ این دو مدرسه روی هم چند دانش آموز دارند؟

۹۵ ــ در یک باغ ۷۰ درخت کاج وجود داشت. در فصل درخت کاری تعداد درختهای کاج این باغ ۱۳۷ درخت شد. در این فصل چند درخت کاج کاشته‌اند؟

۹۶ ــ تعطیلات تابستان ۱۰۵ روز است. زهره از این مدت ۳۷ روز در ده و باقی را در شهر بوده است. زهره چند روز در شهر بوده است؟

۹۷ ــ پدر سیامک برای او یک کیف خرید به ۷۲۵ ریال و یک کتاب به ۳۵ ریال و یک قلم خودنویس به ۱۲۰ ریال. پدر سیامک روی هم چقدر پول داده است؟

۹۸ ــ قلم‌خودنویس سیامک چند ریال از کتابش گرانتر است؟

۹۹ ــ قد مهرداد ۱۴۵ سانتیمتر و قد فرزانه ۱۲۱ سانتیمتر است. مهرداد چند سانتیمتر درازتر از فرزانه است؟

۱۰۰ ــ جواب اینها را بنویسید:

۳۷۱ − ۲۵۴ − ۱۰۸ =	۱۲۸ + ۷۵ − ۱۰۴ =
۴۰۸ − ۳۷۲ + ۲۷ =	۸۶ + ۲۳۴ − ۶۵ =

۱۰۱ ـ سهراب ۱۸ ریال و جهانگیر ۱۵ ریال بیشتر از او دارد. جهانگیر چقدر پول دارد؟ پول سهراب و جهانگیر روی هم چقدر است؟

۱۰۲ ـ بلندی میز ۷۶ سانتیمتر و بلندی چهارپایه ۳۷ سانتیمتر کمتر است. بلندی چهارپایه چند سانتیمتر است؟ اگر چهارپایه را روی میز بگذاریم بلندی میز و چهارپایه روی هم چقدر است؟

۱۰۳ ـ کتاب حساب دوم ... صفحه و کتاب فارسی دوم ... صفحه بیشتر است. کتاب فارسی چند صفحه است؟ این دو کتاب روی هم چند صفحه است؟ (اوّل عددها را از روی کتاب حساب و فارسی خود بنویسید و بعد مسئله را حل کنید.)

۱۰۴ ـ پهنای خیابانی ۲۵ متر و پهنای هر یک از پیاده‌روها ۳ متر است. پهنای پیاده‌روها روی هم چند متر است؟ پهنای خیابان و پیاده‌روها چقدر است؟

۱۰۵ ـ ۵۲ نفر در زمین ورزش بازی می کنند. عدّهٔ تماشاچیان ۳۷ نفر بیشتر از آنهاست. تماشاچیان چند نفرند؟ روی هم چند نفر در زمین ورزش هستند؟

۱۰۶ ـ پرخیده ۱۲۵ ریال پول داشت. یک بار ۳۸ ریال و بار دیگر ۴۲ ریال خرج کرد. پرخیده روی هم چقدر خرج کرد؟ چند ریال برایش باقی ماند؟

۱۰۷ ـ اختلاف دو عدد ۲۸ و عدد بزرگتر ۱۲۵ است. عدد کوچکتر چیست؟ حاصل جمع این دو عدد چقدر است؟

به امر مبارک شاهنشاه آریامهر
این کتاب به وسیلهٔ وزارت آموزش و پرورش تهیه و
از طرف سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی با کمک سازمان برنامه
طبع شد تا در میان کلیهٔ دانش آموزان سراسر کشور توزیع شود.

استفاده کنندگان از این کتاب فقط پنج ریال که منحصراً
صرف مبارزه با بیسوادی خواهد شد می پردازند.

سازمان کتابهای درسی ایران